



# Urheilu ja oikeus 2006





---

# Urheilu ja oikeus 2006

URHEILUOIKEUDEN YHDISTYS RY

© Urheilu oikeuden yhdistys  
Päätoimittaja Heikki Halila

ISBN 951-98154-3-0

Gummerus Kirjapaino Oy  
Jyväskylä 2006

---

# SISÄLLYS

---

Lukijalle .....	7
Heikki Halila	
• Eurooppalaista urheilu-oikeutta .....	9
Elias Kajander	
• Joukkueurheilijoiden ulkomaalaiskiintiöistä Euroopan unionissa..	17
Olli Puntila	
• Eräistä dopingrikkomusten käsittelyyn liittyvistä kysymyksistä..	30
Olli Rauste	
• Salassapitovelvollisuudesta dopingprosessissa.....	38
Jussi Sarvikivi	
• Vedonlyöjän rikosoikeudellisen vastuun ongelmakohdat urheiluvedonlyönnissä .....	45
Pekka Talari	
• Ulkomaalaisen urheilijan lähdevero Suomessa järjestetyistä urheilukilpailuista saadusta rahapalkinnosta.....	66
Juha Viertola	
• Onko urheilun dopingvalvonta yhdistystoimintaa vai julkinen hallintotehtävä.....	77

Heikki Halila	
• Urheiluoikeuden julkaisusarja .....	89
Urheiluoikeuden yhdistyksen toimintakertomus 2005 .....	93
Kirjoittajaesittely.....	97
Urheilu ja oikeus –lehden artikkelit 1998-2006.....	98

---

## LUKIJALLE

---

Urheiluoikeuden yhdistyksen vuosijulkaisu ”Urheilu ja oikeus” ilmestyy tänä vuonna yhdeksännen kerran. Mukana on seitsemän urheilun oikeuskysymyksiä koskevaa artikkelia. Näistä kahdessa osallistutaan keskusteluun ajankohtaisista dopingkysymyksistä ja yhdessä euroopalaisesta urheiluoikeudesta. Kaksi kirjoitusta perustuu kiitettävän arvosanan saaneeseen urheiluoikeudelliseen tutkielmaan. Yhdessä kirjoituksessa kartoitetaan käynnistynyttä tutkimushanketta ja yhdessä paneudutaan verotuksen oikeuskysymyksiin.

Vanhaa tapaa noudattaen mukaan on otettu yhdistyksen aktiivijäsenten ja muiden urheilun oikeuskysymyksistä kiinnostuneiden tekstejä. Perinteen mukaista on myös opinnäytteisiin perustuvien kirjoitusten julkaiseminen ja siten uusien voimien saaminen mukaan kirjoittajakuntaan. Opiskelijoiden panosta urheiluoikeuden eteenpäin viemisessä ei tule väheksyä, niin kuin nyt esiteltävästä urheiluoikeuden sarjan julkaisuluettelosta ilmenee. Kiitän kaikkia vuosijulkaisun avustamisesta.

Urheiluoikeuden yhdistyksen vuoden 2006 päätapahtumana on lokakuussa järjestettävä Pohjoismaiden urheiluoikeuden symposium, joka järjestyksessään neljäs. Symposiumista ilmestyy yhdistyksen toimittamana oma julkaisunsa samaan tapaan kuin vuonna 1998 Helsingissä järjestetystä suomalais-ruotsalaisesta urheiluoikeuden symposiumista. Symposiumin isännöisyys ja kahden julkaisun aikaansaaminen ovat yhdistykselle mittava voimanponnistus. On kuitenkin syytä uskoa sen olevan vaivan arvoinen. Symposiumin myötä on voitu esitellä pohjoismaalaiselle asiantuntijayhteisölle suomalaista urheiluoikeutta ja siihen liittyviä aktiviteetteja enemmän kuin koskaan aikaisemmin.

Helsingissä 29.10.2006

Heikki Halila





---

# EUROOPPALAISTA URHEILUOIKEUTTA

---

Heikki Halila

## 1. MITÄ ON EUROOPPALAINEN URHEILUOIKEUS?

Eurooppalaistuminen on oikeudellisen kehityksen valtatrendejä. Se ilmenee koko oikeusjärjestyksen tasolla niin eurooppaoikeudeksi kutsutun oikeudenalan piirissä kuin vaihtelevalla tavalla eri oikeudenaloilla. Eurooppalaisuuden merkeissä on myös haettu oikeusjärjestyksiä yhdistäviä piirteitä roomalaisesta oikeudesta alkaen. Eurooppalaisuus koetaan eri oikeudenaloilla eri tavoin. Niinpä eurooppalainen hallinto-oikeus mielletään osaksi EU-oikeutta, kun taas eurooppalainen sopimusoikeus perustuu paljossa yhteiseen eurooppalaiseen oikeusperintöön, liike-elämässä kehitettyihin sopimusjärjestelyihin, eurooppalaiseen ius communeen ja itseohjautuvien ryhmien pyrkimyksiin rakentaa harmonisoidumpaa eurooppalaista sopimusoikeutta.

Urheilun oikeudessa eurooppalaisuuden perustana on itse urheilutoiminnan eurooppalaisuus. Se ilmentää maanosatasolla urheilun kansainvälisyyttä. Kilpailutoiminnassa on runsaasti Euroopan mestaruuskilpailuja, ja useissa lajeissa Euroopan kansalliset lajiliitot ovat muodostaneet Euroopan tason yhdistyksen. Eurooppalaisilla olympiakomiteoilla on niin ikään oma Olympic Charteriin perustuva yhdistyksensä. Eurooppalaisuuden ainesosana on keskeisellä tavalla urheilun organisaatioiden yhdistysmuotoinen pyramidimalli, joka poikkeaa amerikkalaisesta mal-

lista (high school – college – ammattilaisliiga). Kun puhutaan eurooppalaisesta urheiluoikeudesta, voidaan ilmaisulla tarkoittaa tämän mallin pohjalta ponnistavaa urheilutoimintaa.

Euroopan tasolla on merkittävää myös erityisesti joukkueurheilussa urheilijoiden siirtyminen maiden rajojen yli seurasta toiseen. Tämä on ensimmäisten kysymysten joukossa tuonut esiin sen, voidaanko urheilutoimintaan soveltaa EU-oikeutta. Eurooppalaisuus ei toisaalta rajoitu urheilun kilpailutoiminnassa EU:n rajojen sisälle. Missään lajissa ei järjestetä EU:n mestaruuskilpailuja. EU-oikeuden soveltaminen voi vaikuttaa ja onkin vaikuttanut radikaalisti eurooppalaiseen urheiluun erityisesti, kun on kysymys urheilusta liiketoimintana. Tämä ei kuitenkaan kumoa sitä, että urheilun kilpailutoimintaan vaikuttavat ensisijaisesti kansainvälisten ja kansallisten lajiliittojen kilpailu- ja muut säännöt itsesääntelynormeina.

Eurooppalaisella urheiluoikeudella on niin ikään pehmeän integraation, Euroopan neuvoston sopimuksiin perustuvat kasvonsa. Urheilutoiminta ei sellaisenaan ole kuulunut EU:n toimivaltaan, mutta Euroopan neuvostolla on ollut asiassa norminantovaltaa. Niinpä eurooppalainen antidopingtoiminta on perustunut Suomessakin Euroopan neuvostoon liittymisestä WADA:n antidopingkoodin voimaantumiseen Euroopan neuvoston antidopingsopimuksen velvoitteisiin. Eurooppalaisen urheilun oikeutta koskevassa keskustelussa oli ennen Bosman-ratkaisua Euroopan neuvoston linjauksilla merkittävä vaikutus. Olennainen ero on nyttemmin siinä, että Euroopan neuvosto ei ole vaikuttanut urheilun liiketoiminnan juridiikkaan, kun taas taloudellisen integraation piirissä EY:n tuomioistuimen ratkaisuilla ja komission toimilla on voinut olla hyvinkin dramaattiset vaikutukset. Euroopan neuvoston ihmisoikeustuomioistuimessa ei ole annettu merkittäviä urheiluun ulottuvia ratkaisuja.

## 2. RAPORTTEJA JA TUTKIMUKSIA EUROOPPALAISESTA URHEILUOIKEUDESTA

Eurooppalainen urheiluoikeus on esitettyin tavoin sekä eurooppalaisiin urheilun arvoihin perustuvaa yhteisyyttä että EU-oikeuden soveltamista urheiluun. Urheilun kansanliikkeen piirissä on toivottu, että nämä olisivat yhteen sovitettavissa ja voisivat viime kädessä olla sama asia. Euroopan unionin jäsenmaissa ja sen ulkopuolellakin urheilupiireille

on ollut kielteinen yllätys se, että EU-oikeutta voidaan soveltaa kaupalliseen urheiluun. Urheilun autonomian kaventuminen oikeudellistumisen myötä on tietenkin ollut sitä yleensäkin. On haluttu uskoa, ettei näin voisi käydä.

Tilanteeseen on kuitenkin jouduttu sopeutumaan. Tämä on edellyttänyt yleisesti sen selvittämistä, miten Euroopan yhteisöjen oikeus vaikuttaa urheiluun. Vaikutus on kulminoitunut EY-tuomioistuimen ratkaisuihin. Siksi niiden analysointi ja niihin perustunut yleisten oppien rakentelu on ollut näkyvintä urheilun EU-oikeutta. Tämä ei tietenkään ole voinut riittää. On jouduttu selvittämään Euroopan yhteisöjen oikeuden soveltumista urheilutoimintaan koko laajuudessaan. Omalla tavallaan esimerkillinen on tässä suhteessa ollut Ruotsissa vuonna 1997 valmistunut työryhmäraportti ”EG-rätten och svensk idrott” (Ds 1997:27). Sille oli asetettu myös selvä tavoite: oikeudellinen kartoitus sekä ruotsalaisen yhtenäisen ja demokraattisesti organisoidun urheilun kansanliikkeen puolustaminen ja kehittäminen. Ruotsissa korostetaan urheilun kansanliikkeen arvoja niin suhteessa EU:hun kuin kotimaiseen ammattiurheiluun luultavasti enemmän kuin muissa EU:hun kuuluvissa Pohjoismaissa.

Toisessa uudessa EU:n jäsenmaassa Suomessa ei laadittu yhtä kattavaa selvitystä, mutta EU:n vaikutuksista Suomen urheiluun pyrittiin toki muutoin saamaan selkoa. Merkille pantava on joka tapauksessa Mirja Virtalan raportti vuodelta 1997 ”Liikunta ja Euroopan unioni”. EU:n perustuslaillisesta sopimuksen vaikutuksista urheilutoimintaan laaditutettiin vuonna 2005 Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan tutkijoiden laajamittainen selvitys. Se sisältää samalla kartoituksen EU-oikeuden vaikutuksista urheiluun muutenkin.

Oikeustutkimuksessa voidaan merkittävimpänä pohjoismaisena esityksenä pitää tanskalaisen Lars Halgreenin vuodelta 2004 olevaa väitöskirjaa ”European Sports law: a comparative analysis of the European and American Models of sports”. Se on tavallaan jatkoa tekijän vuodelta 2000 olevalla julkaisulla ”Sportret. EU-retlig og kontraktmassige aspekter ved sportudovelse i Danmark”. Halgreenin väitöskirja edustaa vertailevaa urheilu-oikeutta. Tässä lajissa se jatkaa erityisesti Saksan lainopissa harjoitettua tutkimusta, jossa on eri kohdealueilla vertailtu eurooppalaista ja amerikkalaista urheilu-oikeutta. Halgreen näkee eurooppalaisen ja amerikkalaisen urheilutoiminnan ja lainopin erot, mutta toteaa samalla, miten ne eräissä suhteissa lähentyvät toisiaan.

### 3. URHEILUTOIMINTA JA SEN ERITYISPIIRTEET EU-OIKEUDESSA

Kaupallistunut urheilu on liiketoimintaa, johon sovelletaan EU-oikeutta kuten vapaasta liikkuvuudesta olevia periaatteita ja EU-kilpailuoikeutta. Sitä sovellettaessa on kuitenkin tunnustettu se, että urheilun liiketoiminnassa on tavanomaisesta liiketoiminnasta poikkeavia piirteitä, jotka perustuvat urheilun kilpailutoiminnan aatteelliseen sisältöön. Kilpailutoimintaa ei voi harjoittaa yksin: tarvitaan sekä sarjatoimintaa organisoivaa yhteisöä että muita sarjassa kilpailevia joukkueita. Urheilun kilpailutoiminta menettäisi attraktiivisuutensa, jos joukkueiden kokoonpanoa voitaisiin vaihtaa vapaasti kesken sarjakauden, jos joukkueita menisi kesken kauden vararikkoon ja jos lopputulos olisi tasoerojen vuoksi aina arvattavissa.

Urheilutoiminnalle antavat Euroopassa perustan sopimukset, itsesääntelynormit sekä kansalliset ja EU-säädökset, vaikka urheilu ei kuulu EU:n toimivaltaan. Sääntelypohja on sekin näin tavanomaisesta liiketoiminnasta poikkeava. Olennaista on, millaisen perustan eurooppalaisen urheilun arvot ja periaatteet antavat oikeustilan määrittämiselle. Mitä viihteellisemmäksi urheilutoiminta tulee ja mitä enemmän luovutaan aatteellisista arvoista, sitä vähemmän voi olla sijaa itsesääntelylle ja urheilun perinteisiä arvoja tukevalle erityis-sääntelylle.

Avainasemassa on näin se, mitä urheilun itsesääntelyyn perustuvia järjestelyjä voidaan pitää tarkoitukseltaan urheilullisina ja siten tavallaan aatteellisina ja mitä kaupallisina ja mitä on pidettävä kohtuullisena asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Bosman-ratkaisussakin myönnettiin, että siirtokorvausjärjestelmällä on urheilullisia eikä vain taloudellisia tavoitteita. Nämä eivät kuitenkaan olleet riittäviä, jotta vapaan liikkuvuuden periaate olisi voinut tulla ratkaisussa sivuutetuksi. Tämän jännitteen vaikutus jatkuu EY-tuomioistuimen case law'ssa, niin kauan kuin relevantteja juttuja otetaan siellä tutkittavaksi. Siihen paneutuminen on jatkuvasti merkittävä haaste oikeustutkimukselle, jonka systematisointi- ja tulkintatehtävät eivät voi tietenkään rajoittaa tuomioistuinpositivismiin.

## 4. EU-OIKEUS JA URHEILUN POSITIIVINEN ERITYISKOHTELU

Havainto siitä, ettei EU-oikeus sittenkään näytä käyvän urheilu-oikeuden ytimeen sitä vakavasti horjuttaen, on vaikuttanut urheilevan Euroopan pyrkimyksiin. Urheilu on haluttu saada Euroopan yhteisöjen toimialaan. Tämä on voinut vaikuttaa uskalletulta – valtakirja Brysselille antaa urheilua koskevia normeja voidaan kokea uhkaksi urheilun itsesääntelylle. Urheileva Eurooppa näyttää kuitenkin uskovan itseensä ja kykyynsä vaikuttaa asiassaan. Rooman sopimuksesta ei urheilua voida rajata ulos. Siksi yritetäänkin saada aikaan toimenpiteitä, jotka antaisivat urheilun liiketoiminnalle turvatumman aseman, kuin sillä on perussopimuksia sellaisenaan soveltamalla. EU:lta tavoitellaan sitä, mitä ei voida itsesääntelyllä nykytilanteessa saavuttaa. Urheilun kansanliikkeelle haetaan vakauttavaa tukea soft law –tyyppisistä julistuksista ja periaatteista.

Amsterdamin julistuksessa vuonna 1997 korostettiin urheilun aatteellisia arvoja – identiteetin luomista ja ihmisiä yhdistäviä piirteitä. Urheilun kansanliikkeen kannalta koettiin periaatteellisesti merkittävaksi, että erityisesti amatööriurheilussa tuli julistuksen mukaan kuulla näiden lähtökohtien vuoksi urheilujärjestöjä. Helsingin selvityksessä vuodelta 1999 ja Nizzan julkilausumassa vuodelta 2000 menttiin jo pidemmälle kohden uutta kumppanuutta EU:n, sen jäsenvaltioiden ja urheilujärjestöjen välille ja korostettiin urheilutoiminnan erityispiirteitä EU-oikeutta toteutettaessa. Kysymyksessä on ollut tahtotilaa osoittava soft law –tyyppinen sääntely. Varoen saatetaan kysyä, onko sillä voinut olla tässä ominaisuudessa tulkintavaikutusta EY-tuomioistuimen ratkaisuihin.

## 5. INDEPENDENT EUROPEAN SPORT REVIEW 2006

Eurooppalaisessa urheilu-oikeudessa niin kuin eurooppalaisessa integraatiossa yleensäkin on vallinnut eräänlainen suvanto- tai pysähtymisvaihe, kun perustuslaillinen sopimus ei ole tullut hyväksytyksi. Siksi on haettu uusia tapoja vaikuttaa oikeudellisella tavalla eurooppalaiseen

urheiluun. Kesällä 2006 on valmistunut Jose Luis Arnautin raportti ”Independent European Sport Review 2006”. Siinä keskitytään eurooppalaiseen valtalajiin jalkapalloon, mutta mikäli siinä esitettyjä ehdotuksia ryhdytään toteuttamaan, vaikutukset ulottuisivat ammattimaiseen eurooppalaiseen joukkueurheiluun kokonaisuudessaan ja tosiasiallisesti urheilutoimintaan muuallekin.<sup>1</sup>

Arnautin raportti on itsenäinen selvitys. Laatija on kuitenkin Portugalin entinen urheiluministeri, ja hankketta ovat alusta alkaen edistäneet englantilaiset. Toimeksiannon takana on muutenkin merkittäviä eurooppalaisia tahoja – eri maiden urheiluministereitä ja EU-viranomaisia. Hanketta pyrkii edistämään myös jalkapallon eurooppalainen kattojärjestö UEFA. Raportti on nostettu esiin kulumassa olevalla Suomen EU-puheenjohtajakaudella keskeiseksi urheilupoliittiseksi kysymykseksi. Raportti on merkityksellinen myös Suomen urheilun kannalta, vaikka Suomi ei olekaan sellainen jalkapallomaa kuin keskeiset EU-valtiot ovat. Asian esillä pitäminen on sikäli perusteltua, että raportin käsittelyllä voi olla huomattava vaikutus eurooppalaiseen urheiluun. Yhden puheenjohtajakauden aikana näin iso asia ei tietenkään voi edetä ratkaisevasti, eikä sitä pidä yrittääkään.

Arnautin raportissa on selvitetty seikkaperäisesti ammattijalkapallon tilaa Euroopassa oikeudelliselta kannalta sekä esitetty joukko rohkeita ja pitkälle meneviä ehdotuksia. Raportissa on tuettu useita eurooppalaisen ammattijalkapallon pyrkimyksiä, joista monet ovat yleisesti hyväksytyjä. Kilpailuoikeuden soveltamisessa korostetaan urheilu- liiketoiminnan erityispiirteitä, joita halutaan jatkossakin puolustaa. Saatetaan kysyä, onko olemassa olevaa oikeustilaa arvioitu liiankin optimistisesti ja ongelmapakoisesti. Useassa kohdin on haluttu ymmärtää niin, että urheilun aatteellisille pyrkimyksille saadaan riittävästi tukea EU-oikeudesta ja että kysymys on lähinnä vain jo olemassa olevan oikeustilan vakiinnuttamisesta EU-sääntelyllä. Aivan tästä ei ehkä ole kaikissa tapauksissa kysymys. Niinpä siirtokorvausjärjestelmän tilalle luodut kasvattajarahajärjestelmä ja omien kasvattien suojajärjestelmä (locally trained player) eivät ole välttämättä niin ongelmattomia kuin

---

<sup>1</sup> Arnautin raportista on järjestetty opetusministeriössä 25.8.2006 kuulemistilaisuus, johon osallistuin kuultavana yhdessä Veikkausliigan hallituksen puheenjohtajan Hannu Rautiaisen kanssa. Rautiainen käytti aiheesta valmistellun puheenvuoron Helsingin yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan urheilu-oikeuden tutkijaseminaarissa 25.9.2006. Kiitän Hannu Rautiaista raportista käymistämme keskusteluista.

on haluttu kuvata. Samaa saatettaneen sanoa televisiointioikeuksien yksinmyynnistä. Vaikka raportti on verrattain laaja (165 sivua), siinä ei ole voitu käsitellä monitahoisia kysymyksiä niin perusteellisesti, että jatkotoimet voisivat olla pelkästään tämän dokumentin varassa. Silti on todettava, että raportti on paitsi kunnianhimoinen myös varsin ammattitaitoinen yritys jäsentää joukkueurheilun eurooppaoikeudellista tilaa ja tulevaisuutta.

Raportissa pyritään siihen, että pelaajat voidaan vapautta maajoukkuetehtäviin ilman rahakorvauksia. Tavoitteena ovat myös liiketoiminnan tervehdyttäminen ja kilpailullisen epätasapainon torjuminen ja samalla siten kilpailujännityksen ylläpitäminen solidaarisuutta edistävin toimin. Urheilun etua tavoittelevalla toimenpidelistalla ovat mm. televisio-oikeuksien yksinmyynnillä toteutettava tulojen jakojärjestelmä sekä menokontrolli ja palkkakatto. Näistä ovat kaksi ensimmäistä olleet esillä myös suomalaisessa joukkueurheilussa ja palkkakattokin kuuluu tavoiteluetteloon, joskin sitä on vaikea toteuttaa muuten kuin herrasmiessopimuksen kaltaisina sopimusratkaisuin. Edelleen on pyritty siihen, että voitaisiin estää seurojen omistuksen siirtyminen yksiin käsiin. Huomiota on kiinnitetty niin ikään agenttitoimintaan, liigalisensseihin, urheiluviedonlyöntiin ja ottelutulosten järjestämiseen sekä turvallisuuteen. Ongelmat eivät olekaan pieniä, kun rahanpesun kautta kierrätetyt rikollisen liiketoiminnan kautta saatuja varoja pyritään käyttämään jalkapallojoukkueitten hankkimiseen ja sen myötä rikollisen toiminnan jatkamiseen sopupelien ja viedonlyöntipetosten avulla. Saatetaan kysyä, olisiko tätä voitu estää, jos itsesääntelyn kautta ei olisi sallittu aatteellisten yhdistysten luovuttavan niitä osakkeita, joita ne ovat saaneet yhtiöittämällä huipputasoisen urheilutoimintaa. Taustayhtiöitä ei näet olisi kuitenkaan voitu kontrolloida riittävän hyvin.

Monet raportin kohdat antavat aihetta urheilupoliittiseen keskusteluun. Urheilun toimijoiden piirissä on Suomessa pidetty positiivisena sitä, että urheiluviedonlyöntin kohteet ovat avoinna niille veikkausyhtiöille, joilla on asianmukainen toimilupa toiminnan harjoittamiseen. Immateriaalioikeuksista joudutaan kuitenkin joka tapauksessa väentämään kättä jatkossakin. Toiselta puolen on todettava, että jonkinlainen sopimus veikkausyhtiön ja tapahtumajärjestäjän kesken voisi olla omiaan lisäämään kontrollia ja vähentämään väärinkäytöksiä. Siksi raportin tätä koskeva ehdotus voi olla harkitsemisen arvoinen. Hyvät

kokemukset liigalisensseistä sekä kansallisessa että eurooppalaisessa jalkapallossa itsesääntelyn välineenä antavat niin ikään mahdollisuuden pohtia myönteisesti kehittämisehdotuksia.

Raportissa esitetään harkittavaksi ryhmäpoikkeusasetukseen turvautumista pyrittäessä takaamaan urheilun positiivinen erityiskohtelu. Niinikään katsotaan, että yksittäisistä EY-tuomioistuimen ratkaisusta koostuva oikeustila ei ole tyydyttävä. Siksi ehdotetaan, että oikeustilaa tulisi selventää suosituksilla ja päätöslauseelmilla eli siis soft law`n piiriin luettavilla ohjauskeinoilla. Eri asia on, onko EU:n komissio kaikkien tähän valmis urheilun edun nimissä. Niin kuin Lars Hallgren on väitöskirjassaan todennut, jonossa voi olla monia elinkeinotoiminnan aloja, jos urheilu saa vahvan erityiskohtelun. Toiselta puolen urheilun kansanliikkeen kannalta ei ole ongelmatonta, että EU ottaisi määrittelykseen entistä täsmällisemmin urheilun liiketoiminnan sisältöä.

Spesifistä EU-sääntelyä havitellaan itsesääntelyn tilalle sellaisille kohdealueille, joilla itsesääntely tai edes kansallinen sääntely ei riitä asetettujen ja paljolti yleisesti hyväksytyjen tavoitteiden saavuttamiseksi. Asetelma on hieman samantyyppinen kuin televisiodirektiivissä, jolla pyritään turvaamaan merkittävien tapahtumien näkyminen maksuttomilla ja yleisesti näkyvillä televisiokanavilla. Arnautin raportti voidaan myös tavallaan ymmärtää eurooppalaisten jalkapalloliittojen ja -liigojen välineeksi suurseurojen G 14 ryhmää vastaan. Tämä on sinänsä sekä ymmärrettävää että hyväksyttävää. Raportin mukaan EU-maiden hallitusten tulisi kuitenkin hyväksyä asiakirja urheilun kansalliseksi kehittämisohjelmaksi. Kun raportissa keskitytään ammattijalkapallon ongelmiin, voi se seikka hämartyä, että urheilu kuitenkin rakentuu useimmissa EU-maissa kansanliikkeen varaan ja että se on pääosin muuta kuin liiketoimintaa. Ehdotuslistalla olevat EU-urheiluvirasto ja alaikäisten urheilutoimintaa koskeva direktiivi ovat kiintoisia. Suomessa ei ole kuitenkaan katsottu tarvittavan nuorisourheilulakia, ja viraston osalta jäädytään kysymään, mitkä ovat sen tehtävät suhteessa urheilun kansanliikkeen organisaatioihin. Siksi tarvitaan jatkossa myös toimia kansanliikeurheilun tarpeita turvaamia eurooppalaisia toimia.



---

# JOUKKUEURHEILUN ULKOMAALAIKIINTIÖISTÄ EUROOPAN UNIONISSA<sup>1</sup>

Elias Kajander

## 1 JOHDANTO

Urheilun lajiliitot ovat jo 1960-luvulta lähtien asettaneet sääntöjä, joilla rajoitetaan seurojen mahdollisuutta palkata ulkomaalaisia pelaajia tai rajoitetaan otteluissa sallittua ulkomaalaisten pelaajien lukumäärää. Nämä niin kutsutut ulkomaalaiskiintiöt ovat viime vuosikymmeninä olleet yleinen ilmiö – ja suosittu keskustelunaihe – joukkueurheilun maailmassa, myös EU-Suomessa. Viimeistään siitä lähtien, kun tuomio kuulisassa Bosman -asiassa<sup>2</sup> annettiin joulukuussa 1995, nämä kiintiöt ovat muodostaneet ulkomaalaisurheilun keskeisen (oikeus)ongelman, jota on puitu vähintäänkin välillisesti useilla foorumeilla, ja yhteisöjen tuomioistuimessakin useita kertoja.

Aiemmin ulkomaalaiskiintiöiden ajateltiin olevan yksittäinen esimerkki ja ilmiö sellaisesta urheilun autonomiaan kuuluvasta, itsenäisesti päätettävästä asiasta, johon yhteiskunnan ei tarvinnut puuttua.

---

<sup>1</sup> Artikkelin pohjautuu keväällä 2006 Helsingin yliopistossa kirjoittamaani urheiluoikeudelliseen tutkielmaan ”Joukkueurheilun ulkomaalaiskiintiöt EU-Suomessa”. Työ on julkaistu samalla nimellä Turun yliopiston urheiluoikeudellisten tutkielmien julkaisusarjassa kesällä 2006. Ks. Kajander (2006).

<sup>2</sup> Asia C-415/93 Union Royale Belge des Sociétés de Football Association v. Jean-Marc Bosman. Kok 1995, s. I-04921.

Vähitellen urheilun oikeudellistumisen<sup>3</sup> myötä myös tämän tematiikan osalta kuitenkin havaittiin, että indispositiivinen lainsäädäntö tuo pakottavia rajoitteitaan urheilun päätöksentekomonopoliin. Lähtölaukaus juuri kuvatulle kehitykselle oli ammattimaisen seurajoukkueurheilijan oikeusaseman määrittelemine työsuhteiseksi. Työsuhteen tunnusmerkistön katsottiin olevan käsillä, mikä merkitsi väistämättä pakottavan työoikeudellisen normiston soveltumista. Euroopan unionissa tämä tosiseikka johti jännitteen muodostumiseen ulkomaalaiskiintiöiden ja unionin peruseriaatteisiin kuuluvan työvoiman vapaan liikkuvuuden välillä. Kiintiöt muodostivat merkittävän esteen unionin jäsenvaltioiden ammattieurheiluvien kansalaisten mahdollisuuksiin saada töitä muista jäsenvaltioista. Erityisesti Rooman sopimuksen (jäljempänä RS) 12 artiklasta sisältönsä saava yleinen yhdenvertaisuuseriaate (joka täsmenyy työntekijöiden osalta työvoiman vapaan liikkuvuuden ilmentävässä 39 artiklassa) edellytti tällaisten rajoitusten poistamista silloin, kun kyseiset kiintiöt koskivat EU:n jäsenvaltioiden kansalaisia. Sittemmin tämä Bosmanista alkanut evoluutio on parantanut jäljempänä kerrottavalla tavalla myös useiden kolmansien valtioiden kansalaisten asemaa.

Ulkomaalaiskiintiöt ovat ristiriitaisia myös toisesta näkökulmasta katsottuna. Vaikka yhteisöjen tuomioistuin ei ole asiaan vielä kantaa ottanutkaan, olisi urheilun ja kilpailuoikeudellisten normien yhteensovittuvuus myös tämän asiakysymyksen osalta syytä testauttaa.<sup>4</sup> Millaisia urheilukilpailuun osallistumisen ehtoja määräävässä markkina-asemassa oleva urheilun lajiliitto voi asettaa sekä erityisesti miten ja mihin mitataavaan asti keskenään kilpailevassa asemassa olevat urheiluseurat saavat harjoittaa yhteistyötä ilman, että kilpailuoikeudellinen kartelli tulee kysymykseen? Oikeuskirjallisuudessa näitä kysymyksiä on jonkin verran pohdittu.

Tämän artikkelin tarkoituksena on tuoda esiin joukkueurheilun ulkomaalaiskiintiöihin liittyvää oikeudellista problematiikkaa nimenomaan EU:n alueella toimivan kansallisen urheilusarjan (erityisesti suomalaisen mestaruussarjan) ja siihen kuuluvan seurajoukkueen näkökulmasta tarkasteltuna. Ovatko urheilun toimijoiden kädet tässä tematiikassa Bosmanin ja kumppaneiden ansiosta tänä päivänä jo täysin sidotut vai onko urheilun autonomiaa tämän asiakysymyksen kohdalla vielä olemassa?

---

<sup>3</sup> Urheilun oikeudellistumisesta ajantasainen ja kattava yleisesitys, ks. Halila (2006).

<sup>4</sup> Bosman -asiassa julkisasiamies Lenz sitä vastoin otti laajastikin kantaa aiheeseen ratkaisuehdotuksessaan.

## 2 ULKOMAALAIKIINTIÖT JA TYÖVOIMAN VAPAA LIIKKUVUUS

Unionin oikeuskäytännössä ensimmäiset ulkomaalaisten urheilijoiden rajoittamista sivuavat ratkaisut ajoittuvat varsin kauas. Jo niinkin varhain kuin 1970-luvulla yhteisöjen tuomioistuin antoi kaksi ulkomaalaiskiintiötä sivuavaa tuomiota. Ensimmäisessä vuoden 1974 tapauksessa Walrave ja Koch<sup>5</sup> todettiin se koko urheilevan maailman kannalta merkityksellinen seikka, että vaikkei unionilla ole nimenomaista toimivaltaa urheilun saralla, niin urheilu kuuluu unionin toimivaltaan silloin, kun kyseessä on RS 2 artiklan tarkoittama taloudellinen toiminta. Tuomiossa ei kuitenkaan uskallettu urheilun autonomiaan vedoten vielä tuomita ulkomaalaiskiintiötä.

Vuoden 1976 tapauksessa Donà v. Mantero<sup>6</sup> aihetta sivuttiin laajemmin. Tapauksessa Italian jalkapalloliitto oli myöntänyt peliluvan (lisenssin) ainoastaan kotimaisille pelaajille, mikä oli oikeuden mukaan kyseenalaista, koska otteluissa esiintyminen on joukkueurheilijan ammatinharjoittamisen kannalta keskeisintä. Myös ulkomaalaisilla tuli oikeuden mukaan olla mahdollisuus osallistua kansallisiin sarjaotteluihin. Ratkaisevaa edistystä ulkomaalaisten tilanteeseen ei siltikään de facto tullut, sillä tuomiosta huolimatta seurat saattoivat edelleen olla lajiliiton toimesta rajoitetut ylipäättänsä palkkaamasta ulkomaalaisia pelaajia tai yleisestä edustusoikeudesta huolimatta ainakaan peluuttamasta heitä rajattomasti yksittäisessä ottelussa.

Donà v. Mantero -päätöksen yhteydessä tuomioistuin totesi myös sen yhä edelleen merkittävän seikan, että ”perustamissopimuksen määräykset eivät kuitenkaan estä soveltamasta sääntelyä tai käytäntöä, jolla suljetaan ulkomaiset pelaajat muista kuin taloudellisista syistä tiettyjen otteluiden ulkopuolelle näiden otteluiden erityisluonteen ja erityisolosuhteiden vuoksi, jolloin kysymys on siis yksinomaan urheilusta sellaisenaan, kuten esimerkiksi eri maiden maajoukkueiden välisissä otteluissa”. Päätöksestä lähtien onkin ollut selvää, etteivät maaotteluiden kansalaisuusedellytykset loukkaa unionin jäsenvaltioiden kansalaisille turvattuja oikeuksia.<sup>7</sup> Tämän myötä

<sup>5</sup> Asia 36/74 B.N.O. Walrave, L.J.N Koch v. Association cycliste internationale. Kok 1974, s. 1405.

<sup>6</sup> Asia 13/76 Gaetano Donà v. Mario Mantero. Kok 1976, s. 1333.

<sup>7</sup> Tätä päätelmää on sittemmin kritisoitu asiantuntijoiden keskuudessa. Toki lopputulema on heidänkin mielestään oikea, mutta perustelut ontuvat, sillä onhan maaotteluissakin kyse pitkälti merkittävästä taloudellisesta toiminnasta, jolloin unionin oikeuden tulisi vastaavalla tavalla soveltua kuin seurajoukkue toiminnan kohdalla. Ks. Weatherill (2003), s. 56.

ulkomaalaiskiintiöiden sallittavuuskeskustelu koskeekin unionissa siten ainoastaan seurajoukkueurheilua.

Kahden 1970-luvun tunnustelun jälkeen varsinainen läpimurto ulkomaalaisten pelaajien oikeusaseman täsmentämisessä tapahtui kuitenkin vasta vuosia myöhemmin eli kun yhteisöjen tuomioistuin katsoi mainitussa belgialaista jalkapalloilija Jean-Marc Bosmania koskeneessa päätöksessään vuonna 1995 urheilussa pitkään noudatetut siirtokorvaukset ja ulkomaalaiskiintiöt unionin oikeuden vastaisiksi. Viimeksi mainitut rikkoivat tuomioistuimen mukaan suoraan RS 39 artiklan työvoiman vapaan liikkuvuuden periaatetta silloin, kun tällaisella kiintiöllä rajoitettiin myös unionin jäsenvaltioiden kansalaisten lukumäärää. Järjestelmä johti yhdenvertaisuusperiaatteen vastaisesti siihen, että muista jäsenvaltioista tulevat pelaajat olivat välittömästi heikommassa työnhakutilanteessa kuin asianomaisen jäsenvaltion omat kansalaiset. Seurathan pidättyvät varmuudella palkkaamasta pelaajia, joilla ei ole edustus-oikeutta (kaikkiin) virallisiin otteluihin.<sup>8</sup>

Bosman-päätöksestä lähtien unionin jäsenvaltioiden<sup>9</sup> kansalaiset ovat urheilulajista riippumatta olleet turvatut kuormittamasta unionin alueella edustamalleen seurajoukkueelle mahdollisesti asetettua ulkomaalaiskiintiötä. Kolmansien valtioiden kansalaisten osalta sitä vastoin kiintiöittäminen oli tuomiosta huolimatta yhä mahdollista, mitä optiota urheilun lajiliitot useissa maissa ja lajeissa yhä edelleen hyödynsivätkin. Kehitys kohti avoimempia pelaajamarkkinoita ei kuitenkaan odotetusti jäänyt tähän.

### 3 ULKOMAALAISKIINTIÖT JA TYÖVOIMAN SYRJINTÄKIELTO

Bosman -tapauksen jälkeen yhteisöjen tuomioistuin on vielä kahdesti täsmentänyt unionin oikeuden suhtautumista joukkueurheilun ulkomaalaiskiintiöihin. Koska kanta unionin jäsenvaltioiden kansalaisten osalta oli selvä, myöhemmissä tuomioissa pohdinta meni tätä pidem-

---

<sup>8</sup> Ks. Schön (2002), s. 47-48.

<sup>9</sup> Silloiset unionin 15 jäsenvaltiota ja siihen sittemmin liittyneet 10 uutta valtiota. Näiden lisäksi myös ETA-valtiot Norja, Islanti ja Liechtenstein kuuluvat automaattisesti vastaavan suojan piiriin.

mälle eli selvitettiin unionin ulkosopimusten oikeusvaikutuksia ulkomaalaiskiintiöihin.

Slovakialaista käsipallomaalivahti Maros Kolpakia koskeneessa tapauksessa<sup>10</sup> vuonna 2003 oli kyse siitä, mikä merkitys oli annettava EU:n ja Slovakian välisessä assosiaatiosopimuksessa olevalle sopimusehdolle, jonka mukaan ”kansalaisuudeltaan slovakialaisia työntekijöitä, jotka laillisesti työskentelevät jonkin jäsenvaltion alueella, ei verrattuna kyseisen jäsenvaltion kansalaisiin saa syrjiä heidän kansalaisuutensa perusteella työoloissa, palkkauksessa tai irtisanomisessa”. Oliko se, että Kolpak rasitti Saksan käsipallosarjassa seuransa ulkomaalaiskiintiötä, ristiriidassa kyseisen sopimusvelvoitteen kanssa? Tuomioistuimen mukaan oli. Ulkomaalaiskiintiö oli faktisesti syrjivänä lainvastainen silloin, kun se koski pelaajaa, joka oli laillisesti jäsenvaltion työmarkkinoilla ja jonka isäntämaan kanssa unionilla on asianomaisen työntekijöiden syrjintäkiellon sisältämä sopimus. Kolpak ei siten voinut kuulua seuransa ulkomaalaiskiintiöön. Tapauksen merkittävyyttä ei ainakaan vähennä se, että EU:lla on vastaavanlainen syrjinnän kieltävä assosiaatiosopimus usean muunkin kolmannen valtion<sup>11</sup> kanssa.

Kahta vuotta myöhemmin eli keväällä 2005 yhteisöjen tuomioistuin antoi ratkaisunsa venäläistä jalkapalloilija Igor Simutenkovia koskeneessa tapauksessa.<sup>12</sup> Tuolloin pohdittavana oli unionin ja Venäjän välisen kumppanuussopimuksen sisältämän sopimusehdon vaikutus ulkomaalaiskiintiön sallittavuuteen. Sopimuksen 23 artiklan mukaan ”yhteisö ja jäsenvaltiot pyrkivät varmistamaan, että jäsenvaltion alueella laillisesti työskenteleviä Venäjän kansalaisia ei, verrattuna kyseisen valtion omiin kansalaisiin, syrjitä heidän kansalaisuutensa perusteella työoloissa, palkkauksessa tai irtisanomisessa”. Kolpak -tapauksen suuntaisesti oikeus katsoi myös tämän lausekkeen riittäväksi sen päätelmän tekemiseen, ettei venäläinen Simutenkov voinut rasittaa espanjalaisen jalkapalloseuransa ulkomaalaiskiintiötä. Tämänkin tuomion vaikutukset ovat laajat. EU on Venäjän lisäksi sol-

---

<sup>10</sup> Asia C-438/00 Deutscher Handballbund eV v. Maros Kolpak. Kok 2003, s. I-04135.

<sup>11</sup> Yhteensä tällaisia valtioita on 17. Näistä 10 on nykyisin jo unionin jäsenvaltioita ja työvoiman vapaan liikkuvuuden piirissä. Loput seitsemän ovat Algeria, Bulgaria, Kroatia, Marokko, Romania, Tunisia ja Turkki.

<sup>12</sup> Asia C-265/03 Igor Simutenkov v. Ministerio de Educación y Cultura, Real Federación Española de Fútbol. Kok 2005, s. I-02579.

minut vastaavansisältöisen kumppanuussopimuksen yhdeksän muun entisen IVY-maan<sup>13</sup> kanssa.<sup>14</sup>

Yhteisöjen tuomioistuin on yllä kerrotusti mennyt ”työntekijöiden yhdenvertaisen kohtelun” kanssa varsin pitkälle. Kuvatunlaiset unionin ulkosopimusten lausekkeet ovat oikeuden mukaan välittömästi sovellettavaa oikeutta, ja ne sitovat myös yksityisiä oikeussubjekteja. Sinänsä selvien vaikutustensa (eli että vastaavanlaisen suojan piirin kuuluvat kaikki yllä mainittujen assosiaatio- ja kumppanuussopimusmaiden kansalaiset) lisäksi on syytä miettiä myös, mikä analoginen merkitys päätöksillä on. Pohdinnanarvoista on erityisesti se, voidaanko Kolpak- ja Simutenkov -tuomioista tehdä sellainen johtopäätös, että esimerkiksi AKT-valtioiden<sup>15</sup> kansalaiset ovat yhtä lailla turvatut kuulumasta unionin sisäisessä joukkueurheilussa seurojensa ulkomaalaiskiintiöihin. Unionin ja AKT-valtioiden välisen kumppanuussopimuksen 13 artiklan 3 kohdan ensimmäisen virkkeen mukaan nimittäin ”kunkin jäsenvaltion alueellaan laillisesti työssä oleville AKT-valtioiden työntekijöille myöntämään kohteluun ei saa sisältyä minkäänlaista kansallisuuteen perustuvaa syrjintää työehtojen, palkkauksen ja irtisanomisen osalta suhteessa sen omiin kansalaisiin.” Sanamuoto on hyvin lähellä vastaavaa kuin, mistä oli kyse Kolpak- ja Simutenkov -päätöksiin liittyneissä ulkosopimuksissa.<sup>16</sup> Mikäli AKT-valtiot lasketaan ”vapaiksi maiksi”, ovat jo pitkälti yli sadan valtion kansalaiset de facto turvatut kuulumasta unionin sisällä lajiliiton asettamaan seurajoukkueensa ulkomaalaiskiintiöön.

Joka tapauksessa on syytä täsmentää sitä keskeistä eroa, mikä oikeuden päätöksistä huolimatta on unionin jäsenvaltioiden kansalaisten ja kolmansien ulkosopimusvaltioiden kansalaisten välillä. Edellä kerrotut ulkosopimusten työntekijöitä koskevat syrjintäkiellot eivät suinkaan tarkoita sitä, että tällaisten kolmansien valtioiden kansalaiset olisivat

---

<sup>13</sup> Kyseiset maat ovat Armenia, Azerbaidjan, Georgia, Kazakistan, Kirgisia, Moldova, Ukraina, Uzbekistan ja Valkovenäjä.

<sup>14</sup> Kolpak- ja Simutenkov -tapaukset eivät tulleet kaikille yllätyksenä. Ranskassa oli jo näitä ennen nähty puolalaisen koripalloilijatar Lilia Malajan tapaus, jossa lopulta Ranskan korkein oikeus totesi pelaajan olevan vapaa kuormittamasta ranskalaisen seurajoukkueensa ulkomaalaiskiintiötä, sillä Ranskan ja Puolan välinen kahdenkeskinen sopimus turvasi puolalaisille kotimaisiin pelaajiin verrattuna yhdenvertaisen oikeuden hakea työtä Ranskasta.

<sup>15</sup> Näitä Afrikan, Karibian ja Tyynen valtameren valtioita on peräti 78. Ulkosopimuksen tekopaikan mukaisesti niitä kutsutaan yleisesti myös Cotonou -valtioiksi.

<sup>16</sup> Tästä asiakysymyksestä eli Cotonou -valtioiden kansalaisten asemasta mielenkiintoinen artikkeli, ks. Engelbrecht (2005).

työvoiman vapaan liikkuvuuden piirissä. Siinä missä työvoiman vapaan liikkuvuuden periaate on ”kaikenkattava”, ulkosopimusten työntekijöiden syrjäntäkiellot turvaavat yhdenvertaisen kohtelun ainoastaan työolojen osalta. Työnhakutilannetta ne eivät koske.

Ulkosopimusten osapuolina olevien valtioiden kansalaiset tulevatkin yhdenvertaisen kohtelun piiriin vasta sitten, kun he jo ovat laillisesti jonkin unionin jäsenvaltion työmarkkinoilla. Tämä on keskeinen huomio, vaikkakin lajiliiton asettaman ulkomaalaiskiintiön kohdalla suoja käytännössä ulottuu yhtä laajalle. Seurathan voivat joka tapauksessa palkata ulkomaalaisia palvelukseensa, vaikkei heillä lajiliiton myöntämää edustusoikeutta vielä olisikaan tai sellaisen saaminen näyttäisi mahdolliselta. Sitten kun urheilija on saatu maahan ja työluvat suhteessa viranomaisiin ovat kunnossa, urheilija ei kuitenkaan voi Kolpak- ja Simutenkov -päätösten vahvistaman oikeusohjeen mukaisesti enää rasittaa ulkomaalaiskiintiötä. Sitä vastoin mielenkiintoinen kuriositeetti on se, voisiko jäsenvaltio itse tai vastaavasti seurat yhteisymmärryksessä estää tiettyjen – sinällään ulkosopimusten turvaamien – kolmansien valtioiden kansalaisten esiintymisen kansallisessa sarjassa. Nämä tahothan voivat estää sen, ettei urheilija ylipäänsä pääse laillisesti jäsenvaltion työmarkkinoille: valtio estää maahan tulemisen tai vähintään maahan jäämisen taikka seurat puolestaan pidättäytyvät kollektiivisesti palkkaamasta tällaista pelaajaa.<sup>17</sup> Sinänsä vaikea kuvitella, että ainakaan Suomessa asetettaisiin viranomaisten toimesta tällaisessa asiassa poikkiteloin - seurojen osalta tämä ei sitä vastoin meilläkään liene pelkkä hypoteettinen ajatus.

## 4 ULKOMAALAIKSIINTIÖT JA KILPAILUOIKEUS

Työvoiman vapaan liikkuvuuden ja työntekijöiden yhdenvertaisen kohtelun osalta – sellaisena kuin ne saavat sisältönsä unionin perustamissopimuksissa ja ulkosopimuksissa – ulkomaalaiskiintiöitä koskevat normit ovat varsin selvät. On vaikea kuvitella, että urheilun lajiliitto tietoisesti pitäisi lainvastaista ulkomaalaiskiintiötä voimassa. Jos näin kävisi, yksittäisen seurankin olisi helppo riitauttaa järjestelmä tai yksinkertaisesti jättää noudattamatta unionin oikeuden vastaista ulkomaalaiskiintiötä.

<sup>17</sup> Ks. Schmeilzl (2003), s. 34-37. Seurojen mahdollisuuksiin toimia yhteistyössä palataan tarkemmin kilpailuoikeutta koskevassa jaksossa.

Sitä mukaa, kun mahdollisuudet kiintiöittää ulkomaalaisia pelaajia kansallisessa sarjassa ovat olennaisesti kaventuneet, urheilun toimijat ovat yrittäneet kehittää lajiliiton asettamille kattaville ulkomaalaiskiintiöille rinnasteisia keinoja suosia kotimaisia urheilijoita. Sen sijaan, että lajiliitto asettaisi säännön ulkomaalaisten enimmäismäärästä, seurat keskenään ovat saattaneet sopia tietystä ulkomaalaisten pelaajien maksimista. Tämä on käytännössä kentällä tapahtunut niin kutsuttujen herrasmiessopimusten muodossa. Pääsarjaseurat sopivat kollektiivisesti, ettei yksikään seura palkkaa tai ainakaan peluuta samanaikaisesti sovittua useampaa ulkomaalaista. Herrasmiessopimuksen juridinen sitomattomuus on yhdentekevä seikka, sillä on kaikkien edun mukaista pitää järjestelystä kiinni - kilpavarustelu johtaisi ainoastaan kasvaviin kustannuksiin. Sitä paitsi yksittäisen seuran kapinointi kansallisessa sarjassa saattaisi varsinkin seurojen tietynasteisen yhteistyön välttämättömyyden vuoksi olla pitkällä tähtäimellä itsetuhoisaa.

Suomessa herrasmiessopimuksia on esiintynyt esimerkiksi jääkiekon SM-liigassa. Edellisellä pelikaudella 2005-2006 seurojen konsensus oli rajata ulkomaalaisten määrä neljään joukkuetta kohden. Järjestely on juridisesti kovin kyseenalainen. Tilannetta ei ainakaan helpota se, että seurat tarkoittavat ulkomaalaisilla kaikkia ei-suomalaisia eli myös unionin muiden jäsenvaltioiden kansalaiset kuormittavat lainvastaisesti kuvitteellista ulkomaalaiskiintiötä. Erotuksena lajiliiton asettamaan ulkomaalaiskiintiöön seurojen herrasmiessopimuksella sopiman ulkomaalaiskiintiön kohdalla ei kuitenkaan aktualisoidu samanlainen vaikeus rikkoa unionin työvoiman vapaan liikkuvuuden periaatetta sekä mahdollisesti erinäisiä ulkosopimuksissa olevia työvoiman syrjäntäkieltoja.

Siinä missä lajiliittojen toiminta on näkyvää ja sen päätökset/säännöt kaikkien seurojen individuaalisesti riitautettavissa, herrasmiessopimuksen kanssa vastaavaa noudattamisen turvaavaa valvontamekanismia ei suoranaisesti ole. Myös keskeinen pelotevaikutus puuttuu, sillä varsinaista konkreettista sanktiouhkaa työvoiman vapaan liikkuvuuden periaatteen rikkomisesta ei seuroilla ole. Tällöin tilannetta on arvioitava ja siihen pystyttävä puuttumaan muutoinkin kuin yksin ”yhdenvertaisuusperiaatteen” näkökulmasta. Tulemme kilpailuoikeudelliseen tarkasteluun.<sup>18</sup> Kuten edellä todettiin, tässä kohdin emme kuitenkaan saa

---

<sup>18</sup> Valvonnallisesti kuvaavaa on esimerkiksi se, että komissiolla ei ole valtuuksia ryhtyä suoraan toimenpiteisiin yksityisiä tahoja vastaan RS 39 artiklan rikkomisesta, toisin kuin silloin, kun yksityisten rikkomat normit kuuluvat kilpailuoikeuden alaan. Ks. O’Loughlin (2003), s. 62 sekä Weatherill (2003), s. 85.



apua unionin kirjoitetusta oikeudesta emmekä myöskään voi tukeutua välittömästi yhteisöjen tuomioistuimen ratkaisukäytäntöön. Silti logiikka tuntuu olevan selvä. Käyn sitä läpi seuraavassa.

Lähtökohtaisesti tuntuisi selvältä, että seurojen sopiessa yhteisestä ulkomaalaiskiintiöstä, kyseessä on ilman muuta kilpailuoikeuden alaan kuuluva asia. Monissa maissa (mukaan lukien Suomessa) annetuissa ratkaisuisissa urheiluseurojen ja lajiliiton on katsottu olevan kilpailunrajoituslainsäädännössä tarkoitettuja elinkeinonharjoittajia. Sopiessaan keskenään pidättäytymästä palkkaamasta ulkomaalaisia urheilijoita kuin korkeintaan muutaman, kyseessä on eittämättä kilpailulainsäädännön – unionitasolla RS 81 artiklan – kieltämä kartelli: seurathan rajoittavat keskinäistä kilpailuaan. Tilannetta ei muuta se, että konsensus ei ole herrasmiehsopimusmuodosta johtuen juridisesti kestävä ja/tai oikeudellisesti täytäntöönpanokelpoinen. Miten kartelli on käsillä, on niin ikään irrelevanttia.

On aivan makuasia, haluaako nähdä kyseessä olevan ryhmäboikotti, tuotannon/investointien rajoittaminen vai hankintalähteiden jakaminen. Kaikki juuri mainitut ovat kartelleina tyyppitapauksia. Toisaalta sekin on toki selvää, että urheilussa on sallittava muita talouden aloja enemmän yhteistyötä. Seurathan ovat keskeisesti riippuvaisia toisistaan, ja primääri tuote on aina yksittäinen ottelu, johon vaaditaan yhtä useampi eli yleensä kaksi (turnauksissa enemmänkin) joukkuetta.<sup>19</sup> Mietittäessä laajemmalti kilpailuoikeuden soveltumista urheiluun ja nyt käsiteltävään ulkomaalaiskiintiöteemaan pitää tarkastelua siten viedä hetkeksi yleisemmälle tasolle.

EU:n komissio on unionin oikeuden osalta eriyttänyt urheilun eri osa-alueisiin, joista vain osaan sovelletaan kilpailusääntöjä. Urheiluun liittyvät käytännöt on kategorioitu kolmeen eri lohkoon:

1) toimintatavat, jotka jäävät periaatteessa RS 81 artiklan 1 kohdan ulkopuolelle sillä perusteella, että kyse on urheilulle ominaisista ja urheilun organisoimisen edellyttämistä säännöistä. Tällä tarkoitetaan erityisesti pelisääntöjä.

2) toimintatavat, jotka ovat periaatteessa kiellettyjä, jos niillä on huomattava vaikutus jäsenvaltioiden väliseen kauppaan (=valvotun urheiluautonomian alue).

3) toimintatavat, jotka rajoittavat kilpailua mutta jotka on periaat-

---

<sup>19</sup> Weatherill (2003), s. 55.

teessa vapautettu kilpailusääntöjen soveltamisesta. Kyse on komission mukaan toiminnasta, joka ei rajoita urheilijoiden vapaata liikkuvuutta EU:n alueella ja jonka tavoitteena on taata suhteellinen tasapaino seurojen välillä varmistamalla tietyssä määrin yhtäläiset mahdollisuudet ja tulosten epävarmuus ja tukea nuorten pelaajien rekrytointia ja valmentamista.<sup>20</sup>

Ulkomaalaiskiintiöistä puhuttaessa on selkeästi perusteetonta esittää, että kyseessä olisi ensimmäisen kohdan tarkoittama jonkinlainen välttämätön pelisääntö, jolloin kilpailuoikeus sulkeutuisi pois. Toinen kohta voi taasen varmastikin soveltua, sillä kyllä ulkomaalaiskiintiöllä on ainakin potentiaalinen huomattava vaikutus jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.<sup>21</sup> Kolmannen kohdan suhteen tulee miettiä sitä, olisiko kyseessä periaatteessa kielletty rajoitus, mutta joka voitaisiin oikeuttaa/sallia jollakin hyväksyttävällä perusteella. Ulkomaalaiskiintiöt varmastikin tukevat nuorten pelaajien rekrytointia ja valmentamista, mutta ongelmaksi muodostuu se, että järjestelmä samalla kiistatta rajoittaa urheilijoiden vapaata liikkuvuutta EU:n alueella. Tämän tarkastelun perusteella en näe ulkomaalaiskiintiöiden osalta potentiaalia välttyä kilpailuoikeuden soveltumiselta – sallimisperusteet eivät myöskään voi tulla kyseeseen.<sup>22</sup>

Kun muistetaan se huomattava sanktiouhka, joka on olemassa kilpailulainsäädännön kieltämään kartelliin osallistuvalla elinkeinonharjoittajalle eli tässä tapauksessa yksittäiselle seuralle, pidän erittäin riskialttiina seurojen välistä herrasmiessopimusta, jolla rajoitetaan ulkomaalaisten pelaajien lukumäärää – etenkin, kun kiintiöllä rajoitetaan myös unionin kansalaisten lukumäärää.<sup>23</sup> Se on ilman muuta kilpailulainsäädännön rikkomisen aiheuttava tosiseikka.<sup>24</sup>

Mietittäessä kolmansien valtioiden kansalaisten asemaa tilanne ei

---

<sup>20</sup> Ks. ”Helsinki Report on Sport”. Vrt. myös Ojanen – Aine – Kinnunen – Mylly (2005), s. 94-98.

<sup>21</sup> Sekä kauppakriteeri että de minimis -edellytykset täyttyvät. Ks. näistä tarkemmin Alkio – Wik (2004), erityisesti s. 101-109.

<sup>22</sup> Tätä näkemystä tukee vahvasti myös se tosiseikka, että komissio ilmoitti aikanaan jalkapalloliitoille, ettei se tulisi myöntämään kilpailuoikeudellista poikkeuslupaa lajin niin kutsutulle 3+2 -ulkomaalaisäännölle.

<sup>23</sup> Tilannetta ei juurikaan muuta se, että kyseessä olisi esimerkiksi Suomessa pelkästään kansalliseen kilpailuoikeuteen kuuluva asia. Valvontavastuu on lähtökohtaisesti samalla taholla ja sanktiomekanismikin tänä päivänä yhtenevä.

<sup>24</sup> Tähän lopputulokseen päätyi myös julkisasiamies Lenz Bosman -asian ratkaisuehdotuksessaan. Vrt. alaviite 4.

ole yhtä mutkaton. Voisi olettaa, että tällaisten pelaajien sulkeminen pois unionin markkinoilta voisi lisätä jäsenvaltioiden välistä kauppaa, eli lopputulos ei olisi kilpailua rajoittava. Ehkä näin on, mutta tulee muistaa, että kilpailuoikeuden soveltuminen (eli oikeammin kauppakriteeri) ei edellytä, että vaikutus jäsenvaltioiden väliseen kauppaan on välttämättä negatiivinen<sup>25</sup> eli kilpailuoikeudellinen tarkastelu tässäkin saattaa siten aktualisoitua. Nyt mahdollisuus kilpailunrajoituksen sallimisperusteen olemassaoloon on kuitenkin suurempi. Ainaakaan sitä ei rasita kiistaton syrjintäkiellonvastaisuus, sillä kolmansien valtioiden kansalaisiahan ei urheilijoiden vapaa liikkuvuus sanan varsinaisessa merkityksessä tarkoita. Se, että unionin ulkosopimukset turvaavat tiettyjen maiden kansalaisten yhdenvertaisen kohtelun työoloissa, ei näyttäisi estävän sitä, että seurat yhdessä päättäisivät pidättäytyä palkkaamasta tällaista pelaajaa, jolloin syrjintäkielto kyseisessä maassa (ja urheilulajissa) ei voisi lainkaan aktualisoitua.

Toisaalta kolmansien valtioiden kansalaisten sulkeminen pois voinee olla myös sellainen järjestely, jonka tavoitteena perustellusti on taata suhteellinen tasapaino seurojen välillä varmistamalla tietyissä määrin yhtäläiset mahdollisuudet ja tulosten epävarmuus sekä tukea nuorten pelaajien rekrytointia ja valmentamista – mitä poikkeamiseen siis yllä kerrotusti vaaditaankin. Sallimisperuste olisi tällöin käsillä. Sinällään tämä ajatuksenkulku on varsin pitkälle vietyä. Käytännössä seurat ovat kyllä herrasmiessopimuksella sulkeneet pois myös unionin jäsenvaltioiden kansalaiset eli ulottaneet ulkomaalaiskiintiöt koskemaan myös heitä. Tällöinhän tilanne on selvä.

Ainoa asia, mikä auttaa ymmärtämään urheiluseurojen uskallusta kerrotunlaisen järjestelmän ylläpitoon, on valvontakoneiston toimimattomuus käytännössä. Esimerkiksi Suomessa kilpailuviranomaiset ovat olleet erittäin passiivisia urheiluun liittyvien tapausten suhteen. Toisaalta niin kauan kuin säännökset ovat ”epäselvät”, riskin ei ehkä koeta olevan riittävän suuri. Kiistattoman normiston puuttuessa riitauttaa siis kaivataan.<sup>26</sup>

---

<sup>25</sup> Alkio-Wik (2004), s. 106.

<sup>26</sup> Vrt. Schmeilzl (2003), s. 45. Hän pitää ainoastaan ajan kysymyksenä sitä, että riitauttajat lainvastaisen toiminnan lopettamiseen vetoamisen ohessa alkavat vaatia jo menneistä väärinkäytöksistä kenties huomattaviakin rahallisia korvauksia.

## 5 LOPUKSI

Maailmanlaajuisen globalisaation ja erityisesti Euroopan integraation myötä ulkomaalaiskiintiöt ovat hiljalleen menettämässä etenkin unionin alueella merkitystään, halusivatpa urheiluihmiset sitä tai eivät. Ulkomaalaisten kiintiöittämissä osalta urheilun autonomia on jatkuvasti kaventunut. Toisaalta osa urheilun toimijoistakin haluaisi lopullisesti avata rajat halvemman työvoiman toivossa. Monissa lajeissa ja monissa maissa näin on jo käynytkin. Urheilun oikeudellistumisen ja ennen kaikkea taloudellistumisen myötä ylimääräiset rajoitukset poistunevat pikkuhiljaa markkinoiden lain viitoittamana sieltäkin, missä niitä vielä on – uskoakseni myös Suomesta.<sup>27</sup> Kehitys ei välttämättä ole kansallisesta näkökulmastaan aivan huono. Voidaan olettaa kasvavan pelillisen kilpailun auttavan (myös Suomessa) kansallisia lupauksia kehittymään urheilulliseen maksimiinsa. Sitä paitsi markkinoiden lain luulisi pitävän huolen myös siitä, että kotimaiset pelaajat eivät loista täydellisellä poissaolollaan. Luulisi sekä yleisön että sponsoreiden hylkäävän täydellisen ”muukalaislegioonan”, mikäli kansalaisuudella oikeasti on kansallisessa seurajoukkueurheilussa merkitystä.

Ulkomaalaiskiintiöiden jäädessä pikkuhiljaa historiaan kentällä on kehittynyt viime aikoina myös käänteisilmiö eli kiintiö kotimaisille. Luonnollisestikaan kyseessä ei saa olla pelkkä silmänkääntötempu, mutta muutaman kotimaisen pelaajan kiintiö per joukkue voinee täyttää myös lainsäädännön vaatimukset. Joka tapauksessa myös urheilussa on rajoittavien toimenpiteiden tänä päivänä vihdoinkin oltava juridisesti kestäviä, mikä tarkoittaa tarkemmin eriteltyinä sitä, että niiden tulee olla objektiivisesti perusteltuja, ei-syrjiviä, tarpeellisia ja suhteellisuusperiaatteen mukaisia. Kuka olisi tätä vielä pari vuosikymmentä sitten urheilun autoritaarisen autonomian aikakaudella uskonut.

## LÄHTEET:

*Alkio Mikko – Wik Christian: Kilpailuoikeus.* Helsinki, 2004.

*Engelbrecht Georg: Gleichbehandlung für Sportler aus den AKP-*

---

<sup>27</sup> Suomessa pioneerin tittelin tässä suhteessa pokkasi koripallo, jonka pääsarjoista poistettiin kaudelle 2006-2007 kaikki ulkomaalaiskiintiöt.

Staaten nach dem Cotonou-Abkommen in der EU? Sport und Recht 5/2005, s. 192-195.

*Halila Heikki*: Oikeudellistuva urheilu. Helsinki, 2006.

*Helsinki Report on Sport* – Kommission selvitys Eurooppa-neuvostolle. KOM/1999/644 lopullinen, 10.12.1999.

*Kajander Elias*: Joukkueurheilun ulkomaalaiskiintiöt EU-Suomessa. Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisuja. Urheilu-oikeuden sarja, nro 14 / 2006.

*Ojanen Tuomas – Aine Antti – Kinnunen Essi – Mylly Tuomas*: Urheilu Euroopan perustuslakisopimuksessa. Urheilu ja oikeus 2005, s. 89-101.

*O'Loughlin Rosemary*: EC Competition Rules and Free Movement Rules: An Examination of the Parallels and their Furtherance by the ECJ Wouters Decision. European Competition Law Review. Volume 23: Issue 2. Feb 2003, s. 62-69.

*Schmeitzl Bernhard*: Lilia Malaja and Maros Kolpak: Unrestricted professional Athletes within Europe and beyond? Current Developments and Future Perspectives in the Area of Freedom of movement in Sports. Munchen, 2003.

*Schön Esa*: Joukkueurheilijoiden vapaasta liikkuvuudesta. Urheilu ja oikeus 2002, s. 45-56.

*Weatherill Stephen*: "Fair play please!" Recent developments in the application of EC law to Sport. Common Market Law Review. Volume 40: Number 1. Feb 2003, s. 51-93.

---

# ERÄISTÄ DOPINGRIKKOMUSTEN KÄSITTELYYN LIITTYVISTÄ KYSYMYKSISTÄ

Olli Puntila

## 1. JOHDANTO

Urheilun dopingvalvonta sekä urheilussa kielletyt aineet ja menetelmät perustuvat urheilun omiin kansainvälisiin ja kansallisiin säännöstöihin. Lähtökohtaisesti urheilulajien kansainväliset ja kansalliset lajiliitot määrittävät urheilun antidopingsäännöt, joita ne toiminnassaan noudattavat. Olympiaurheilun osalta Kansainvälinen Olympiakomitea (KOK) määrää olympiakisoissa noudatettavista säännöstöistä ja vastaavasti Kansainvälinen Paralympiakomitea (IPC) paralympiakisoissa noudatettavista säännöstöistä. Nykyisin KOK, IPC ja kaikki merkittävimmät kansainväliset lajiliitot ovat hyväksyneet Maailman antidopingtoimisto WADAn laatiman Maailman antidopingsäännösten (World Anti-Doping Code; WADC).

Suomessa urheilun ja liikunnan kansallinen keskusjärjestö Suomen Liikunta ja Urheilu ry (SLU) on hyväksynyt ja allekirjoittanut WADC:n. SLU:n jäsenet ovat sitoutuneet noudattamaan kulloinkin voimassa olevaa Suomen Antidopingtoimikunta ADT:n vahvistamaa antidopingsäännöstöä. SLU:n jäsenyyden ehtona on antidopingsäännösten noudattamiseen sitoutuminen. Valtakunnallisille liikuntajärjestöille annettavien valtionavustusten ehtona on ADT:n vahvistaman antidopingsäännösten noudattamiseen sitoutuminen. Urheilujärjestöjen (lajiliittojen) sitoutuminen toteutetaan käytännössä siten, että valtakunnal-

listen liikuntajärjestöjen säännöissä sitoudutaan noudattamaan ADT:n vahvistamaa antidopingsäännöstöä ja järjestö sitouttaa omat jäsenensä (urheiluseurat) ja näiden jäsenet (urheilijat ja urheilijoiden tukihenkilöt) yhdistysoikeudellisella sääntöketjutuksella ja/tai sopimuksilla noudattamaan Suomen antidopingsäännöstöä.

ADT on 22.5.2003 hyväksynyt ja allekirjoittanut WADC:n. ADT vahvistaa Suomen kansallisen antidopingsäännösten urheilujärjestöjen omissa säännöissään antamalla oikeudella. Suomen antidopingsäännöstö sisältää WADC:n keskeiset määräykset. ADT vastaa kansallisen dopingtestausohjelman toteuttamisesta ja toimii asiantuntijana antidopingtoiminnassa.

Urheilun dopingrikkomukset on määritelty Suomen antidopingsäännösten 4. luvussa, jonka perustana on WADC ja sen 2. artikla.<sup>1</sup> Dopingrikkomusten selvittelyssä ja siihen liittyvässä päätöksenteossa sekä seuraamuksien määräämisessä on kyse urheilun kurinpidosta. Urheilun ja urheilujärjestöjen kurinpitovalta perustuu joko yhdistysoikeudelliseen kurinpitoon tai sopimukseen perustuvaan kurinpitoon. Vaikka kyse on yksityisoikeuteen luettavasta toiminnasta, voidaan menettelyssä ja tulkinnassa kuitenkin soveltaa osittain rikosoikeudessa noudatettavia periaatteita samoin kuin hallinnollisen kurinpidon periaatteita.

Suomalaisessa oikeuskirjallisuudessa erityisesti Riitesuo on omaksumun kannan, että yhdistysoikeudellisessa kurinpidossa on pääosin noudatettava vastaavia periaatteita, mitkä sisältyvät rikosoikeudelliseen laillisuusperiaatteeseen. Sopimusperusteisessa kurinpidossa laillisuusperiaate ja sopimusoikeuden periaatteet edellyttävät, että kurinpitovalan rajat määrittyvät sopimuksen mukaisesti.<sup>2</sup>

Laillisuusperiaate on yksi rikosoikeuden johtavista periaatteista. Oikeuskirjallisuudessa on runsaasti käsitelty rikosoikeudellista laillisuusperiaatetta. Laillisuusperiaatteella tarkoitetaan, että sekä rikoksen että siitä tuomittavan rangaistuksen tai muun rikosoikeudellisen seuraamuksen on perustuttava lakiin. Laillisuusperiaatteeseen sisältyvät Praeter legem –kielto, analogiakielto, taannehtivan rikoslain kielto, rikoslain ajalliseen soveltamiseen liittyvät periaatteet ja lievemmän lain periaate sekä epätäsmällisyyskielto.<sup>3</sup>

---

<sup>1</sup> Ks. WADC Article 2: Anti-Doping Rule Violations ja vrt. Suomen antidopingsäännöstö 4. luku.

<sup>2</sup> Riitesuo 2001, s. 104 - 117.

<sup>3</sup> Esimerkiksi Nuutila 1997, s. 47 - 67.

## 2. DOPINGRIKKOMUSASIOIDEN KÄSITTELYN YLEISISTÄ PERIAATTEISTA

Dopingrikkomusasioiden käsittelyn ja siihen liittyvän päätöksenteon voidaan kuvailla olevan oikeudellista päätöksentekoa. Käsittelyyn liittyviä yleisiä periaatteita ovat oikeudenmukaisen käsittelyn periaate (Fair Hearing), toimivaltainen päätöksentekoeelin, muutoksenhakuoikeus ja päätösten julkistaminen.

WADC:ssa on määrätty keskeisistä periaatteista, joita on noudatettava mahdollisten dopingrikkomusasioiden käsittelyssä. Näitä periaatteita ovat:

1. pikainen käsittely;
2. oikeudenmukainen ja puolueeton käsittely;
3. oikeus avustajaan;
4. oikeus tietoon epäillystä dopingrikkomuksesta;
5. oikeus vastata epäiltyyn dopingrikkomukseen;
6. oikeus esittää todisteita ja kutsua todistajia;
7. oikeus tulkkiin (tarvittaessa); ja
8. oikeus nopeaan, kirjalliseen perusteltuun päätökseen.<sup>4</sup>

Voidaan todeta, että WADC:ssa määritellyt periaatteet ovat sopusoinnussa yleismaailmallisesti oikeudelliseen riitojen ratkaisua koskevaan päätöksentekoon ja ne luovat perustan oikeudenmukaiselle käsittelylle.

### **Toimivaltajaosta**

Suomen Antidopingsäännösten perusteella ADT:n valvontalautakunta käsittelee kaikki Suomen kansallisen antidopingsäännösten piiriin kuuluvat mahdolliset dopingrikkomusasiat.

Suomen antidopingsäännösten mukaan ADT:n valvontalautakunta päättää, onko kyseessä dopingrikkomus. Urheilijan lajiliitto päättää urheilijalle määrättävästä seuraamuksesta urheilijaa kuultuaan. Päätöksenteossa noudatetaan jaettua päätösvaltaa ja myös muutoksenhaku on mahdollistettu erillisenä sekä ADT:n valvontalautakunnan päätöksestä että lajiliiton päätöksestä.

---

<sup>4</sup> WADC Article 8: Right to Fair Hearing.



### 3. NÄYTÖN ARVIOINNISTA ADT:N VALVONTA-LAUTAKUNNASSA

ADT on rekisteröity aatteellinen yhdistys, jonka asema perustuu opetusministeriön valtionavustusehtoihin ja urheilujärjestöjen säännöstöihin sekä yksittäisten urheilijoiden kanssa tehtäviin sopimuksiin. ADT:lla ei ole käytettävissään sellaisia esitutkinta- ja pakkokeinoja, joita esimerkiksi poliisilla ja syyttäjällä on käytettävissään rikosprosessissa. Mahdollisilla todistajilla ei myöskään ole urheilun kurinpitomenettelyssä ja ADT:n valvontalautakunnan käsittelyssä vastaavaa totuudessa pysymisvelvoitetta kuin todistajilla on tuomioistuimessa käytävässä prosessissa tai rikosasioiden tutkinnassa.

Urheilija syyllistyy dopingrikkomukseen, mikäli hänen antamansa dopingtestinäyte osoittaa kielletyn aineen tai menetelmän käytön. Urheilijalla on ”ankara vastuu” siitä, mitä hänen elimistöstään löytyy dopingtestianalyyseissä. Tällöin urheilijalla on todistustaakka siitä, että hän ei ole syyllistynyt dopingrikkomukseen.<sup>5</sup> Muissa dopingrikkomuksissa vastuu on tavanomaisempaa eli ADT:lla on todistustaakka dopingrikkomuksen osoittamisesta.

Suomen antidopingsäännösten mukaan dopingrikkomuksesta on oltava riittävä näyttö. Seuraamuksen määräämiseen dopingrikkomuksesta vaaditaan näyttönä enemmän kuin pelkkä todennäköisyys, mutta vähemmän kuin se, että näyttö dopingrikkomuksesta jäisi kaiken järkevä epäilyn ulkopuolelle. Dopingrikkomuksiin liittyvät tosiseikat voidaan näyttää toteen millä tahansa luotettavalla tavalla. Lisäksi on todettu, tarkoittaen erityisesti dopingtestianalyyseiden perusteella esitettävän näytön osalta, että näytöksi riittää kuitenkin todennäköisyys silloin, kun antidopingsäännösten mukaan urheilijan tai muun henkilön, jonka epäillään syyllistyneen dopingrikkomukseen, on kumottava jokin oletama tai osoitettava tiettyjen tosiasioiden tai olosuhteiden olemassaolo.<sup>6</sup>

Kansainvälinen urheilun välimiesoikeus CAS (Court of Arbitration for Sport) on tuonut esiin näiden dopingrikkomuksen todisteluun liittyvien periaatteiden soveltamisen ja sen, etteivät nämä ole ristiriidassa Sveitsin lainsäädännön kanssa.<sup>7</sup>

Voidaan siis todeta, että ADT:n valvontalautakunnan on sen itse

<sup>5</sup> Ks. laajemmin Tarasti 2004, s. 213 -216.

<sup>6</sup> Ks. Suomen antidopingsäännöstö 5. luku ja vrt. WADC Article 3: Proof of Doping.

<sup>7</sup> Ks. CAS 2005/C/976 & 986, FIFA & WADA, s. 17 - 18 ja 45 - 46.

hankkiman selvityksen ja sille esitetyn selvityksen perusteella harkittava, mitä asiassa on pidettävä totena. Näytön dopingrikkomuksesta ei tarvitse olla rikosoikeuden periaatteiden mukainen ns. täysi näyttö.

Kansainvälisen yleisurheiluliiton, IAAF:n, ratkaisumenettelyssä (IAAF Arbitration Panel) on katsottu, että dopingtapausten ratkaisumenettelyssä on noudatettava ”virallisperiaatetta”.<sup>8</sup> Tällä tarkoitetaan sitä, että päätöksentekijä ei voi pelkästään nojautua asiassa osapuolina olevien selvityksiin, vaan päätöksentekijän on myös itse riittävässä määrin selvitettävä tai pyrittävä selvittämään, mitä on tapahtunut tai miten tosiasiat ovat.

#### 4. JULKISUUS JA SALASSAPITOVELVOLLISUUS

ADT:n ollessa rekisteröity aatteellinen yhdistys yhdistyksen toiminnassa sovelletaan yhdistyslakia, yhdistyksen sääntöjä ja sen alemmanasteisia säännöstöjä. ADT:n toimintaan ja asiakirjoihin ei sovelleta lakia viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999), koska vakiintuneen tulkinnan mukaan urheilun dopingvalvonnassa ei ole kyse julkisesta hallintotehtävästä.

Yhdistyslain ja yhdistysautonomian periaatteiden perusteella ADT voi päättää itse omien päätönsä ja asiakirjojensa sekä käsittelyssä olevien asioiden tiedottamisesta ja julkistamisesta jäsentensä ulkopuolisille tahoille, yleisen lainsäädännön mahdollistamissa puitteissa. Yhdistyslaissa ei ole säännöksiä yhdistyksen päätösten ja asiakirjojen yleisestä julkisuudesta. Yhdistyslain 31.3 §:n mukaan yhdistyksen jäsenellä on oikeus saada nähtäväkseen yhdistyksen kokouksen pöytäkirja ja päätösvaltaa käytettäessä erillisessä äänestystilanteessa tai postitse tästä menettelystä laadittu pöytäkirja. Yhdistyksen jäsenellä ei esimerkiksi ole oikeutta vaatia yhdistyksen hallituksen kokouksen pöytäkirjoja nähtäväkseen.<sup>9</sup>

Dopingvalvonnassa ja dopingrikkomusten käsittelyssä on kuitenkin noudatettava henkilötietolakia (523/1999). Lainsäädännössä henkilötiedolla tarkoitetaan kaikenlaisia luonnollista henkilöä taikka hänen ominaisuuksiaan tai elinolosuhteitaan kuvaavia merkintöjä, jotka voi-

---

<sup>8</sup> Tarasti 2000, s. 65.

<sup>9</sup> Ks. esimerkiksi Halila – Tarasti 1996, s. 344 - 345, Riitesuo 1996, s. 401 - 402 ja Riitesuo 2004, s. 157 - 161.

daan tunnistaa häntä tai hänen perhettään tai hänen kanssaan yhteisessä taloudessa eläviä koskeviksi (henkilötietolaki 3 §). Esimerkiksi urheilijakohtaiset dopingtestien tulokset (positiivinen/negatiivinen) muodostavat henkilötietolaissa tarkoitetun henkilökisterin. Henkilötietolaki ei sinällään estä dopingvalvontaa koskevien tietojen luovuttamista, mikäli tietojen luovuttamiseen on asiallinen peruste ja luovuttaminen on luovutettavien tietojen käyttötarkoitukseen sidottua.

Urheilun itsesääntelyn piiriin kuuluvan, dopingvalvontaa sääntelevän Suomen antidopingsäännösten 4 §:n mukaan:

”Tämän antidopingsäännösten perusteella kerätyt ja sovellettaessa kertyneet tiedot ovat salassa pidettäviä, jollei tämän antidopingsäännösten määräyksistä muuta johdu.”

Pääsääntönä Suomen antidopingsäännöstyössä on siis se, että dopingvalvontaan liittyvät tiedot on säännösten perusteella pidettävä salassa. Suomen antidopingsäännösten 7.4 § antaa oikeuden ADT:lle luovuttaa testauspooliin kuuluvien urheilijoiden dopingtestausta koskevat tiedot antidopingorganisaatioille<sup>10</sup> ja [urheilijan] kansalliselle lajiliitolle.

Dopingrikkomusasioiden käsittelyssä pääsääntönä on, että dopingrikkomukset ja niistä määrätyt seuraamukset julkistetaan. Seuraamukseen määrännyt urheilujärjestö on viivytyksettä velvollinen Suomen antidopingsäännösten 22 §:n mukaan julkisesti tiedottamaan dopingrikkomuksesta ja siitä määräämistään seuraamuksesta.<sup>11</sup> Yksittäistapauksissa, dopingrikkomukseen syyllistyneen henkilön yksityisyyden suojaamiseksi on kuitenkin mahdollista, että ADT:n valvontalautakunnan suostumuksella voidaan dopingrikkomuksesta jättää julkisesti tiedottamatta silloin, kun seuraamuksena on määrätty varoitus.

ADT:n hallituksen käsittelyssä on ollut kysymys siitä, onko Suomen antidopingsäännöstyössä määrätyn salassapitovelvollisuuden mahdollista rikkomusta pidettävä dopingrikkomuksena, josta voitaisiin määrätä Suomen antidopingsäännöstyöön perustuva seuraamus ja kuuluuko tällöin asian käsittely ADT:n valvontalautakunnan toimivaltaan muiden dopingrikkomusasioiden tapaan.

---

<sup>10</sup> Terminä antidopingorganisaatio on määritelty Suomen antidopingsäännöstyössä ja WADC:ssa.

<sup>11</sup> ADT:lle on myös varattu oikeus julkisesti tiedottaa kaikista dopingrikkomuksista, kun ADT:n valvontalautakunta on tehnyt asiaa koskevan päätöksen. Lisäksi ADT voi julkisesti tiedottaa kaikista negatiivisista testituloksista.

ADT:n antamassa selvityksessä opetusministeriölle 9.2.2006 on todettu, että ”ADT vastaa oman organisaationsa puitteissa tapahtuneesta tietojen käsittelystä ja luovuttamisesta. Muiden asiaan osallisten tietojen käsittelystä, luovuttamisesta tai tiedottamisesta ADT:lla ei ole vastuuta.”<sup>12</sup> ADT:n hallitus päätti lisäksi pyytää ADT:n ulkopuolisen asiantuntijan lausuntoa Suomen antidopingsäännösten tulkinnasta tässä asiassa. Hallintoneuvos Lauri Tarasti päätyy lausunnossaan Suomen antidopingsäännösten salassapitovelvollisuutta koskevan 4 §:n suhteesta dopingrikkomuksiin 25.4.2006 siihen, ”*että salassapitovelvollisuuden rikkomisesta ei määrätä seuraamusta dopingrikkomuksesta*”. Tästä tulkinnasta seuraa, että ADT:n valvontalautakunnan toimivaltaan ei kuulu tutkia mahdollisesti tapahtuneita salassapitovelvollisuuden rikkomuksia, ja ADT:n hallituksen toimivaltaan asia voi kuulua vain ADT:n organisaation sisällä. Suomen antidopingsäännösten noudattamiseen sitoutuneet organisaatiot vastaavat siten kukin omalta osaltaan salassapitovelvollisuuden noudattamisesta ja mahdollisiin salassapitovelvollisuuden rikkomuksiin liittyvien asioiden tutkimisesta ja niihin liittyvistä toimenpiteistä.

Suomen antidopingsäännösten salassapitosäännöksen muotoilua ei kaikilta osin voi pitää onnistuneena. Tiukasti tulkiten se saattaa vaikeuttaa dopingvalvonnan yhteydessä kerättyjen tietojen luovuttamista esimerkiksi poliisille, silloin kun poliisi tutkii dopingaineisiin liittyviä rikoksia. Ainakin tältä osin säännöstä tulisi muokata.

## 5. LOPUKSI

Suomalaisten huippu-urheilijoiden dopingvalvontaan liittyvät asiat herättävät paljon julkista mielenkiintoa ja tunnepitoista reagointia. Tällöin helposti saattaa unohtua, että asioiden käsittelyyn liittyy usein ristiriitaisia intressejä, joita ei ole mahdollista ratkaista ilman pitkiä ja kalliita oikeusriitoja. Tulisi pitää mielessä, että urheilijoiden oikeusturva on kuitenkin aina keskeisellä sijalla ja turvattava myös dopingrikkomusasioita käsiteltäessä, oli sitten tällöin kyse dopingrikkomuksesta epäillyn tai hänen kilpakumppaniensa oikeusturvasta.

Yhdistysten ja siten myös urheilujärjestöjen kurinpitotoimintaa sään-

---

<sup>12</sup> Selvitys koski ADT:n toimia Kaisa Variksen dopingtestaukseen liittyen.

telee Suomessa yhdistyslaki. Voisi olla syytä kirjata keskeisiä yhdistysten kurinpidossa noudatettavia periaatteita myös lainsäädäntöön. Tämä palvelisi urheilun lisäksi koko yhdistystoimintaa.

Dopingvalvontaa koskevia kansainvälisiä säännöstöjä ollaan tällä hetkellä kehittämässä WADA:n piirissä. Päivitetty Maailman antidopingsäännöstö WADC on tarkoitus vahvistaa WADA:n järjestämässä maailmanlaajuisessa antidopingkonferenssissa marraskuussa 2007. Tämä viimeistään mahdollistaa myös kansallisen antidopingsäännöstömme kehittämisen WADC:n määrittämässä rajoissa.

## LÄHTEET:

CAS 2005/C/976 & 986, FIFA & WADA: Advisory Opinion rendered by the Court of Arbitration for Sport, 21.4.2006

Halila, Heikki – Tarasti, Lauri: Yhdistysoikeus. Helsinki 1996

Nuutila Ari-Matti: Rikoslain yleinen osa. Helsinki 1997

Riitesuo, Risto: Yhdistyksen hallituksen kokousmenettely. Helsinki 1996

Riitesuo, Risto: Erottaminen ja kurinpito yhdistyksessä. Helsinki 2001

Riitesuo, Risto: Yhdistyksen kokousmenettely. Helsinki 2004

Tarasti, Lauri: Legal Solutions in International Doping Cases. Milano 2000.

Tarasti, Lauri: Doping. Teoksessa Aaltonen, Kimmo (toim.): Urheilun ja liikunnan oikeus käytännössä. Helsinki 2004.

---

# SALASSAPITOVOLVOLLISUUDESTA DOPINGPROSESSISSA

Olli Rauste

Kesällä 2003, kun Suomeen oltiin laatimassa WADAn maailmanlaajuisen antidopingsäännösten mukaista kansallista antidopingsäännöstöä, myös tämän kirjoittajalta pyydettiin lausuntoa säännöstöluonnoksesta. Kiinnitin tällöin erityisesti huomiota siihen, että silloisesta ehdotuksesta puuttui kokonaan salassapitovelvollisuutta koskeva säännös.

WADAn säännöstössä salassapitovelvollisuudesta on alun alkaen säädetty. Maailman antidopingkoodin kohdan 14.2 mukaan dopingrikkomuksesta epäillyn henkilön nimeä ei saa julkistaa ennen kuin urheilijan kuulemismenettely on saatettu päätökseen. WADAn sääntöjen kohdassa 14.1 on kielletty urheilijan dopingasian käsittelyyn osallistuvia urheilujärjestöjä paljastamasta tietoja muille tahoille kuin välittömästi kyseisen asian käsittelyyn osallistuville henkilöille.

Suomen silloisessa säännöstöluonnoksessa oli kylläkin määräys, jossa säädettiin siitä, milloin ADT:llä olisi *oikeus* tiedottaa yksittäisen dopingtestin tuloksesta julkisuuteen. Sen sijaan säännöstöluonnoksesta puuttui kokonaan kohta, jossa olisi asetettu dopingprosessiin osallistuville tahoille salassapitovelvollisuus.

Salassapitovelvollisuus on asia, jossa dopingprosessin eri osapuolten intressit ovat monesti täysin vastakkaiset. Dopingprosessin kohteena olevan urheilijan intressissä on poikkeuksetta pitää koko prosessi salassa siihen saakka, kunnes hänen mahdollinen syyllisyytensä sääntörikkomukseen on ratkaistu. Jos tieto jostakin ”epäselvästä dopingasiasta”

pääsee julkisuuteen ennen syyllisyyskysymyksen ratkaisemista, jää siitä väistämättä leima urheilijaan koko hänen loppu-uransa ajaksi, vaikka urheilija prosessin lopputuloksena todettaisiinkin syyttömäksi.

Urheilujärjestön intressi vireillä olevan dopingprosessin julkistamiseen on usein täysin päinvastainen. Urheilujärjestöt eivät tänä päivänä pelkää mitään muuta asiaa enempää kuin sitä, että niitä syytettäisiin järjestön sisällä käynnissä olevan dopingasian pimittämisestä julkisuudelta. Jos epäselvää dopingtestitulosta ei heti julkisteta, järjestö saa median taholta niskaansa syytöstryöpin dopingtapauksen salaamisesta ja viivyttelystä asian julkistamisessa. Median salailusyytökset vahingoittaisivat järjestön mainetta ja voisivat johtaa mittaviin taloudellisiin menetyksiin tulevista sponsorisopimuksista neuvoteltaessa.

Medialla taas on omat kaupalliset intressinsä vaatia dopingprosessien julkistamista mahdollisimman aikaisessa vaiheessa salassapitosäännöksistä piittaamatta. Tiedotusvälineet, varsinkin iltapäivälehdet, tekevät nykyisin muhkean tilin lähes jokaisella dopingtapauksella. Esimerkiksi Lahden MM-hiihtojen dopingskandaalin aikaan toisen iltapäivälehtemme myynti nousi useilla miljoonilla silloisilla markoilla pelkästään jo parin ensimmäisen päivän aikana. Mitä pitempään media pääsee dopingjutulla myllyttämään, sitä enemmän sen oma myynti ja taloudellinen tulos kasvavat. Ei siis ihme, että urheilujärjestöjä syytetään kärkeästi salailusta, jos positiivista testitulosta ei heti kerrota medialle.

## 1. URHEILUJOHTAJAT KAHDEN TULEN VÄLISSÄ

Urheilujärjestöt ovatkin salassapitoasiassa kahden tullen välissä: toiselta puolen niitä sitoo säännöissä asetettu salassapitovelvollisuus prosessin ollessa kesken, toiselta puolen järjestöt pelkäävät median taholta odotettavissa olevia salailusyytöksiä ja imagon menetystä sponsorien silmissä, jos tapauksesta ei heti kerrota julkisuuteen.

Urheilujärjestöjen johtohenkilöiden toimintatapa tässä ristiriitatilanteessa on Suomessa lähes poikkeuksetta ollut yksipuolinen. Yksittäisen urheilijan suojaksi säädetty salassapitovelvollisuus on saanut väistyä median ja sponsorien taholta tulevan paineen ja sponsoritulojen menetyksen aiheuttaman pelon edessä. On helpompi hieman lipsua salassapitovelvollisuudesta kuin riskeerata koko järjestön varainhankinta salailusyytöksillä.

Käytännössä asia on perinteisesti hoidettu siten, että kun ensimmäinen risahdus epäselvästä testituloksesta on kuultu, se vuodatetaan sopivaa kanavaa ja tuttua luottotoimittajaa sekä lehdistön lähdesuojaa apuna käyttäen julkisuuteen. Sen jälkeen järjestön johtohenkilöt ovat sitten voineet median ristitulella ”vahvistaa oikeaksi” tiedon, jonka media on jo ”omia kanaviaan pitkin” saanut jostain tietoonsa.

Tämän jälkeen koko dopingprosessia viedään median eikä doping-sääntöjen ehdoilla. Dopingjuttu alkaa elää mediassa omaa elämäänsä. Päivänä yksi tietovuodon jälkeen urheilija on jo julkisesti tuomittu tiedotusvälineissä ”kärynneeksi”. Päivänä kaksi iltapäivälehtiä myydään kyselemällä urheilijan tyttöystävältä, sukulaisilta, tukijoukoilta, kilpakumppaneilta tai muuten vaan tutuilta, mitä mieltä nämä ovat urheilijan ”kärähtämisestä”. Päivänä kolme mediaa pyörittää myllyään uutisilla siitä, miten sponsorit reagoivat ja leikkaako opetusministeriö ehkä urheilujärjestön valtionapua ”käryn” vuoksi. Päivänä neljä lehdet täytyvät erilaisilla yleisökyselyillä siitä, mikä olisi kansan mielestä sopiva rangaistus ”kärynneelle” urheilijalle.

Kun sitten muutama viikko tämän mediamylläkän ja julkisen lynkkaamisen jälkeen päästään siihen vaiheeseen, että ”epäselvän” A-näytteen antaneen urheilijan on aika päättää mahdollisesta B-näytteen analysoimisesta tai antaa ensimmäinen vastineensa virallisessa sääntöjen mukaisessa dopingprosessissa, on kysymys enää tarpeettomasta teatterista. Urheilija on siihen mennessä jo saanut rangaistuksista kaikkein ankarimman, julkisen häpäisemisen. Virallisella sääntöjen mukaisella dopingprosessilla on sen jälkeen enää lähinnä vain akateeminen merkitys. Harvassa ovat ne urheilujohtajat tai muut asian ratkaisijat, jotka median synnyttämässä mielipideilmastossa enää pystyisivät suhtautumaan asiaan ilman ennakoasennetta niin kuin ihmisoikeusperiaatteet ja urheilijan oikeusturva edellyttäisivät.

Edellä kuvattu esimerkki on tarkoitettu osoittamaan, kuinka tärkeä periaate salassapitovelvollisuus on dopingprosessin oikeudenmukaisuuden turvaamiseksi. Jos olisimme Amerikassa, dopingista epäilty urheilija olisi todennäköisesti aina pakko vapauttaa, koska sikäläisen oikeusjärjestyksen edellyttämiä puolueettomia asian ratkaisijoita ei enää olisi asian julkitulon jälkeen mahdollista löytää.

Edellä kerrotun, Suomessakin valitettavan usein toistuvan tapahtumainkulun estämiseksi esitin lausunnossani Suomen antidopingsäännöstöksi kahta asiaa. Ensinnäkin dopingsäännöstöön tuli mielestäni



saada WADAn säännösten mukaisesti säännös salassapitovelvollisuudesta aina siihen saakka, kunnes dopingasia on ratkaistu. Toiseksi esitin, että tällainen salassapitopykälä tulee myös *sanktioida* riittävän tehokkaasti, jotta sillä olisi käytännössä merkitystä.

Jos salassapitovelvollisuuden rikkomisesta seuraava sanktio ei ole riittävän voimakas, se ei riitä pelotteeksi muuttamaan urheilujärjestöjen johtohenkilöiden valintaa edellä kuvailemassani valintatilanteessa. Ilman riittävän tehokasta sanktiota järjestöjen johtohenkilöiden on edelleen edullisempaa rikkoa salassapitovelvollisuutta ja vuodattaa keskeneräinen dopingasia julkisuuteen kuin joutua jälkikäteen vastaamaan median ja sponsoreiden edessä salailusyytöksiin.

Ehdotuksistani hyväksyttiin Suomen antidopingsäännösten ensimmäinen osa, salassapitovelvollisuutta koskeva säännös<sup>1</sup>. Sen sijaan mitään sanktiota salassapitovelvollisuuden tehosteeksi ei otettu sääntöihin.

## 2. TAPAUS KAISA VARIS TESTASI SÄÄNNÖT

Sääntöjen nykytilan käytännön merkitys testattiin Torinon talviolympialaisten alla. Hiihtäjä Kaisa Varis antoi olympiajoukkueen valintapäätöksen alla vahvan näytön maailmancupin osakilpailussa. Kansa odotti Variksen valintaa olympiajoukkueeseen, mutta pettyi, kun hiihtäjän nimi yllättäen puuttuikin valittujen listalta.

Media asettui voimakkaasti kansan mielipiteen taakse ja vaati Olympiakomitealta selitystä hiihtäjän pudottamiselle joukkueesta. Paine urheilujohtoamme kohtaan kasvoi median myllyssä päivä päivältä. Lopulta paine kävi kestäättömäksi ja Olympiakomitean valmennuspäällikkö ilmestyi sunnuntai-iltana koko kansan eteen television Urheiluruutuun vihjaamaan, että Variksen valitsematta jättämisen taustalla oli myös ”muuta syitä”.

Ei mennyt montaakaan tuntia, kun koko urheilua seuraava kansa jo tiesi, että hiihtäjällä oli jotakin ”selvittämättömiä asioita” ADT:n kanssa. Variksen pudottaminen olympiajoukkueesta oli saanut selityksensä ja Olympiakomitea oli pelastanut kasvonsa kansan silmissä. Jos siinä

---

<sup>1</sup> Suomen antidopingsäännösten 4 §:n mukaan ”Tämän antidopingsäännösten perusteella kerätyt ja sovellettaessa kertyneet tiedot ovat salassa pidettäviä, jollei tämän antidopingsäännösten määräyksistä muuta johdu.”

sivussa oli jouduttu uhraamaan antidopingsääntöjen mukainen salassapitovelvollisuus, niin mitäs pienistä. Sääntöjen mukaanhan mitään tietoa keskeneräisestä olinpaikkatietojen ilmoittamisvelvollisuutta koskeneesta asiasta ei olisi saanut päätyä julkisuuteen.

Pian tämän jälkeen julkisuuteen alkoi pulpahtella yhä uusia salassapitovelvollisuuden ja yksityiselämän suojan piiriin kuuluvia ”tietoja”, kuten väitteitä hiihtäjän virtsan väitetystä koostumuksesta. Oli riidaton, että antidopingsäännöstössä asetettua salassapitovelvollisuutta oli jonkun henkilön toimesta rikottu.

Varis ei tyytynyt tilanteeseen vaan pyysi opetusministeriötä selvittämään salassapitovelvollisuuden piiriin kuuluvien tietojen päätymistä julkisuuteen. Ministeriö ohjasi asian edelleen ADT:n tutkittavaksi. ADT selvittäisi, oliko joku tai olivatko jotkut henkilöt ADT:ssä tai muissa asiasta tietoja saaneista tahoista rikkoneet sääntöjen salassapitovelvollisuutta. ADT tutki siis itse myös omia toimiaan.

Asia sai ratkaisunsa ADT:n hallituksen 16.8.2006 tekemällä päätöksellä. ADT:n hallitus katsoi, että dopingsäännöstössä asetetun salassapitovelvollisuuden rikkomista ei voida katsoa dopingsääntöjen mukaiseksi dopingrikkomukseksi<sup>2</sup>. Tällä perusteella ADT:n valvontalautakunta ei ADT:n hallituksen mukaan ole toimivaltainen tutkimaan salassapitovelvollisuuden rikkomista, koska valvontalautakunnan toimivaltaan kuuluu vain dopingrikkomusten selvittäminen.

Oman toimivaltansa osalta ADT:n hallitus totesi, että se oli toimivaltainen tutkimaan mahdollista salassapitovelvollisuuden rikkomista siltä osin kuin mahdollinen rikkomus oli tapahtunut ADT:n omassa piirissä. ADT:n hallitus ei löytänyt tutkimuksissaan mitään näyttöä tällaisesta<sup>3</sup>.

ADT oli aiemmin ilmoittanut, että ADT oli luovuttanut Variksen asiaa koskevia tietoja myös Suomen Hiihtoliiton ja Suomen Olympiakomitean edustajille, koska näitä järjestöjä oli ADT:n käsityksen mukaan pidettävä kyseisessä asiassa antidopingsääntöjen mukaisina dopingvalvontaorganisaatioina.

Suomen Hiihtoliiton tai Suomen Olympiakomitean piirissä mahdol-

---

<sup>2</sup> Suomen antidopingsäännösten 23.1 §:n mukaan ”Henkilölle, joka on rikkinut antidopingsäännösten määräyksiä, määrätään seuraamus dopingrikkomuksesta.” ADT:n hallituksen omaksuman tulkinnan mukaan dopingsääntöjen salassapitovelvollisuutta koskevan säännöksen rikkomisen ei siis kuulu lainatun yleissäännöksen soveltamisalaan.

<sup>3</sup> ADT:n hallituksen asian selvittämiseksi suorittamien tutkimusten laatu ja laajuus eivät käy ilmi päätöksestä.

lisesti tapahtuneen salassapitovelvollisuuden rikkomisen osalta ADT:n hallitus nosti kuitenkin kätensä pystyyn. ADT:n hallituksen mukaan ”ADT:n hallituksella ei kuitenkaan ole toimivaltaa tutkia ADT:n ulkopuolisten tahojen toimintaa pyytämässänne asiassa”.

---

### 3. NYKYTILAN ARVIOINTIA JA KEHITTÄMISEHDOTUS

Näin pitkälle on siis dopingasioiden salassapitovelvollisuudessa Suomessa kolmen vuoden aikana päästy. Periaatteessa keskeneräiset dopingasiat ovat siis sääntöjen mukaan salassa pidettäviä. Käytännössä mikään urheiluelämän instanssi ei kuitenkaan ole toimivaltainen Suomessa valvomaan, että urheilujärjestöt myös todella noudattavat säännöissä asetettua salassapitovelvollisuutta. Edes ADT:llä, Suomen antidopingsäännösten ylimmällä valvojalla, ei tällaista toimivaltaa oman tulkintansa mukaan ole.

Salassapitosäännöksen suojeleobjektille eli urheilijalle jää käytännössä vain yksi mahdollinen tie, jos hän haluaa salassapitovelvollisuuden rikkomuksen tutkittavaksi. Tämä tutkintatie on rikospoliisille tehtävä rikosilmoitus yksityiselämää koskevan tiedon levittämisestä. Rikosoikeudellisen esitutkintakynnyksen ylittyminen luonnollisesti edellyttää, että julkisuuteen vuodatetut tiedot ovat luonteeltaan urheilijan yksityiselämän suojan piiriin kuuluvia<sup>4</sup>. Se tie vain on monelle urheilijalle kovin raskas. Suotavaa olisi, että urheilun piirissä tapahtuvat urheilun sääntörikkomukset voitaisiin myös selvittää urheilun omassa piirissä urheilun omien toimielinten toimesta.

Vaikka salassapitovelvollisuuden rikkomistapaukset vielä tutkittaisiinkin, se ei yksin riitä. Mitä virkaa on salassapitovelvollisuudella, jonka rikkomisesta ei ole säännöissä asetettu mitään seuraamusta? ADT:n hallituksen edellä kerrotussa asiassa tekemä päätös antaa urheilujärjestöjen johtohenkilöille käytännössä täysin vapaat kädet vuodattaa tietoja jatkossakin julkisuuteen ilman riskiä seuraamuksista. Urheilujärjestöjen johtohenkilöiden kiusallisissa dopingtilanteissa monesti käyttämä pakoreitti, salassapidettävien tietojen vuodattaminen julkisuuteen, on ADT:n hallituksen päätöksen jälkeen entistäkin enemmän avoinna. Ainakin media

---

<sup>4</sup> Tämä vaatimus epäilemättä täytyisi ainakin kertomassani esimerkkitapauksessa, jossa julkisuuteen päätyi ”tietoja” muun muassa urheilijan virtsan väitetyistä koostumuksista.

taputtaa varmasti käsiään ADT:n hallituksen päätökselle. Dopingmyllyn pyörittäminen saa tulevaisuudessakin jauhaa iltapäivälehdille rahaa.

Sanktiopykälän jättämistä pois Suomen kansallisesta antidopingsäännöstöstä perusteltiin kolme vuotta sitten sillä, että vaikka salassapitovelvollisuuden rikkomisesta ei seuraisikaan urheilun toimintakieltoa tai muuta urheilun sisäistä seuraamusta, työnantajalla on aina käytettävissään työoikeudelliset seuraamukset rikkomuksentekijää kohtaan. Käytännössä työoikeudellisten seuraamusten käyttäminen on kuitenkin poissuljettua. Salassapitovelvollisuutta rikkovat henkilöt toimivat yleensä juuri oman työnantajansa etujen varjelemiseksi, joskus mitä ilmeisimmin jopa työnantajansa kehotuksesta. Miksi urheilujärjestö haluaisi rangaista työntekijäänsä, joka salassapitovelvollisuutta rikkomalla on pelastanut järjestön maineen median syytöksiltä?

Suomen antidopingsäännösten nykytilaa salassapitovelvollisuuden rikkomisen osalta ei edellä kerrotun valossa voida pitää tyydyttävänä. Ainakaan tilanne ei ole tasapainossa eri intressenttitalojen kannalta. Media ja urheilujärjestöt ovat varmasti tyytyväisiä, kun hankalista tilanteista ulospääsy salassapitovelvollisuutta rikkomalla on edelleen mahdollista.

Nykytilanteen häviäjiä ovat dopingprosessien kohteena olevat urheilijat sekä dopingprosessit itse. Ennakkoasenteista vapaista dopingprosesseista ei Suomessa voida mielestäni puhua, ennen kuin prosessit todella voidaan käsitellä ja ratkaista urheilun omissa toimielimissä ilman julkisuutta, siten kuin antidopingsäännöstoissä meillä ja maailmalla on tarkoitettu.

Asiaan liittyy - ei aivan vähäisimpänä - myös tasavertaisuusnäkökulma. Jos urheilija rikkoo antidopingsäännöstöä, hänen rikkomuksensa on säännöstössä hyvin yksityiskohtaisesti määritelty ja sanktioitu. Salassapitovelvollisuuden rikkomistilanteissa rikkomuksen tekijä löytyy yleensä järjestöpuolelta. Miten on silloin rikkomuksen sanktioinnin, tutkimisen ja rankaisemisen laita?

Uudistankin täten kolmen vuoden takaisen esitykseni siitä, että Suomen antidopingsäännöstöön tulisi lisätä riittävän ankara sanktio, esimerkiksi määräaikainen urheilun toimintakielto, salassapitovelvollisuuden rikkojille. Samassa yhteydessä sääntöjä tulisi täsmentää toteamalla, että ADT on kaikissa tilanteissa toimivaltainen tutkimaan salassapitovelvollisuuden rikkomistapaukset, tehtiinpä rikkomus sitten ADT:n omassa, urheilujärjestöjen tai urheilijoiden piirissä.

---

# VEDONLYÖJÄN RIKOSOIKEUDELLI- SEN VASTUUN ONGELMAKOHDAT URHEILUVEDONLYÖNNISSÄ

Jussi Sarvikivi

Suomessa käytiin 2000-luvun alussa ns. pesäpallon sopupelijutussa ensimmäinen oikeudenkäynti vedonlyönnistä. Oikeudenkäynnissä väitettiin, että syytetyt olisivat peleistä sopimalla ja niistä sittemmin vetoa lyömällä syyllistyneet petoksiin. Sekä Vantaan käräjäoikeus että sittemmin Helsingin hovioikeus hyväksyivät tämän väitteen. Vedonlyöjien katsottiin erehdyttäneen Veikkausta pelin aitoudesta ja siten aiheuttaen Veikkaukselle taloudellista vahinkoa. Vedonlyöjät itse saivat tämän seurauksena oikeudetonta taloudellista hyötyä. Tuomitut vedonlyöjät olivat lähes kaikki itse aktiivisesti osallistuneet peleistä sopimiseen, mutta joukossa oli myös muutamia sellaisia vedonlyöjiä, jotka olivat ainoastaan käyttäneet tietoa pelien sopimisesta hyväkseen eivätkä siis itse olleet peleistä sopineet.

Helsingin hovioikeuden tuomioon päättynyt oikeudenkäynti toimi ns. pilottijuttuna, jossa omaksuttuja perusteluita käytettiin sittemmin muissa pesäpallon vedonlyöntiin liittyvissä oikeudenkäynneissä. Viimeisin näistä oikeudenkäynneistä saatiin päätökseen vuoden 2005 lopussa, kun Vantaan käräjäoikeus antoi tuomion Nro 3690 12.12.2005 asiassa R 03/2062. Lopputulos oli sama kuin aiemmissa vedonlyöntioikeudenkäynneissä: vetoa lyöneiden henkilöiden katsottiin syyllistyneen petoksiin, jos heillä oli varma tai varsin todennäköinen tieto otteluiden sovituista lopputuloksista ja he olivat näitä tietoja hyväksikäyttäen lyöneet kyseisistä ottelusta vetoa.

Huolimatta siitä, että pesäpallon sopupeliskandaali sai osakseen paljon julkisuutta, eivät oikeustieteilijät juurikaan osoittaneet kritiikkiä tuomioiden perusteluita kohtaan. Osaltaan tähän saattoi vaikuttaa se, että tuomiot perustuivat hyvin pitkälti professori Ari-Matti Nuutilan pilottijuttua varten laatimiin asiantuntijalausuntoihin, jotka sinänsä olivatkin varsin laajoja ja ammattimaisesti perusteltuja. Joitakin perustavanlaatuisia rikosoikeuden peruseriaatteita koskevia ongelmia tuomioissa ja niiden perusteluissa kuitenkin oli, ja näitä ongelmia pyrin tässä artikkelissani tuomaan esille.

## 1. VEDONLYÖNTIPETOS

Vedonlyöntipetosta ei löydy erillisenä nimikkeenä rikoslaista. Käsite otettiin käyttöön pesäpallon sopupelijutun yhteydessä, ja nykyisin termiä käytetään jo siten, että vaarana on, että ihmiset luulevat tämänkaltaisen rikosnimikkeen oikeasti olevan olemassa. Näin ei asia ole, vaan kyse on petosrikoksesta, joka toteutuu vedonlyönnissä. Pyrin seuraavassa selvittämään sitä, kuinka kestävää vedonlyöntipetoksen kehittäminen oikeuskäytännössä ja oikeudenkäyntejä varten laadituissa oikeustieteellisissä asiantuntijalausunnoissa ollut. Pohdinnan taustalla vaikuttaa jatkuvasti rikosoikeudellinen legaliteettiperiaate kuten myös tekorikos – vaarantamisrikos -jaottelu, johon palaan hieman jäljempänä, kun käsittelem mahdollisen vedonlyöntipetoksen täyttymisen ajankohtaa.

Helsingin hovioikeus on määritellyt petosrikoksen tunnusmerkistön täyttymisen vedonlyöntitilanteessa seuraavasti:

Pitkävedon pelaaja, joka varmasti tai varsin suurella todennäköisyydellä tietää ottelun sovitusta lopputuloksesta ja pelaa kohdetta pitkävedossa mieltäen käyttävänsä varmana pitämäänsä etukäteistietoa ottelun sovitusta lopputuloksesta hyväkseen, erehdyttää tahallaan petosrikoksen täyttävällä tavalla veikkausasiamiestä tai hänen kauttaan pitkävetotiimiä ja yhtiön johtoa antaessaan pitkävetokupongin syötettäväksi Veikkauksen tietojärjestelmään. Veikkausasiamiehen syöttäessä kiellettyä tietoa sisältävän pelitositteen tietojärjestelmään Veikkaukselle samalla aiheutuu taloudellisen vahingon vaara. Voitotilanteessa tämä vahinko sitten realisoituu ja saatu voitto on oikeudetonta. Kielletyllä tiedolla pitkävetoa pelanneet vastaajat ovat vel-

vollisia palauttamaan Veikkaukselle omaan pitkävetopelaamiseensa perustuvat pitkävetovoitot sekä lisäksi osallistumaan yhteisvastuullisesti niiden vastaajien voittojen palauttamiseen, joihin nähden he ovat avunantajien asemassa.<sup>1</sup>

Tarkastelen alla vedonlyöntiä lähinnä ns. ulkopuolisen vedonlyöjän näkökulmasta. Jos vedonlyöjä itse aktiivisesti osallistuu peliin ja myötävaikuttaa tahallisesti tietyn lopputuloksen saavuttamiseksi, on nähdäkseni perustellumpaa katsoa petoksen tunnusmerkistön olevan käsillä.

Ajatellaan esimerkiksi tenniksenpelaajaa, joka lyö vetoa oman häviönsä puolesta. Vetoa lyödessään hän tietää aikovansa joko keskeyttää ottelun tai joka tapauksessa aikovansa pelata niin huonosti, että varmasti ottelun häviää. Tällöin on nähdäkseni perusteltua katsoa, että hän erehdyttää vedon vastapuolena olevaa tahoja luulemaan, että pelaajalla olisi edes teoreettisia mahdollisuuksia voittaa ottelu. Jos sen sijaan kyseisen pelaajan häviön puolesta lyö vetoa ulkopuolinen henkilö, jolla on vahva epäily ja kenties jonkinlaista sisäpiirintietoakin pelaajan kyseisenlaisesta ajatuksenjuoksusta, on ainakin rikosoikeudellinen vastuukysymys huomattavasti hankalampi.

Niissä yksilölajeissa, joissa kaksi urheilijaa kilpailevat toisiaan vastaan yksittäisessä ottelussa (esim. tennis, sulkapallo), tietyn tuloksen aikaansaaminen on yleensä jokseenkin yksinkertaista. Tuloksen varmistamiseksi tarvitsee urheilija A:n ainoastaan päättää, että hän häviää tietyn ottelun. Yleisurheilussa on tilanne jo toinen; ellei yksittäisen urheilijan sijoituksesta tai keskeyttämisestä voi lyödä vetoa, tulisi jo huomattavasti useamman urheilijan päättää, miten kilpailutilanteessa toimitaan. Kaikkein hankalinta tietyn urheilutapahtuman lopputulok-

---

<sup>1</sup> Helsingin hovioikeuden tuomio 6.2.2003 Nro 333 asiassa R 01/2825, s. 64. Tältä osin on huomattava myös tuomioistuinten perustelujen lähtökohtainen ongelma ns. seuraustahallisuuden ja olosuhdetahallisuuden välisessä rajanvedossa. Rikoslain 3 luvun 6 §:n mukaan tekijä on aiheuttanut tunnusmerkistön mukaisen seurauksen tahallaan, jos hän on tarkoittanut aiheuttaa seurauksen taikka pitänyt seurauksen aiheutumista varmana tai varsin todennäköisenä (ns. varmuus- ja todennäköisyystahallisuus). Sen sijaan olosuhdetahallisuudesta ei ole laintasoisesti säädetty. Vedonlyöntipetoksessa vedonlyöjän tahallisuus taas on määritelty siten, että vedonlyöjän on katsottu toimineen tahallisesti, kun hän on varmasti tai varsin todennäköisesti tiennyt pelaamansa ottelun sovitusta lopputuloksesta. Kysymykseen liittyy olennaisesti myös tunnusmerkistöerehdystä koskeva vastuuvapausproblematiikka. En tässä käsittele tämän enempää tahallisuuteen liittyviä ongelmakenttiä johtuen käytettävissä olevan tilan rajallisuudesta. Ks. näistä HE 44/2002 vp., s. 15–17, 71–88; LaVM 28/2002 vp., s. 9–10 ja Jussi Matikkala: Tahallisuudesta rikosoikeudessa (2005), etenkin s. 244–251.

sen sopiminen on joukkuelajeissa. Suurimman, tai ainakin verrattain suuren osan toisen joukkueen jäsenistä tulisi olla yhtä mieltä siitä, että kyseinen joukkue haluaa hävitä ottelun. Mieluummin saisi tilanne olla se, että suurin osa kummankin joukkueen jäsenistä olisi samaa mieltä siitä, mikä ottelun lopputuloksen tulisi olla.

Alla lähden siitä, että yksittäinen vedonlyöjä ei ole osallistunut pelistä sopimiseen eikä hän voi olla myötävaikuttamassa ottelutapahtumiin (kuin kenties katsojana kannustuksellaan). Tämän vedonlyöjän tietoisuuden ottelun lopputuloksesta oletan olevan sellaisella tasolla, että hän ainakin varsin todennäköisesti voi olettaa veikkaamansa ottelun sovituksi<sup>2</sup>. Kyse on tällöin siitä, että vedonlyöjällä on hallussaan ns. sisäpiirintietoa, oli hän sitten saanut tiedon mistä hyvänsä.

## 2. PETOKSEN TUNNUSMERKISTÖN TÄYTTYMISEN VEDONLYÖNNISSÄ

Tuomioistuimet ovat ns. pesäpallon sopupelijutussa lähteneet Nuutilaa mukaillen siitä, että petoksen tunnusmerkistö vedonlyönnissä täyttyy, kun vedonlyöjä itselleen tai muille hyötyä tavoitellen erehdyttää Veikkausta tietyn vetokohteen ”aitoudesta”<sup>3</sup> tai käyttäen Veikkauksen erehdyttä kyseisestä kohteen ”aitoudesta” hyväkseen aikaansaa sen, että Veikkaus joutuu erehdyksen valtaan ja tämän vallassa tekemään määräystoimen (ottamaan vedon vastaan). Tästä määräystoimesta aiheutuu Veikkaukselle taloudellisen vahingon vaara, joka sittemmin realisoituu kun ”epäaito” peli pelataan.<sup>4</sup>

Koska vedonlyöntipetos ei ole itsenäinen rikosnimike, on kyseisen rikoksen täyttymiselle asetettava täsmälleen samat vaatimukset kuin minkä tahansa muun petoksen täyttymiselle. Tunnusmerkistön täytyminen edellyttää siten kaikkien seuraavien viiden tunnusmerkistökriteerin täyttymistä:

<sup>2</sup> Tuomioistuinten ovat pesäpallon sopupelioikeudenkäynneissä katsoeet, että pitkävedon pelaaja, joka pelaa kohdetta mieltäen ottelun varmasti tai ainakin *varsin suurella todennäköisyydellä* lopputuloksen sovituksi, erehdyttää vedonlyönnin järjestävää tahoja petoksen tunnusmerkistön täyttävällä tavalla. Mikäli vedonlyöjän tietoisuus siis jää *varsin suuren todennäköisyyden* alapuolelle, ei vedonlyöjä nykyisenkään oikeuskäytännön valossa syyllisty ainakaan rikosoikeudellisesti moitittavaan toimintaan, minkä vuoksi tätä kysymystä ei ole mielekästä tässä artikkelissa käsitellä.

<sup>3</sup> Pelikohteen aitoudella tarkoitan tässä sitä, että pelin lopputulos ei ole sovittu, eikä siten myöskään voisi ”varmuudella” olla vedonlyöjien tiedossa.

<sup>4</sup> *Ari-Matti Nuutila*: Oikeustieteellinen asiantuntijalausunto Vantaan kihlakunnan-syyttäjälle (julkaisematon 1999), s. 3–17.



1. Tekijän on erehdyttävä toista tai käytettävä toisen erehtymistä hyväkseen;
2. Toiselle on aiheuduttava tästä erehdys (toisen on jouduttava erehdyksen valtaan);
3. Tässä erehdyksen vallassa on suoritettava tietty määräämistoimi;
4. Tästä määräämistoimesta on aiheuduttava tekijälleen tai sille, jonka eduista tällä on mahdollisuus määrätä, vahinkoa; lisäksi
- 5 a) Teolla on pyrittävä hankkimaan itselleen tai toiselle *oikeudetonta taloudellista hyötyä*; tai
- 5 b) Teolla on pyrittävä vahingoittamaan toista.<sup>5</sup>

Kuten näistä tunnusmerkeistä on havaittavissa, kuuluu petosrikos oikeuskirjallisuudessa tehdyssä tekorikos – seurausrikos -jaottelun kategoriassa lähtökohtaisesti seurausrikoksen kategoriaan<sup>6</sup>. Toisin sanoen, jotta petosrikos voisi olla käsillä, on jollekin tai joillekin lähtökohtaisesti tullut aiheutua taloudellista vahinkoa. Suurimpia ongelmia tuomioistuimilla olikin nähdäkseni nimenomaan taloudellisen vahingon tai sen vaaran syntymisen arvioinnissa ja erittelyssä.

Lain esitöiden, oikeuskäytännön ja -kirjallisuuden mukaan petos voi täyttyä myös ilman konkreettista taloudellista vahinkoseurausta. Kyse on tällöin tilanteesta, jossa määräämistoimen hetkellä syntyi huomioon otettava vaara vahingon aiheutumisesta.<sup>7</sup> Huomioon otettavasta vahingon aiheutumisen vaarasta on ollut oikeuskäytännön mukaan kyse mm. silloin, kun henkilö varattomuutensa salaten on erehdyttänyt pankkia myöntämään tälle luoton. Petos saattaa olla täyttynyt jo silloin, kun pankki on luoton myöntänyt, koska sille on tällöin syntynyt taloudellisen vahingon välitön vaara.<sup>8</sup> Mitään konkreettista vahinkoa ei pankille

<sup>5</sup> HE 66/1988 vp., s. 131–132; Lisäksi petos on rangaistava ainoastaan tahallisenä. Tahallisuutta minulla ei kuitenkaan ole tämän artikkelin puitteissa mahdollisuutta käsitellä.

<sup>6</sup> Ks. teko- ja seurausrikosten jaottelusta esim. *Dan Frände*: Yleinen rikosoikeus (2005), s. 64–68. On kuitenkin huomattava, että petos ei edusta tyypillistä seurausrikosta (kuten tappoa), koska erehdyttämisen ja taloudellisen vahingon välillä ei ole luonnontieteellisesti ymmärrettyä syy-yhteyttä.

<sup>7</sup> HE 66/1988 vp., s. 132–133. Ks myös *Jussi Tapani*: Petos liikesuhteessa. Talousriikosoikeudellinen tutkimus (2004), s. 197.

<sup>8</sup> Ks. esim. KKO 1995:23. Vrt. tosin KKO 1995:24 ja KKO 1995:25, joissa petoksen tunnusmerkistön ei katsottu täytyneen, koska syytetty ei ollut antanut virheellisiä tietoja taloudellisesta ym. tilastaan luottoa hakiessaan, kuten oli tilanne tapauksessa KKO 1995:23. Ks. myös KKO 2003:78, jossa tosin oli ennen kaikkea kyse petoksen yrityksen täyttymisestä, mutta myös taloudellisen vahingon vaaran aiheutumisesta.

vielä luoton myöntämisen hetkellä ole aiheutunut, ellei vahinkona pidetä myös luottokelpoisuuden vähentymistä epävarmojen saatavien johdosta. Tämä on sinänsä mahdollista, ja pidänkin sitä jäljempänä perustelemillani syillä toivottavampana lähestymistapana. Vaara taloudellisesta tappiosta on joka tapauksessa konkreettinen, koska henkilö jolle luotto on myönnetty, ei luottoa mitä ilmeisimminkään pysty pankille takaisin maksamaan. Rikosoikeudellisesti ongelmana on luonnollisesti vahingon vaaran toteennäyttäminen, jos luoton saaja luoton nostamisen jälkeen vaikkapa voittaa lotossa ja luoton takaisin pystyykin maksamaan eikä luotonantajalle ole ehtinyt syntyä asiassa epäilyä luoton saajan maksukyvyistä.

Ongelmaksi muodostuu kuitenkin tällöin se, että rikosten jaottelu on tätä kahta ”yläkategoriata” (tekorikos – seurausrikos) monisyisempää. Edelleen jos petoksen katsotaan täyttyvän jo vahingon vaaran syntyessä, muodostuu ongelmaksi rikoksen yrityksen ja täytetyn teon välinen rajanveto. Vahingon vaaran liittäminen petoksen tunnusmerkistöön tuo myös välittömästi oikeudelliselle pelikentälle ns. vaarantamisrikokset, jotka taas ovat systematiikaltaan toisenlaisia kuin teko- tai seurausrikokset.

### 3. TALOUDELLINEN VAHINKO

Jotta petoksen tunnusmerkistö täytyisi, tulee erehdytetylle luonnolliselle henkilölle, tai sille, jonka eduista hänellä on ollut mahdollisuus määrätä, aiheutua erehdyksen vallassa suoritetusta määräämistoimesta taloudellista vahinkoa. Ennen petossäännöksen uudistusta vuonna 1990 asia ilmaistiin laissa siten, että petoksesta on aiheuduttava rahan tai tavaran tappio<sup>9</sup>. Lainkohdan uudistuksessa pyrittiin petoksen soveltamisalaa ainakin sanamuodoltaan laajentamaan, koska hallituksen esityksessä todetaan, että taloudellinen vahinko olisi ymmärrettävä rahan tai tavaran tappiota laajempänä käsitteenä. Toisaalta on huomattava, että jo Ståhlberg on todennut petossäännöksessä tarkoitetun rahan tai tavaran tappion voivan syntyä myös silloin, kun tappio ei vielä ole realisoitunut, mutta tappion vaara sen sijaan on. Hän kuitenkin huomauttaa, että ”[P]eriaatteessa – edellyttäen, että varallisuusvahinko ymmärretään arvokokonaisuuden pienenemisenä – vaarakin saattaa tulla vahinkote-

---

<sup>9</sup> Ks. HE 66/1988 vp., s. 132.

kijänä huomioon otettavaksi *vain silloin*, kun sen voidaan todeta pienentävän kokonaisvarallisuutta, ts. vähentävän varallisuusarvoja”.<sup>10</sup>

Tapanin mukaan hovioikeuskäytännössä on hyväksytty lain esitöissä ja oikeuskirjallisuudessa mainittu taloudellisen vahingon luonnehdinta. Hän toteaa, että tuomioistuinten perusteluissa katsotaan vakiintuneesti, että petoksen tunnusmerkistön täyttää myös menettely, josta aiheutuu välitön taloudellisen tappion vaara.<sup>11</sup> Pesäpallon sopupelijutuissa taas Nuutila oli asiantuntijalausunnoissaan vahvasti sillä kannalla, että petos täyttyy jo silloin, kun Veikkaukselle syntyy taloudellisen vahingon vaara. Tämä tapahtui Nuutilan mukaan silloin, kun vedonlyöntilippu jätetään veikkausasiamiehelle.<sup>12</sup> Tuomioistuimet ilmeisesti hyväksyivät tämän näkökannan ainakin osittain päätellen tekojen syyksilukemisten ajankohdasta. Itse vahingon vaaran problematiikkaanhan tuomioistuinten ei tarvinnut ottaa lopullista kantaa, koska selvää oli, että kaikki syytteessä olevat henkilöt myös olivat vedonlyöntivoittojensa nostaneet. Näin tuomioistuinten ei lainkaan tarvinnut pohtia kysymyksiä yrityksestä luopumisesta ja tehokkaasta katumisesta.

#### 4. VEDONLYÖNTIPETOKSEN TÄYTTYMISAJAN- KOHTA

Varsin mielenkiintoinen kysymys vedonlyönnissä koskee mahdollisen petoksen täyttymisajankohtaa. Kuten jo aiemmin on todettu, petoksen voidaan tietyissä tapauksessa katsoa täyttyneen jo siinä vaiheessa, kun rikoksen kohteeksi joutuvalle on syntynyt vakavasti otettava taloudellisen tappion vaara. Tämä ei kuitenkaan ole petoksen tyyppitilanne, vaan näkisin sen enemmänkin poikkeuksena laissa selvästi mainitusta pääsäännöstä, eli siitä, että petoksen täyttymiseen vaaditaan tietty seuraus eli taloudellisen vahingon realisaatio. Erityisen ongelmallinen taloudellisen vahingon vaara -käsite on, kun pohditaan rikoksen yrityksen taustalla olevaa rangaistusajatusta. Yrityksestä rankaiseminenhan perustuu siihen, että yrityksestä rangaistaan henkilöä, joka rikoksen tunnusmerkistönmukaisella toiminnallaan

---

<sup>10</sup> *Kaarlo L. Ståhlberg*: Petoksesta. Erityisesti silmällä pitäen erehdyksen aikaansaamista ja vireillä pitämistä sekä tavaran tai rahan tappiota (1964), s. 157–158.

<sup>11</sup> *Tapani* emt. (2004), s. 197, av. 1042.

<sup>12</sup> *Nuutila* emt. (1999), s. 21.

aiheuttaa konkreettisen vaaran tunnusmerkistön mukaisen seurauksen syntymisestä.<sup>13</sup>

Konkreettisen taloudellisen vahingon synnyn käsittäminen petoksen tyyppitilanteena saa nähdäkseni myös tukea siitä, että lakitekstiin ei ole otettu taloudellisen vahingon *vaaran* aiheutumista tunnusmerkistön täyttävänä ehtona. Säännös on päinvastoin muotoiltu siten, että tekijän on *aiheutettava taloudellista vahinkoa* tietyille henkilöille, jotta tunnusmerkistö täytyisi.

Hallituksen esityksessä rikoslain kokonaisuudistuksen ensimmäisen vaiheen käsitteeksi rikoslain ja eräiden muiden lakien muutoksiksi todetaan seuraavaa: ”Jo rahan tai tavarain tappion syntymisen välitön vaarakin saattaa usein merkitä sellaista taloudellisen aseman heikentymistä, että sitä voidaan pitää tunnusmerkistössä tarkoitettuna taloudellisena vahinkona, vaikka lopullinen tappio ei vielä olisikaan syntynyt. Jos esimerkiksi varaton henkilö erehdyttää toisen takamaan hänen velkansa tietäen itsensä kykenemättömäksi vastaamaan sitoumuksestaan, hän syyllistyisi petokseen siitä huolimatta, että takaaaja kärsii tappion vasta joutuessaan velan eräännyttyä suorittamaan sen takaussitoumuksen perusteella. Ohimenevänäkin tällaisen tappion vaara merkitsee tosiasiallisesti ainakin luottokelpoisuuden heikkenemistä, mitä jo *sinänsä voitaisiin pitää ehdotuksessa tarkoitettuna taloudellisena tappiona*” (kursivointi tässä).<sup>14</sup>

Tähän nimenomaiseen hallituksen esityksen kohtaan ovat niin Nuutila<sup>15</sup> kuin eri tuomioistuimet<sup>16</sup> tukeutuneet vedonlyöntipetoksen täyt-

<sup>13</sup> Ks. *Ståhlberg* emt. (1964), s. 157–175, etenkin s. 163; *Ari-Matti Nuutila*: Rikoslain yleinen osa (1997), s. 326–330, jossa hän toteaa, että ”yritysteko on usein viimeistä edellinen osateko tapahtumaketjussa, joka on välittömästi johtamassa rikokseen (s. 328). Oikeuskäytännössä (esim. KKO 2002:112 ja KKO 2003:78) rangaistavan yrityksen on katsottu olleen käsillä, kun ”tunnusmerkistöön kuuluva täytäntöönpanotoimi on aloitettu niin, että on syntynyt todellinen vaara rikoksen täyttymisestä”. Ks. myös *Frände* emt. (2005), s. 256–257.

<sup>14</sup> HE 66/1988, s. 133.

<sup>15</sup> *Nuutila* emt. (1999), s. 21, vaikka hän tosin ei ole maininnut hallituksen esitystä lähteenään vaan tukeutunut *Ståhlbergin* yllä mainittuun kantaan sekä omiin teoksiinsa.

<sup>16</sup> Vantaan käräjäoikeuden tuomio 2001 asiassa R 00/5, s. 81; Helsingin hovioikeuden tuomio 2003 asiassa R 01/2825, s. 64–65. Käräjäoikeus on tosin perusteluissaan viitanut ainoastaan Nuutilan asiantuntijalausuntoon, mitä voidaan sinänsä pitää oikeuslähdeopillisesti varsin mielenkiintoisena ratkaisuna. Hovioikeus sen sijaan on tuomissaan viitanut hallituksen esitykseen, tosin väärälle sivulle.

tymishetken arvioinnissa, kun ne ovat todenneet petoksen täyttyvän jo taloudellisen tappion vaaran aiheuttamisella. Näkemys on kaikkea muuta kuin ongelmaton. Hallituksen esityksessä todetaan ainoastaan esimerkinomaisesti, että taloudellisen tappion vaaran aiheuttaminen *saattaa usein merkitä sellaista taloudellisen aseman heikentymistä, että sitä voidaan pitää tunnusmerkistössä tarkoitettuna taloudellisen tappion aiheuttamisena*. Tämän jälkeen esimerkkinä mainitaan tilanne, jossa varaton henkilö erehdyttää toista takaamaan luottonsa, vaikka *tietää itsensä maksukyvyttömäksi*. Tällöin on selvää, kuten esityksessä todetaan, että takaajan luottokelpoisuus heikkenee. Kyse on tällöin petosrikoksen systematiikassa nähdäkseen konkreettisesta taloudellisesta vahingosta<sup>17</sup>.

Tukea tälle ajattelutavalle saa – ja ongelmaa konkretisoi – korkeimman oikeuden ratkaisu KKO 2003:78, jossa oli kyse henkilöstä, joka oli puhelimitse saanut neuvoteltua pankilta 15.000 markan luoton. Korkein oikeus lausui perusteluissaan seuraavaa:

Korkein oikeus katsoo, että A:n tarkoituksena on ollut, hankkiakseen itselleen oikeudetonta taloudellista hyötyä, erehdyttää pankin edustaja myöntämään hänelle luottoa. A on kerrotuin tavoin aloittanut petoksen tunnusmerkistön mukaisen täytäntöönpanotoimen. Rikoksen täyttymisen vaara on ollut todellinen, koska luoton nostaminen olisi enää edellyttänyt A:n käyntiä pankissa ja luottosopimuksen allekirjoittamista.

Kun tätä ratkaisua soveltaa pesäpallon sopupelijutuissa annettuihin tuomioihin, seuraa väistämättä ongelmia. Viitatussa korkeimman oikeuden ratkaisussahan A on aiheuttanut pankille konkreettisen taloudellisen vahingon vaaran, jonka realisoitumiseen olisi tarvittu ainoastaan hänen käymistään pankissa. Vedonlyöntitilanteessa petossäännöksessä tarkoitettun taloudellisen tappion vaaran aiheutuminen – jota välttämättä vaaditaan rikoksen täyttymiseksi – *jo siinä vaiheessa, kun vasta kohdeotte- lusta lyötävä veto on jätetty sisään*, on kaikkea muuta kuin selvää<sup>18</sup>.

---

<sup>17</sup> Ks. myös *Tapani* emt. (2004), s. 207.

<sup>18</sup> Ks. myös *Nils Jareborg*: *Straffrättens ansvarslära* (1994), s. 32, jossa hän toteaa: ”Vid fara för dödsfall kan graden av plausibilitet [som erfordras för att man skall anse att fara föreligger] vara tämligen låg ---, medan den vid fara för en mindre ekonomisk förlust måste vara mer påtaglig” (kursivointi tässä).

## 5. YRITYKSESTÄ LUOPUMINEN JA TEHOKAS KATUMINEN

Rikoksen yrityksestä ei rikoslain 5 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan rangaista, jos tekijä vapaaehtoisesti luopuu rikoksen täyttämisestä tai muuten estää tunnusmerkistössä tarkoitetun seurauksen syntymisen. Momentin ensimmäistä osaa kutsutaan yrityksestä luopumiseksi ja toista osaa tehokkaaksi katumiseksi. Huomattava on, että rikos ei siis ole voinut kokonaisuudessa vielä täyttyä, muutoin kummankaan kohdan soveltaminen ei tule kysymykseen<sup>19</sup>.

Mikäli petoksen katsottaisiin tyypillisesti olevan vaarantamisrikos, kuten pesäpallon sopupelijutun yhteydessä annettiin ymmärtää, ja että rikos täytyisi siis jo erehdyttämisen hetkellä, ei kumpikaan vastuuvapautusperusteista voisi käytännössä tulla kysymykseen. Yrityksestä luopuminen ei missään tapauksessa voisi tulla kyseeseen, koska yritysvaihe päättyy siinä vaiheessa kun tekijä on tehnyt kaiken, minkä voidaan katsoa kuuluvan rikoksen täytäntöönpanoon ja hän myös itse on tätä mieltä<sup>20</sup>. Kun täytäntöönpano tarkoittaa ainoastaan taloudellisen tappion vaaran aiheuttamista toista erehdyttämällä, on yritysvaihe välttämättä päätynyt silloin kun erehdyttämistoimi on suoritettu. Tehokas katuminen taas ei voisi tulla kysymykseen, koska se tulee kysymykseen vain sellaisissa rikostyypeissä, jotka edellyttävät toiminnasta erillisen seurauksen<sup>21</sup>.

Tapani toteaa, että petos on lähtökohtaisesti loukkausrikos, eikä vaaraseurausta voida tulkita niin, että petos muuttuu konkreettiseksi vaarantamisrikokseksi<sup>22</sup>. Olen samaa mieltä jo siitä syystä, että muutoin joudutaan edellä mainittuun tilanteeseen, jossa sekä yrityksestä luopuminen että tehokas katuminen käyvät mahdottomiksi.

Nuutila lähtee siitä, että vedonlyöntipetoksessa yritysvaiheeseen kuuluvat ainoastaan järjestelyt pitkävedon pelaamiseksi. Esimerkkinä hän mainitsee sen, että sopupeleistä tietävä henkilö soittaa läheisilleen ja pyytää heitä veikkaamaan ennen pitkävedon peliajan päättymistä.<sup>23</sup> Käytännössä tällaista yritysvaihetta ei alkuunkaan ole olemassa tai se

<sup>19</sup> *Frände emt.* (2005), s. 262–263.

<sup>20</sup> HE 44/2002, s. 141; *Frände emt.*, s. 263; *Nuutila emt.* (1997), s. 333.

<sup>21</sup> HE 44/2002, s. 141; *Frände emt.*, s. 263.

<sup>22</sup> *Tapani emt.* (2004), s. 207.

<sup>23</sup> *Nuutila emt.* (1999), s. 20.

on ainakin erittäin lyhyt; esimerkiksi se aika, joka vedonlyöjällä kestää vedonlyöntipäätöksen tekemisestä vedon syöttämiseen Veikkauksen online-järjestelmään tai siihen, että hän kävelee tai ajaa lähimmän veikkasiamiehen luokse.

Syötettyään vedon online-järjestelmään tai annettuaan vedonlyöntikupongin veikkasiamiehelle *petos jo Nuutilan mukaan täyttyy*. Tämä siksi, että Veikkaukselle on tällöin syntynyt taloudellisen tappion vaara, ja aivan riippumatta siitä, pelataanko mahdollisesti sovittua ottelua vai ei tai lunastaako henkilö kyseisellä vedolla saamansa voitot<sup>24</sup>. Tämän jälkeen kohdeottelu pelataan, mikä merkitsee Nuutilan mukaan kyllä sinänsä tunnusmerkistön mukaista tekoa eikä jälkitekoa, mutta sillä ei kuitenkaan hänen mukaansa enää ole tunnusmerkistön *täyttymisen* kannalta merkitystä. Pelin pelaaminen ainoastaan varmistaa taloudellisen vahingon syntymisen. Viimeisenä vaiheena on voittojen lunastus, joka Nuutilan mukaan merkitsee jälleen ainoastaan vahingon vaaran konkretisoitumista, vaikka onkin Nuutilan varovaisen kannan mukaan katsottava kuuluvaksi osaksi tunnusmerkistön mukaista menettelyä eikä jälkiteoksi.<sup>25</sup>

Nuutila hakee lausunnossaan<sup>26</sup> mm. Jareborgin ajatuksista tukea sille, että vedonlyöntipetoksen täyttymisajankohdaksi olisi katsottava nimenomaan itse vedonlyöntitapahtuma. Jareborg onkin käyttänyt petoksen täyttymisajankohdasta esimerkkiä, jossa henkilö erehdyttää toista ostamaan pörssiosakkeita yli niiden käyvän arvon. Tällöin petos Jareborgin mukaan täyttyy jo kaupan tekohetkellä, vaikka tappiot realisoituisivatkin vasta myöhemmin.<sup>27</sup> Nuutila yhtyy Jareborgin kantaan, jonka mukaan ratkaisevaa tällöin on taloudellisen vahingon vaaran syntyminen ja hakee Jareborgin käyttämästä esimerkistä tukea myös vedonlyöntipetoksen täyttymisajankohdalle.

Kohta, mihin Nuutila Jareborgin teoksessa viittaa, on nähdäkseni

---

<sup>24</sup> Jäljempänä käsiteltävään sisäpiirintiedon väärinkäytössä yritykseksi katsotaan se, kun henkilö antaa välittäjälle toimeksiannon toteuttaa tietty kauppa. Toimeksiannon ja toteutuneen kaupan välinen vaihe on yritysvaihetta, ja sisäpiirintiedon väärinkäyttö täyttyy tekona vasta, kun toimeksianto on täytetty ja kauppa siten myös toteutunut. Ks. *Janne Häyrynen: Arvopaperimarkkinoiden väärinkäyttö* (2006), s. 139. Ellei toimeksiantaja peruuta toimeksiantoa, täyttyy teko siten täysin riippumatta toimeksiantajan muista mahdollisista teoista. Analogia vedonlyöntiin on, kuten jäljempänä vielä tarkemmin pyrin selvittämään, varsin selvä.

<sup>25</sup> *Nuutila emt.* (1999), s. 20–23.

<sup>26</sup> *Nuutila emt.* (1999), s. 22.

<sup>27</sup> *Nils Jareborg: Förmögenhetsbrotten* (1975), s. 255.

kuitenkin enemmän Tapanin<sup>28</sup> kuin Nuutilan ja lopulta tuomioistuinten kantaa tukeva. Tällöin tarkoitan nimenomaan petoksen täyttymisajankohdan määrittelyä ja mahdollista yrityksestä luopumista ja/tai tehokasta katumista. Jareborg nimittäin esittää teoksessaan myös muita esimerkkejä petoksen täyttymisajankohdasta kuin Nuutilan viittaaman:

A erehdyttää B:n hankkimaan arvottoman tavaran avoimella kaupalla; rikos täyttyy kun kaupasta tulee *lopullinen*.

Kun B erehdytetään merkitsemään edunsaaja henkivakuutukseen, joka erääntyy maksettavaksi kun henkilöstä tulee tietyn ikäinen; rikos *ei täyty* ennen kuin B saavuttaa kyseisen iän.

Ns. testamenttipetoksessa (jota Jareborgin mukaan ei pitäisi katsoa rikokseksi) katsotaan, että rikos täyttyy, *kun henkilö kuolee* (kursivoinnit tässä).<sup>29</sup>

Jareborg nimenomaan alleviivaa, että petoksessa rikoksen täyttymisen kannalta on tärkeää huomata *sen määräämistoimen (disposition)* ajankohta, jonka jälkeen tapahtumainkulusta tulee rikoksen täyttymisen osalta irrelevantti. Jareborg jatkaa: ”Det saknar således betydelse, om t.ex. en affärstransaktion till sist kan slutföras med vinst eller utan förlust; brottet är fullbordat om det vid dispositionen förelåg en beaktansvärd förlustrisk (och gärningsmannen hade motsvarande vinning)” (kursivointi tässä).<sup>30</sup>

Olen Jareborgin ja Nuutilan kanssa samaa mieltä siitä, että myytessä pörssiosakkeita yli niiden käyvän arvon petos täyttyy jo kaupan tekohetkellä. Olennaista on kuitenkin tällöin havaita se, että ylihintainen myynti *de facto* pienentää ostajan kokonaisvarallisuutta ja vähentää omaisuuden varallisuusarvoja jo kaupantekohetkellä<sup>31</sup>. Tämä onkin nähtävä petossäännöksen tarkoittamana taloudellisena vahinkona, vaikka konkreettinen tappio syntyisi vasta myöhemmin. Lopullisen vahingon vaara on tällöin siten välitön, että lain esitöissä mainittu taloudellisen tappion vaara voidaan hyväksyä. Lisäksi osakkeita ylihintaan myyvä tai alihintaan ostava henkilö saa välittömästi kaupan tekohetkellä itselleen perusteetonta etua, mikä myös on Jareborgin mukaan katsottava petossäännöksen kannalta olennaiseksi<sup>32</sup>.

---

<sup>28</sup> *Tapani* emt. (2004), s. 207.

<sup>29</sup> *Jareborg* emt. (1975), s. 254.

<sup>30</sup> *Jareborg* emt. (1975), s. 255.

<sup>31</sup> Ks. myös *Ståhlberg* emt. (1964), 157–158.

<sup>32</sup> *Jareborg* emt. (1975), s. 255.



Sen sijaan tilanne on täysin erilainen, kun yksittäinen vedonlyöjä lyö vetoa tietystä kohdeottelusta. Henkilön lyödessä vetoa hänelle ei vielä *tuolloin* voi syntyä taloudellista etua eikä käsittääkseni Veikkaukselle vastaavasti taloudellista vahinkoa tai sen välitöntä vaaraa. Lisäksi tapahtumainkulun vedonlyöntihetken ja itse kohdeottelun pelaamisen välillä ei nähdäkseni voida katsoa olevan irrelevantti. Jareborgin käyttämässä avoimen kaupan esimerkissä voi ”petollinen” myyjä luopua yrityksestä ennen kaupan lopullista voimaantuloa. Aivan samalla tavoin voi vedonlyöjä nähdäkseni luopua täyttämästä rikosta esim. hävittämällä vedonlyöntitositteen. En valitettavasti pysty löytämään ainakaan riittävän kestävää analogiaa Nuutilan käyttämän Jareborgin esittämän esimerkin ja vedonlyöntipetoksen välillä, jotta sitä voitaisiin käyttää hyväksi arvioitaessa vedonlyöntipetoksen täyttymisajankohtaa.

Jos kiellettyä tietoa käyttävää vedonlyöjää ei katsota pelistä sopimisen ja siihen osallistuneiden kanssa tekijäkumppaniksi – kuten on tilanne ollut kaikissa sopupelioikeudenkäynneissä – tulisi ratkaisun yrityksestä luopumisen ja tehokkaan katumisen osalta nähdäkseni olla melko selvä, vaikka se poikkeaa Nuutilan asiantuntijalausunnoista ja tuomioistuinten kannoista. Itse teko eli yksittäisen henkilön vedonlyönti on tällöin katsottava olevan kausaaliosuhteessa ainoastaan vedolla saatavaan hyötyyn eli väitetyn rikoksen seuraukseen. Vedonlyöjän poistaessa omilla toimillaan tämän seurauksen, on *hänen tekonsa kausaalinen merkityksensä kadonnut* ja hän on vastuusta vapaa<sup>33</sup>.

Nuutilan esittämä rikoksen täyttymisen, yrityksestä luopumisen ja tehokkaan katumisen konstruktio vedonlyönnissä on nimenomaan ns. ulkopuolisen vedonlyöjän osalta erittäin vaikea hyväksyä. Se, että Nuutila mainitsee tehokkaan katumisen olevan mahdollista, näyttäisi olevan jo käsitteellisesti ristiriidassa sen ajatuksen kanssa, että petoksen katsottaisiin olevan vaarantamis- eikä seurausrikos. Kuten edellä on todettu, on tehokas katuminen mahdollista *ainoastaan* sellaisissa rikostyypeissä, jotka edellyttävät toiminnasta erillisen seurauksen. Nuutilan esittämässä mallissa seuraus on erikoisella tavalla osa itse tekoa, mutta kuitenkin *teon*<sup>34</sup> täyttymistä seuraava asia. Yrityksestä luopumisen ja tehokkaan katumisen väliseen rajanvetoon, ja ylipäänsä mahdollisuuteen jommankumman toteuttamiseen, on malli varsin ongelmallinen.

---

<sup>33</sup> Ks. myös HE 44/2002 vp., s. 143–144.

<sup>34</sup> Tai, kuten Nuutila asian ilmaisee, petosrikoksen tunnusmerkistön täyttymistä seuraava asia. Ks. *Nuutila emt.* (1999), s. 22.

Yrityksestä vedonlyöjä voisi nähdäkseni luopua aina siihen saakka, kunnes ottelu on pelattu, olettaen, että luopumiselle asetettu vapaaehtoisuuskriteeri täyttyy. Tältä osin on huomattava, että nykyisen yritystä koskevan lainkohdan lain esitöiden perustelujen mukaan ”--- luopuminen on tulkittavissa vapaaehtoiseksi [myös kun] *myöhemmän ilmitulemisen seuraukset ovat luopumisen motiivina*. Se, että teko näyttäytyy tekijälle aikaisempaa vähemmän houkuttelevana vaihtoehtona, ei sinänsä poista luopumisen vapaaehtoisuutta” (kursivointi tässä)<sup>35</sup>. Näin ollen tilanne, jossa vedonlyöjä ennen ottelun pelaamista – enemmän tai vähemmän perustellusti – kokee kiinnijäämisensä vilpillisestä pelaamisesta mahdolliseksi ja tämän takia joko palauttaa Veikkaukselle pelitositteensa tai hävittää sen tositteellisesti, on hän nähdäkseni lainkohdan tarkoittamalla tavalla luopunut rikoksen täyttämistä ja hän on rangaistusvastuusta vapaa.

Oletetaan, että A ja B lyövät täsmälleen samoilla tiedoilla vetoa tietystä ottelusta, jonka lopputuloksesta he ovat varmoja tai jota ainakin pitävät varsin todennäköisenä. Ottelu pelataan, tulos on odotettu ja teko näin ollen täyttyy. A käy nostamassa voiton, mutta B tulee katupäälle, hävittää vedonlyöntitositteensa eikä nosta voittoa. Nykyisen oikeuskäytännön ja Nuutilan asiantuntijalausunnon mukaan kumpikin näyttäisi syyllistyneen petokseen, ja B:n katuminen voitaisiin lähtökohtaisesti ottaa huomioon ainoastaan rangaistusta mitattaessa.

Esimerkki nähdäkseni osoittaa, että yrityksen, täytetyn teon ja rikoksen täyttymisen välistä rajanvetoa ei ole tähänastisissa vedonlyöntioikeudenkäynneissä tehty riittävällä tarkkuudella. Kriminaalipoliittisesti on huomattavasti perustellumpaa tarjota esimerkin B:lle vielä mahdollisuus katua tekoaan sen jälkeen kun teko sinänsä on päättynyt. Lisäksi Veikkaukselle syntyvä taloudellisen tappion vaara ei käsittääkseni ole petossäännöksen vaatimalla sillä tavoin välitöntä, että Veikkauksen taloudellisen tilanteen voitaisiin katsoa heikentyvän jo ennen kohdeottelun pelaamista. Itse vedonlyömistapahtuman ei nähdäkseni myöskään voida katsoa Ståhlbergin tarkoittamalla tavalla vielä pienentävän kokonaisvarallisuutta, ts. vähentävän Veikkauksen varallisuusarvoja<sup>36</sup>. Tämän vuoksi, ja viitaten ratkaisuun KKO 2003:78, pitäisin oikeampana ratkaisuna sitä, että myös edellä vedonlyöntiesimerkin B:n katsottaisiin

<sup>35</sup> HE 44/2002 vp., s. 142.

<sup>36</sup> Ståhlberg emt. (1964), s. 157–158.

tehokkaasti katuneen tekoaan ja olisi näin ollen rangaistusvastuusta vapaa.

Tilanne on toinen sen jälkeen, kun vedonlyöntivoitot on nostettu. Tehokas katuminen ei enää voi tulla kyseeseen, vaan mahdollinen voittojen palauttaminen voidaan tällöin enää ottaa huomioon rangaistusta mitattaessa tai syyttäjän taholta toimenpiteistä luopumisena.

## 6. SISÄPIIRINTIEDON VÄÄRINKÄYTÖN ANALOGIA VEDONLYÖNNISSÄ KÄYTETTYYN KIELLETTYYN TIETOON

Mitä relevanssia voidaan arvopaperimarkkina-alueilla olevilla sisäpiirisäännöksillä katsoa olevan urheilu-oikeudessa? Urheiluvedonlyöntiä ajatellen analogia on jopa silmiinpistävä. Vallitseva oikeuskäytäntö urheiluvedonlyöntiä koskevissa petosrikoksissa lähtee siitä, että petosrikoksen tunnusmerkistö täyttyy, kun vedonlyöjä varmasti tai varsin todennäköisesti tietää ottelun sovitusta lopputuloksesta. Kyse on tämän ajattelutavan mukaan siitä, että vedonlyöjällä on käytössä ns. kiellettyä tietoa, eli sopupelitapauksessa tieto ottelun lopputuloksesta. Koska tietoa ei ole julkistettu eikä se muutoinkaan ole yleisesti tiedossa, saa tietoa käyttävä henkilö oikeudetonta taloudellista hyötyä itselleen vedonlyönnin järjestäjän kustannuksella.

Ajatuksenkulku on siis samanlainen kuin sisäpiirintiedon väärinkäytössä. Jopa sisäpiirintiedon väärinkäytön tunnusmerkistö on merkittävältä osin samanlainen kuin petosrikoksen vastaava:

### **Sisäpiirintiedon väärinkäyttö**

Joka hankkiakseen itselleen tai toiselle taloudellista hyötyä tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta käyttää julkisen kaupankäynnin kohteena olevaan arvopaperiin liittyvää sisäpiirintietoa hyväksi 1) luovuttamalla tai hankkimalla sellaisen arvopaperin omaan tai toisen lukuun, tai

2) neuvomalla suoraan tai välillisesti toista sellaista arvopaperia koskevassa kaupassa, on tuomittava *sisäpiirintiedon väärinkäytöstä* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Tahallisen rikoksen yritys on rangaistava.

## Petos

Joka, hankkiakseen itselleen tai toiselle oikeudetonta taloudellista hyötyä taikka toista vahingoittaakseen, erehdyttämällä tai erehdyttä hyväksi käyttämällä saa toisen tekemään tai jättämään tekemättä jotakin ja siten aiheuttaa taloudellista vahinkoa erehtyneelle tai sille, jonka eduista tällä on ollut mahdollisuus määrätä, on tuomittava *petoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Yritys on rangaistava.

Erot näiden kahden rikoksen tunnusmerkistöissä ovat kahdessa merkityksellisessä kohdassa. Ensinnäkin säännöksen sanamuodon mukaan sisäpiirintiedon väärinkäyttöön syyllistyäkseen ei vaadita, että kenellekään todellisuudessa aiheutuu taloudellista vahinkoa. Arvopaperimarkkinain 5 luvun 1 §:ssä määritelty sisäpiirintieto on tietoa, jota ei ole julkistettu tai joka muuten ei ole ollut markkinoilla saatavissa ja joka on omiaan olennaisesti vaikuttamaan sanotun arvopaperin arvoon. Näin ollen sisäpiirintiedon väärinkäytöstä voidaan rangaista, jos objektiivisesti arvioiden arvopaperia koskevan julkistamattoman, täsmällisen tiedon käyttäminen kaupantekohetkellä olisi julkistettuna vaikuttanut arvopaperin arvoon<sup>37</sup>. Objektiivinen arviointi tarkoittaa sitä, että tiedon tulee arvopaperimarkkinoilla käytettävien yleisten arviointiperusteiden mukaan olla sellaista, että sillä yleensä tai tyypillisesti on vaikutusta arvopaperin arvoon tai hintaan<sup>38</sup>. Kyse on siis aikaisemmin käsitellyssä jaottelussa vaarantamisrikos – seurausrikos selvästi vaarantamisrikoksen tyyppinen rikos. Tosiassiallista vaikutusta sisäpiirintiedon väärinkäytöstä ei vaadita.<sup>39</sup>

Petosrikoksen tunnusmerkistössä tilanne on toinen. Petoksen syyllistyvän on erehdyttämällä sekä pyrittävä hankkimaan itselleen oikeudetonta taloudellista etua että lähtökohtaisesti myös aiheutettava toiselle taloudellista vahinkoa. Tätä on, kuten jo aiemmin on todettu, säännösmuutoksen esitöissä täsmennetty siten, että tietyissä tapauksissa jo välitön taloudellisen vahingon vaaran aiheuttaminen voi joissakin tapauksissa merkitä säännöksessä tarkoitettua taloudellisen vahingon

---

<sup>37</sup> *Tero Kurenmaa: Sisäpiirintiedon väärinkäyttö* (2003), s. 125. Ks. myös *Häyrynen emt.* (2006), s. 106.

<sup>38</sup> HE 254/1998 vp., s. 35; HE 157/1988 vp., s. 46; *Kurenmaa emt.* (2003), s.124; *Häyrynen emt.* (2006), s. 116.

<sup>39</sup> Ks. myös HE 254/1998, s. 35; *Kurenmaa emt.* (2003), s. 124–126.

aiheutumista<sup>40</sup>. Asiallisesti kyse on nähdäkseni hyvin samankaltaisesta, objektiivisesta mahdollisuudesta aiheuttaa taloudellisen vahingon vaara kuin mitä sisäpiirintiedon väärinkäyttötapauksissa on säädetty rangaistavaksi.

Merkittäviä eroja säännösten välillä kuitenkin on. Ensinnäkin taloudellisen vaaran aiheutumisen vaatimus petossäännöksessä on käsitteenä ongelmallinen, kuten aiemmin olen jo todennut. Sisäpiirintiedon väärinkäyttö taas on sitä koskevassa säännöksessä määritelty siten, että konkreettista seurausta ei rikokseen syyllistyäkseen tarvitse aiheutua, vaan jo taloudellisen vahingon vaaran aiheutuminen saattaa tekijän rangaistusvastuuseen<sup>41</sup>.

Toisekseen sisäpiirintiedon väärinkäyttöön voi syyllistyä myös törkeästä huolimattomuudesta. Tahallisuutta ei siis aina vaadita, toisin kuin petoksen tunnusmerkistössä. Tätä on perusteltu sillä, että saattaa olla huomattavan vaikeaa pystyä rikoslain seuraamusjärjestelmän vaatimalla tavalla aukottomasti näyttämään sisäpiirintiedon väärinkäytön tahallisuus<sup>42</sup>.

Pesäpallon sopupelijuutuissa oli pelattavana ainoastaan ns. kiinteäkertoimisia vedonlyöntikohteita. Tämä tarkoittaa, että Veikkaus on määrittänyt kohteelle jonkin tietyn kiinteän kertoimen ja maksaa tuloksen osuessa oikein pelatulle panokselle kertoimen mukaisen voiton. Erityisen ongelmallisia tuomioistuinten hyväksymät perustelut ovat kuitenkin taloudellisen vahingon osalta ns. muuttuvakertoimisissa vedonlyöntikohteissa.

Muuttuvakertoimisissa kohteissa kohteen kerroin vaihtelee sen mukaan, miten paljon kutakin kohdetta pelataan. Muuttuvakertoiminen vedonlyönti on mahdollista esimerkiksi tulosvedossa. Kerroin lasketaan tällöin seuraavasti:

---

<sup>40</sup> HE 66/1988 vp., s. 132.

<sup>41</sup> On tosin huomattava, että arvopaperimarkkinalain 5 luvun 1 §:ssä säädettyssä sisäpiirintiedon määritelmässä puhutaan tiedosta, joka on omiaan olennaisesti vaikuttamaan arvopaperin arvoon. Tällöin ei välttämättä siis vaadita edes taloudellisen vahingon vaaran aiheutumista, vaan riittävää on, että tiedolla yleensä on vaikutus arvopaperin arvoon. Ks. *Häyrynen emt.* (2006), s. 116–118.

<sup>42</sup> Ks. esim. *Kurenmaa emt.* (2003), s. 226. Ks. myös *Marika Magnusson: Grov oaktsamhet vid missbruk av insiderinformation*. Teoksessa *Annola, Vesa - Herler, Brita* (toim.): *Oikeustieteen rajoja etsimässä*. Juhlajulkaisu Juha Tolonen (2001), etenkin s. 171 ja 175–176.

## 19. Tulosveto (muuttuvakertoiminen)

19.1. Tulosvaihtoehdon muuttuva kerroin lasketaan kahden desimaalin tarkkuudella seuraavasti: Seitsemänkymmentä (70) prosenttia kohteen peliaikana pelatusta panosten kokonaissummasta eli vaihdosta jaettuna vaihtoehdolle pelattujen panosten kokonaissummalla.

19.2. Kunkin tulosvaihtoehdon lopullinen kerroin lasketaan seuraavasti: Seitsemänkymmentä (70) prosenttia kohteeseen peliajan päättyessä pelattujen panosten yhteissummasta, panosten palautukset pois lukien, jaettuna vaihtoehdolle pelattujen panosten yhteissummalla.

19.3. Jos vaihtoehdolle pelattujen panosten yhteissumma on seitsemänkymmentä (70) prosenttia tai enemmän kohteen lopullisesta vaihdosta, vaihtoehdon lopullinen kerroin on yksi (1,00).<sup>43</sup>

Kyse on tällöin nähdäkseni hyvin pitkälti, itse asiassa lähes täysin, julkisesti noteerattujen arvopaperien kauppaan rinnastettavasta tilanteesta. Veikkaus ei koskaan voi kärsiä tappiota, koska palautus ei ylitä 70 % muissa kuin niissä tapauksissa, joissa tiettyä tulosvaihtoehtoa on pelattu yli 70 %, jolloin kerroin on 1 ja palautus siten pelatun summan mukainen. Veikkaus toimii tällöin ikään kuin pörssinä, joka ainoastaan ottaa vastaan lyödyt vedot ja välittää saadut voitot. Mahdollisen taloudellisen vahingon kärsijänä on tällöin aina joku muu kuin Veikkaus, eli lähinnä ne vedonlyöjät, jotka ovat jotakin muuta kuin toteutunutta tulosta veikkanut.

Esimerkki: Jalkapallo-ottelun tulosta 3-3 on veikkannut 60 % kaikista vedonlyöjistä. Ottelun panosten kokonaissumma on 10.000 € ja tulos 3-3 on pelattu 5.000 €:lla. Oikean tuloksen kerroin on tällöin  $0,7 \times 10.000/5.000 = 1,4$ . Panosten kokonaissumman ollessa esim. 100.000 € ja oikean tuloksen pelimäärä edelleen 5.000 €, nousee kerroin huomattavasti, ollen tällöin 14. Toisaalta, jos tulos on ennalta arvattavissa ja oikeaa tulosta siis pelataan millä tahansa määrällä joka on yli 70 % kokonaissummasta, on voittokerroin 1. Jos tiettyä tulosta pelataan alle tai tasan 70 % kaikista pelatuista tuloksista, on Veikkauksen palautus aina 70 % ja voitto 30 %. Ainoa tapaus, jossa Veikkaus ei saa lainkaan voittoa, on siten tilanne, jossa *kaikki pelatut vedot osuvat oikeaan. Tällöinkään* Veikkaukselle ei siis kuitenkaan synny taloudellista vahinkoa, sille ei vain synny juuri tästä yksittäisestä kohteesta voittoa.

---

<sup>43</sup> Pitkävendon sääntöjen (sellaisina kuin ne ovat voimassa 3.1.2006 lähtien) kohta 19.

Jotta petossäännöstä voitaisiin soveltaa, tulee luonnollista henkilöä erehdyttää. Tämän erehdyksen seurauksena on joko erehtyneelle, tai sille, jonka eduista tällä on ollut mahdollisuus määrätä, syntyä taloudellista vahinkoa.

Muuttuvakertoimisessa vedonlyönnissä on yllä mainituin tavoin selvää, että Veikkaus ei voi kärsiä taloudellista vahinkoa, vaikka pelattu tulos olisi etukäteen sovittu. Tällöin pitää vielä pohtia sitä, voitaisiinko *kaikkien yksittäisten vedonlyöjien*, jotka ovat veikanneet muuta kuin toteutunutta tulosta, katsoa kärsineen petossäännöksessä tarkoitettua taloudellista vahinkoa.

Pesäpallon sopupelijutuissa oli ainoastaan yksi asianomistaja eli Veikkaus. Niitä vedonlyöjiä, jotka mahdollisesti kärsivät taloudellista vahinkoa sopupelin johdosta, ei siis pidetty asianomistajina. Tämä ei tietenkään itsessään sulje pois sitä mahdollisuutta, ettei heillä periaatteessa asianomistajan asema voisi olla. Nykyisen petossäännöksen mukaan vastaus on kuitenkin välttämättä kielteinen. Perustelen näkemystäni seuraavasti.

Ensinnäkin petollinen vedonlyöjä on sopimussuhteessa ainoastaan Veikkaukseen ja asioi ainoastaan tämän kanssa. Jotta yksittäisten vedonlyöjien edes teoreettisesti voitaisiin katsoa olevan asianomistajan asemassa vedonlyöntiyhtiön kautta käytävässä vedonlyönnissä, tulisi Veikkauksella olla mahdollisuus petossäännöksessä tarkoitettulla tavalla määrätä näiden taloudellisista eduista. Toiseksi tulisi Veikkauksen erehtyä pelin aitoudesta ja *tämän erehdyksen vuoksi* tehdä tai jättää tekemättä jotain, *minkä nimenomaisen määräystoimen perusteella* kaikille vedonlyöjille tulisi syntyä taloudellista vahinkoa tai edes taloudellisen vahingon välitön vaara. Edelleen olisi käytännössä katsoen mahdotonta osoittaa juuri sitä tai niitä vedonlyöjiä, jotka olisivat voittaneet, jos peliä ei olisi sovittu.

Muuttuvakertoimisen vedonlyöntikohteen kohdalla tilanne on käsitteäkseni se, että petossäännöstä ei millään perusteilla voisi soveltaa. Siteeraan vielä arvopaperimarkkinlain muutoksen perusteluiden petossäännöksen soveltamista koskevilta osin olennaisimpia kohtia:

Esimerkiksi sisäpiirintiedon väärinkäyttämiseen *ei voida soveltaa petosta koskevia säännöksiä*, vaikka väärinkäytössä onkin osittain samoja piirteitä kuin petosrikoksessa. --- Petoksen osalta rajoitukset ovat samoja kuin yleensäkin epämääräisen kohderyhmän harhautta-

misessa. *Ei voida osoittaa tiettyä henkilöä tai tiettyjä henkilöitä, jotka ovat väärin tietojen vuoksi erehtyneet, tai voi olla vaikea osoittaa tekijän tarkoittaneen juuri heitä erehdyttää.*<sup>44</sup>

On vielä lopuksi huomautettava, että julkisesti noteerattujen arvopapereiden kaupassa on aina kyse siitä, että tietty esine ali arvo-osuus vaihtaa omistajaa. Sopimussuhde syntyy siten viime kädessä arvo-osuuden ostajan ja myyjän välille. Tällöin voitaisiin paljon perustellummin lähteä siitä, että sisäpiirintiedoilla kauppaa tekevä henkilö erehdyttäisi jotakuta tai joitakin henkilöitä kauppoja tehdessään ja aiheuttaisi näille taloudellista vahinkoa. Lainsäätäjä on kuitenkin nähnyt tämän mahdolltomaksi, mikä onkin nähdäkseni varsin perusteltua.

Vedonlyönnissä taas sopimussuhde syntyy ainoastaan vedonlyöjän ja Veikkauksen välille. Petossäännöksen edes äärimmäisen teleologinen soveltaminen ei valitettavasti muuttuvakertoimisessa vedonlyönnissä onnistu. Lainmuutos tai lainkohdan lisäys – oli se sitten sisäpiirisääntelylle tai jollekin muulle sääntelylle rakentuva – näyttäisikin olevan välttämätön, mikäli myös tämänkaltainen vedonlyönti halutaan rikosioikeudellisen sääntelyn piiriin.

## 7. LOPUKSI

Urheilun itsesääntelyn mahdollistaessa varsin nopean ja tehokkaan sääntöjen muuttamisen ja lisäämisen, näkisin varsin perusteltuna sen, että ns. kielletyn tiedon ilmaiseminen potentiaaliselle vedonlyöjälle määrättäisiin lajiliittojen ja liigojen säännöissä kielletyksi. Tällaista selkeää kieltoa ei nimittäin lajiliittojen tai liigojen säännöistä tällä hetkellä löydy. Huolimatta siitä, että muutos nykyiseen tuskin olisi kovin suuri, olisi se kuitenkin viesti siitä, minkälainen toiminta urheilussa katsotaan sallituksi ja minkälainen vastaavasti kielletyksi.

Rikoslainsäädännön lähtökohtainen moraaliperusteinen kriminalisointikielto ei rajoita urheilun itsesääntelyllä annettavia sääntöjä tai määräyksiä. Päinvastoin, urheilussa noudatettava *fair play* ja urheilun etiikka vaativat välttämättä, että urheilun arvojen vastainen toiminta katsotaan paheksuttavaksi ja kielletyksi.

---

<sup>44</sup> HE 254/1998 vp., s. 5, 12.



Lainsäädännön tarkistamisen osalta on tilanne mutkikkaampi. Koska en ole perehtynyt lakien valmisteleminen, ei minulla valitettavasti ole antaa suoria ehdotuksia sääntelyn muuttamiseksi. Edellä olen kuitenkin pyrkinyt osoittamaan, että nykyinen sääntely oli jo pesäpallon sopupeliasioiden käsittelyn aikaan paikoin vanhentunutta. Petossäännös ei kovin hyvin soveltunut edes sellaisten vedonlyöjien rankaisemiseksi, jotka itse olivat pelin sopimiseen osallistuneet ja lyöneet sovitusta tuloksesta vetoa. Vielä huonommin se soveltui ja soveltuu ns. ulkopuolisen vedonlyöjän kohdalla.

Veikkaus kehittää jatkuvasti myös uusia vedonlyönnin pelimuotoja. Edellä olen pyrkinyt osoittamaan, että petossäännös ei voi soveltua muuttuvakertoimisiin vedonlyöntikohteisiin. Mitä mielikuvituksellisimpia pelimuotoja vedonlyönnissä kehitetään, sitä vaikeampaa tulee olemaan niiden vilpillisen käyttämisen taivuttaminen sopimaan nykyisen rikoslain säännösten piiriin.

Sisäpiirisäännöksistä olen edellä tehnyt selkoa niiden yhtäläisyyksien takia, mitkä niillä nähdäkseni on vilpillisen vedonlyönnin kanssa. Tarvetta sille, että urheilun parissa toimivista henkilöistä luotaisiin jonkinlainen sisäpiirirekisteri, ei nähdäkseni ole olemassa. Se olisi, ottaen huomioon esimerkiksi arvopaperimarkkinalain sisäpiiriin määrittelyyn liittyvät vaikeudet, myös erittäin hankalaa. Liioin ei ole tarpeellista säätää sisäpiirisääntelyä vastaavasta tiedonantovelvollisuudesta. Edelleen olisi mielestäni tarpeetonta muokata Veikkauksesta jonkinlainen rahoitustarkastusta vastaava instanssi, jolle kuuluisi kaikenlaisten väärinkäytösten tutkiminen. Sisäpiirisääntely on myös kokonaisuudessaan varsin raskas ja kallis tapa valvoa tietynlaista toimintaa.

Vedonlyöntiin liittyviä haittoja ei myöskään tule liioitella. Kuten AC Allianssin tapaus on osoittanut, voi vedonlyöntiin liittyvällä vilpillä kuitenkin toteutuessaan olla varsin ikävät ja kauaskantoiset seuraukset. Tämän vuoksi en pidä tyydyttävänä tämänhetkistä lainsäädännön tilaa, joka näyttäisi sallivan pelien sopimisen, kunhan niistä lyötäisiin vetoa ”oikealla tavalla”. Toiminnan säätämällä rikolliseksi ei varmasti pystyttyä kaikkia kansainväliseen vedonlyöntiin liittyviä ongelmia poistamaan. Kynnys järjestää otteluita sellaisessa maassa, jossa toimintaa ei katsota rikolliseksi, on petollisessa mielessä toimivalle vedonlyöjälle kuitenkin varmasti pienempi kuin ottelun järjestäminen maassa, jossa tämänkaltaisesta toiminnasta on säädetty rangaistus.

---

# ULKOMAALAISEN URHEILIJAN LÄHDEVERO SUOMESSA JÄRJESTETYSTÄ URHEILUKILPAILUSTA SAADUSTA RAHAPALKINNOSTA

Pekka Talari

## 1 TAUSTA

Korkein hallinto-oikeus (jäljempänä KHO) antoi 1.6.2005 päätöksen<sup>1</sup>, joka koski Helsingissä vuonna 2005 järjestettyjen yleisurheilun maailmanmestaruuskisojen rahapalkintojen verotusta siltä osin, kun rahapalkinnon saanut urheilija ei ollut Suomessa yleisesti verovelvollinen. KHO:n päätös oli seuraavanlainen:

Kun Suomessa rajoitetusti verovelvollinen Viron tasavallassa asuva urheilija osallistuu Suomessa vuonna 2005 järjestettävään urheilutapahtumaan, hän harjoittaa tuloverolain 10 §:n 4b kohdassa tarkoitettua toimintaa Suomessa ja hän on velvollinen maksamaan Suomeen lähdeveroa ulkomaiselta yhdistykseltä mahdollisesti saamastaan rahapalkinnosta.

Tilanteen teki erityiseksi se, että tarkastelun kohteena olevan rahapalkinnon maksajana ei ollut urheilukilpailun varsinaisena järjestäjänä toimiva suomalainen yhdistys vaan toiseen valtioon rekisteröity yhdistys.

KHO antoi päätöksensä keskusverolautakunnan (jäljempänä KVL) antamaan samaa asiaa koskevaan ennakkoratkaisuun. Huomionarvoista on, että KVL päätyi alun perin ennakkoratkaisussaan eri kannalle kuin KHO.

---

<sup>1</sup> Diaarinumero 3536/2704, taltio 1295.

KHO:n päätös nosti esille monilla tahoilla vähemmälle huomiolle jääneen kysymyksen siitä, onko ulkomaalainen urheilija Suomessa verovelvollinen ja millä edellytyksillä sellaisessa tapauksessa, jossa urheilija saa Suomessa järjestetyn urheilutapahtuman perusteella rahapalkinnon, eikä rahapalkinnon maksaja ole suomalainen kilpailunjärjestäjä, yhdistys tai muu järjestäjänä toimiva yhteisö.

## 2 ULKOMAALAINEN URHEILIJA JA SUOMEN KANSAINVÄLINEN VEROTUS

### 2.1 Kansainvälisen verotuksen peruskäsitteistä

Jotta KHO:n antamaa päätöstä voitaisiin arvioida, on syytä ensin tarkastella muutamia kansainväliseen verotukseen liittyviä peruskäsitteitä.

Verooikeuden termin ilmaistuna KHO:n ratkaisussa oli kysymys Suomen oikeudesta kantaa veroa Suomessa rajoitetusti verovelvolliselle yksityishenkilölle (urheilijalle) maksetusta rahapalkkiosta, kun tämän rahapalkkion maksamisen perusteena oli kyseisen yksityishenkilön Suomessa tapahtunut henkilökohtainen (työ)suoritus.

Suomen sisäisessä verolainsäädännössä verovelvolliset jaetaan kahteen ryhmään: yleisesti verovelvollisiin ja rajoitetusti verovelvollisiin. Rajoitetusti verovelvollinen on yksinkertaisesti todettuna sellainen henkilö, joka ei ole yleisesti verovelvollinen. Yleisesti verovelvollinen henkilö on sellainen henkilö, joka on verovuonna asunut Suomessa. Tuloverolain 11 §:n mukaan henkilön katsotaan asuvan Suomessa, jos hänellä on täällä varsinainen asunto ja koti tai jos hän oleskelee Suomessa jatkuvasti yli kuuden kuukauden ajan. Tässä yhteydessä on syytä huomata, että Suomessa asuvan henkilön kansalaisuudella ei ole merkitystä mahdolliseen yleiseen verovelvollisuuteen, eli myös muun valtion kuin Suomen kansalainen voi olla Suomessa yleisesti verovelvollinen.

Merkittävä ero Suomen kansalaisen ja muun valtion kansalaisen välillä liittyy yleisen verovelvollisuuden päättymiseen. Muun valtion kuin Suomen kansalaisen yleinen verovelvollisuus päättyy lähtökohtaisesti silloin, kun tällainen henkilö muuttaa pysyvästi pois Suomesta. Sen sijaan Suomen kansalaisia koskee erityinen määräys, jonka mukaan Suomen kansalainen on tietyin edellytyksin yleisesti

verovelvollinen vielä kolme vuotta sen jälkeen, kun hän muuttanut pysyvästi ulkomaille<sup>2</sup>.

Ero yleisen ja rajoitetun verovelvollisuuden välillä on se, että yleisesti verovelvollinen henkilö joutuu tuloverolain 9 §:n mukaan maksamaan Suomessa veroa kaikista maailmanlaajuisista tuloistaan. Rajoitetusti verovelvollinen joutuu sen sijaan maksamaan veroa ainoastaan Suomesta saamastaan tulosta.

Riippumatta siitä, onko kyse yleisesti tai rajoitetusti verovelvollisesta, Suomen verotusoikeus on riippuvainen kahdesta seikasta. Ensimmäinen on se, onko tarkastelun kohteena oleva suoritus sellainen, että se katsotaan Suomen sisäisessä verolainsäädännössä veronalaiseksi tuloksi<sup>3</sup>. Toinen on se, antaako Suomen solmima kahdenkertaisen verotuksen välttämistä koskeva tuloverosopimus (jäljempänä tuloverosopimus) Suomelle oikeuden verottaa tuloa<sup>4</sup>. Tuloverosopimuksen määräykset menevät siis Suomen sisäisen lainsäädännön edelle.

Tässä kohtaa on syytä täsmentää, että edellä todettu koskee jonkin tietyn suorituksen verotusta Suomessa. Lisäksi tulee aina huomioida, että sama suoritus voi olla veronalaista myös toisessa valtiossa. Näin ollen se, että Suomessa ei veroteta jostain suorituksesta joko Suomen sisäisen lainsäädännön tai tuloverosopimuksen määräyksen nojalla, ei tarkoita sitä, että kyseinen suoritus voisi olla saajalleen kokonaan verovapaa, vaan samasta suorituksesta saatetaan periä (tai olla perimättä) vero jossain toisessa valtiossa.<sup>5</sup>

<sup>2</sup> Kysymys Suomen kansalaisen yleisestä ja rajoitetusta verovelvollisuudesta on hyvin monitahoinen. Suomen verotusoikeus erityisesti sellaisessa tilanteessa, jossa Suomen kansalainen on muuttanut pysyvästi ulkomaille, on hyvin tärkeä myös urheilijoiden ollessa kyseessä. Koska nyt tarkastelun kohteena olevassa tapauksessa oli selvää, että rahapalkinnon saaja oli rajoitetusti verovelvollinen, ei tähän itsessään hyvin mielenkiintoiseen kysymykseen ole syytä paneutua tässä yhteydessä tarkemmin.

<sup>3</sup> Yksityishenkilön, kuten urheilijan, kohdalla tulon veronalaisuudesta määrätään ensisijaisesti tuloverolaissa.

<sup>4</sup> Esimerkiksi ulkomailta väliaikaisesti työskentelevän Suomessa yleisesti verovelvollisen henkilön saama palkka on lähtökohtaisesti Suomessa veronalaista tuloa, mutta se saattaa olla kuitenkin vapautettu verosta Suomessa tuloverolain ns. kuuden kuukauden säännön nojalla. Toisaalta rajoitetusti verovelvollinen henkilö voi työskennellä väliaikaisesti Suomessa. Tästä työskentelystä maksettu palkka on lähtökohtaisesti Suomessa veronalaista tuloa, mutta tuloverosopimuksen ns. mekaanikkosääntö saattaa poistaa Suomelta verotusoikeuden.

<sup>5</sup> Edellä alaviitteessä 4 mainitussa ensimmäisessä esimerkissä yleisesti verovelvollisen henkilön Suomen verotuksesta vapautetusta tulosta maksetaan vero työskentelyvaltion verolainsäädännön mukaan. Toisessa esimerkissä veroa maksetaan rajoitetusti verovelvollisen henkilön asuinvaltion verolainsäädännön mukaan. On myös mahdollista, että työskentelyvaltio tai asuinvaltio ei peri veroa lainkaan.

Jos kuitenkin henkilön saama suoritus on sekä Suomen että jonkin toisen valtion sisäisen lainsäädännön nojalla veronalaista, eikä tuloverosopimus poista jommankumman valtion verotusoikeutta, voi tähän suoritukseen kohdistua kahdenkertainen verotus. Tuloverosopimukset sisältävät määräyksiä myös siitä, kuinka toimitaan tilanteissa, joissa tuloverosopimus antaa molemmille tuloverosopimuksen osapuolille verotusoikeuden. Suomen solmimissa tuloverosopimuksissa sovelletaan yleensä niin sanottua hyvitysmenetelmää, jossa toisessa valtiossa maksettu vero vähennetään Suomessa samasta suorituksesta maksuunpannusta verosta<sup>6</sup>. Lisäksi Suomen sisäisessä lainsäädännössä on erikseen määräykset kahdenkertaisen verotuksen poistamisesta<sup>7</sup>.

## 2.2 Ulkomaalaisen urheilijan saaman tulon veronalaisuus

Tuloverolain 29 §:ssä todetaan, että veronalaista tuloa ovat tuloverolaissa säädetyin rajoituksin verovelvollisen rahana tai rahanarvoisena etuutena saamat tulot. Myös urheilijan urheilu-suorituksestaan saama rahapalkkio tai -palkinto on veronalaista tuloa. Näin ollen on selvää, että jos Suomessa yleisesti verovelvollinen urheilija saa Suomessa järjestettyyn urheilukilpailuun osallistumisen perusteella rahapalkkion tai -palkinnon, on tämä hänen veronalaista tuloaan Suomessa<sup>8</sup>.

Muualla kuin Suomessa asuvan urheilijan kohdalla tilanne ei ole näin suoraviivainen. Edellä todettiin, että rajoitetusti verovelvollisen henkilön, myös urheilijan, saaman suorituksen veronalaisuus Suomessa riippuu siitä, onko kyseinen suoritus katsottava Suomesta saaduksi tuloksi. Tuloverolain 10 §:ssä on pitkä, mutta silti vain ohjeellinen luettelo siitä, mitä on pidettävä Suomesta saatuna tulona. Tuloverolain 10 §:n 4b-kohdassa on erikseen todettu, että Suomesta saatua tuloa on tulo, joka on saatu urheilijan Suomessa harjoittamasta henkilökohtaisesta toiminnasta. Tuloverolain sanamuoto ei sinänsä määrittele, mitä tämä henkilökohtainen toiminta on. Käytännössä on kuitenkin katsottu, että urheilukilpailussa menestymisen perusteella maksettu rahapalkkio on tällaista henkilökohtaisesta toiminnasta saatua tuloa.

<sup>6</sup> Hyvitysmenetelmän vastakohta on ns. vapautusmenetelmä, jossa jokin tietty tulo vapautetaan kokonaan verotuksesta tuloverosopimuksen määräyksellä.

<sup>7</sup> Laki kansainvälisen kaksinkertaisen verotuksen poistamisesta.

<sup>8</sup> Tosin esimerkiksi tuloverolain mukainen urheilutulon rahastointi voi käytännössä johtaa siihen, ettei veroa kanneta lainkaan tai veronmaksu ainakin lykkääntyy.

Yleensä Suomessa järjestettävissä urheilutapahtumissa jaettavien rahapalkintojen maksaja on tällaisen tapahtuman suomalainen järjestäjä, eikä tällaisessa tilanteessa pitäisi syntyä tulkintaongelmaa siitä, onko rahapalkinto Suomessa veronalaista tuloa edellä mainitun lainkohdan mukaan, vaikka rahapalkinnon saaja olisikin rajoitetusti verovelvollinen urheilija. Tuloverolain 10 §:n 4b-kohdan sanamuodosta ei kuitenkaan käy ilmi, onko rahapalkinnon maksajan koti-valtiolla merkitystä. Voidaan ajatella, että lainkohdan tarkoitus on ollut rajata rahapalkkioiden veronalaisuus sellaisiin rahapalkintoihin, joissa maksaja on suomalainen urheilukilpailun järjestäjä. Näin on muun muassa siksi, että kansainvälisen verotuksen periaatteiden mukaan kysymys suorituksen eli rahapalkinnon verollisuudesta ratkaistaan ensisijaisesti suorituksen maksajan ja suorituksen saajan asuinvaltioiden välisessä suhteessa.

Tuloverolain 10 §:n 4b-kohtaa koskevassa hallituksen esityksen (HE 76/1995) kyseistä lainkohtaa koskevissa yksityiskohtaisissa peruste-luissa on kuitenkin todettu suoraan, että mainitun 4b-kohdan voimaan tulon jälkeen ei ole enää merkitystä sillä, onko työnantaja Suomessa vai ei. Työnantajalla urheilijan tapauksessa on ymmärrettävä tarkoitettun muun muassa rahapalkkion maksavaa tahoa.<sup>9</sup>

Hallituksen esityksen sanamuodon perusteella voidaan siis lähte-tä olettamasta, että lainsäätäjän tarkoituksena on nimenomaan ollut määrittellä Suomessa veronalaiseksi tuloksi kaikki täällä järjestettyjen urheilutapahtumien perusteella maksettavat rahapalkinnot riippumatta rahapalkinnon maksajan asuinvaltiosta.

## 2.3 Verotuksen toimittaminen

Ennen kuin paneudutaan itse KHO:n päätökseen, on syytä luoda sil-mäys verotusmenettelyä koskeviin säännöksiin. Tällä tarkoitetaan sitä, miten veronalaiseksi määrätystä tulosta maksettavan veron maksuunpa-no toteutetaan. Tässä keskitytään rajoitetusti verovelvollisen Suomesta saadun tulon verotukseen sovellettavaan menettelyyn.

Menettely, jonka mukaan rajoitetusti verovelvollisen Suomesta saa-mia tuloja verotetaan, on jaettu siten, että tietyt Suomesta saadut tulot

---

<sup>9</sup> Vaikka työnantaja on tässä yhteydessä jossain määrin epäonnistunut ja harhaan-joh-tava termi, ei tähän voi eikä pidä kiinnittää liiemmin huomiota muutoin kun osoituksena lainsäädäntötyön tasosta.

verotetaan verotusmenettelylain<sup>10</sup> mukaan ja tietyt tulot lähdeverolain<sup>11</sup> mukaan. Tässä yhteydessä mielenkiintoinen on nimenomaan lähdeverolain mukainen menettely.

Silloin, kun verotus tapahtuu lähdeverolain mukaan, ensisijainen vastuu veron tilittämisestä valtiolle on rahapalkkion maksajalla eikä sen saajalla. Jos rahapalkkion maksaja laiminlyö velvoitteensa tilittää lähdevero valtiolle, voidaan maksajalta periä lähdeveron määrä. Huomattavaa on, että oikeus periä lähdevero rahapalkkion maksajalta ei ole lainkaan riippuvainen siitä, onko maksaja pidättänyt lähdeveroa maksaessaan rahapalkkion sen saajalle.<sup>12</sup> Tämä ei kuitenkaan poista sitä tosiasiaa, että lähdeverokin on suorituksen saajan henkilökohtainen vero, joten lopullinen verovelvollinen on aina suorituksen saaja.

Lähdevero maksetaan kiinteänä prosenttiosuutena rahapalkkion määrästä, eikä siihen sovelleta progressiivista tuloveroasteikkoa kuten yleisesti verovelvollisten ansiotulon verotuksessa<sup>13</sup>. Lähdeverolain 3 §:n 1 momentin mukaan urheilijan henkilökohtaiseen toimintaan perustuva korvaus verotetaan lähdeverolain mukaan. Lähdeverolain 7 §:n mukaan Suomessa urheilijan harjoittamasta henkilökohtaisesta toiminnasta peritään 15 %:n lähdevero. Lähdevero korvaa siten rajoitetusti verovelvollisen Suomesta saamasta tulosta maksettavan tuloveron.

Jotta Suomella olisi lähdeveron perimisoikeus, tulee myös soveltuvan tuloverosopimuksen sallia kyseisen tulon verottaminen Suomessa. Suomen solmimat tuloverosopimukset sallivat yleisesti urheilijan Suomessa tapahtuvasta henkilökohtaisesta suorituksesta maksettavan rahapalkkion verottamisen.<sup>14</sup>

Lähdeverolaissa ei ole tarkempia määräyksiä lähdeveron perimisme-

---

<sup>10</sup> Laki verotusmenettelystä.

<sup>11</sup> Laki rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta.

<sup>12</sup> Tästä johtuen rahapalkkion maksajalla on aina erityinen intressi huolehtia siitä, että lähdevero tulee pidätetyksi oikean suuruisena.

<sup>13</sup> Erona verotusmenettelylain mukaan suoritettavaan verotukseen on myös se, että lähdevero peritään tietyinä prosenttiosuutena suorituksen saajan bruttotulosta, eli lähdeveron alaisesta tulosta ei vähennetä mitään tulon hankkimiseen kohdistuvia kuluja ennen veron määrän laskemista. Tosin vuonna 2005 voimaan tulleen lainmuutoksen mukaan myös lähdeveron alaisesta palkka- tai muusta sellaisesta tulosta tehdään tietyissä tapauksissa vähennys ennen veron määrän laskemista. Tällä ei kuitenkaan ole merkitystä urheilijan saaman rahapalkkion verotuksessa.

<sup>14</sup> Suomen solmimissa verosopimuksissa urheilijan palkkiosta perittävän veron enimmäismääräksi on järjestäen määrätty 15 %, mikä vastaa myös sisäisen lainsäädännön mukaan perittävää lähdeveroa. Jos tuloverosopimuksessa olisi määrätty alemmasta verokannasta, tulisi lähdevero periä tämän alemman verokannan mukaan.

nettelystä tai lähdeverovastuusta vaan lähdeverolaissa viitataan ennakkoperintälain ennakonpidätystä koskeviin määräyksiin. Suorituksen maksajan velvollisuus pidättää ja tilittää lähdevero valtiolle tuleekin ennakkoperintälain perimismenettelyä ja verovastuuta koskevista säännöksistä<sup>15</sup>.

Lähdeverolaki lähtee siis siitä, että suorituksen maksaja pidättää veron siten kuin ennakkoperintälaissa on ennakonpidätyksen toimittamisesta määrätty. Toisaalta ennakkoperintälaki asettaa ennakonpidätyksen toimittamisvelvollisuuden vain suomalaiselle työnantajalle eli palkanmaksajalle. Jos palkanmaksaja on ulkomaalainen, ei ennakonpidätyksen toimittamisvelvollisuutta ole, vaan palkansaaja on yksin vastuussa veron tilittämisestä valtiolle. Siten myös lähdeveron osalta suorituksen suomalainen maksaja on velvollinen pidättämään lähdeveron. Jos suorituksen maksaja on ulkomaalainen, ei pidätysvelvollista tahoa ole lainkaan, vaan lähdeveron tilittämisestä on vastuussa yksin suorituksensaaja. Tämä ei ole täysin loogista ottaen huomioon, että lähdevero on tarkoitettu pidätettäväksi tulon lähteellä, ja suorituksensaajan oma velvollisuus tilittää lähdevero on tarkoitettu vain toissijaiseksi varmistukseksi veron maksusta.

### 3 KHO:N PÄÄTÖKSEN ARVIOINTI

#### 3.1 KVL:n ennakkoratkaisu

Alussa jo todettiin, että KHO:n päätöksen taustalla oli KVL:lle tehty ennakkoratkaisuhakemus. Ennakkoratkaisuhakemuksessa kysyttiin, oliko Virossa asuva ja Suomessa rajoitetusti verovelvollinen urheilija velvollinen maksamaan lähdeveroa Suomen Urheiluliitto ry:n (jäljempänä SUL) Suomessa järjestettyjen yleisurheilun maailmanmestaruuskisojen perusteella kansainväliseltä lajiliitolta International Association of Athletics Federationin (jäljempänä IAAF) maksamasta rahapalkinnosta<sup>16</sup>.

Hakemuksessa todettiin, että yleisurheilukisat järjestävä SUL ei maksaisi osallistujille rahapalkintoja eikä se ollut osallistunut tai tu-

---

<sup>15</sup> Periaatteiltaan lähdeveromenettely vastaa siten hyvin pitkälle ennakonpidätysmenettelyä, jota sovelletaan yleisesti verovelvollisen muun muassa työsuhteessa saamasta palkasta suoritettavaan ennakonpidätykseen.

<sup>16</sup> KVL:n menettelytapasäännöksiin ja kysyttävän asian laadun vuoksi hakemuksen esittäjän tuli olla sellainen yksityishenkilö (urheilija), joka tulisi saamaan (tai jolla olisi mahdollisuus saada) rahapalkinto menestyessään maailmanmestaruuskisoissa.



lisi osallistumaan rahapalkintojen maksua koskevaan päätöksentekoon. Sen sijaan IAAF vastaisi yksin rahapalkintojen maksusta, mikä sisältyi sen, että rahapalkinnot maksettaisiin IAAF:n varoista. Rahapalkintojen maksaminen tapahtuisi vasta vuoden 2005 lopussa, eikä siis yleisurheilun maailmanmestaruuskisojen yhteydessä.

Asiassa oli selvää, että Suomen ja Viron välinen tuloverosopimus sallii virolaisen urheilijan Suomessa harjoittamasta henkilökohtaisesta toiminnasta, eli osallistumisesta urheilukilpailuun, saaman rahapalkkion verottamisen Suomessa. Näin ollen merkitykselliseksi kysymykseksi muodostui se, onko lähdeverovelvollisuutta sellaisessa tapauksessa, jossa suorituksensaaja on rajoitetusti verovelvollinen ja suorituksen maksaja ei ole suomalainen.

KVL totesi ennakkoratkaisussaan, että hakijalla ei ollut velvollisuutta suorittaa Suomeen lähdeveroa IAAF:ltä saamastaan rahapalkinnosta, vaikka rahapalkinnon maksuperuste oli menestyminen Suomessa järjestetyissä yleisurheilun maailmanmestaruuskisoissa.

KVL:n ennakkoratkaisun perustelut ovat valitettavasti hyvin lyhyet eivätkä tosiasiallisesti vastaa siihen kysymykseen, miten KVL päätyi kantaansa. Perustelut kiteytyivät toteamukseen, että jos IAAF suorittaa hakemuksessa kuvatulla tavalla rahapalkinnon hakijana olleelle virolaiselle urheilijalle, ei rahapalkinto ole sellaista Suomesta saatua tuloa kuin tuloverolain 10 §:n 4b-kohdassa tarkoitetaan. Ottaen huomioon mainitun lainkohdan sanamuodon sekä hallituksen esityksessä mainitun, olisi ollut toivottavaa, että KVL olisi avannut paremmin annettuun ratkaisuun johtanutta ajatuskulkua.

Erittäin huomionarvoinen seikka on se, että KVL:n päätös ei ollut yksimielinen, vaan vähemmistöön jääneet KVL:n puheenjohtaja sekä yksi jäsenistä esittivät eriävän mielipiteen, jonka mukaan lähdeveroa olisi tullut suorittaa. Näiden vähemmistöön jääneiden jäsenten esittämät perustelut vastasivat KHO:n päätöksen perusteluita.

### **3.2 KHO:n päätös**

Urheilijoiden harmiksi, mutta vero-oikeuden harrastajien iloksi toimivaltainen veroasiamies valitti KVL:n ennakkoratkaisusta KHO:oon. Tutkittuaan asian KHO kumosi KVL:n ennakkoratkaisun ja lausui uutena ennakkoratkaisuna, että Suomessa rajoitetusti verovelvollinen

virolainen urheilija on velvollinen maksamaan lähdeveroa ennakkoratkaisuhakemuksessa tarkoitettuun rahapalkinnosta, kuten alussa olleesta KHO:n päätöksen lyhennelmästä käy ilmi.

KHO, kuten KVL:kin, oli perusteluissaan lyhytsanainen. KHO tyytyi toteamaan täysin päinvastoin kuin KVL, että jos rajoitetusti verovelvollinen urheilija osallistuu hakemuksen tarkoittamaan urheilukilpailuun, hän harjoittaa tuloverolain 10 §:n 4b-kohdassa tarkoitettua toimintaa Suomessa ja hän on näin ollen Suomen sisäisen lainsäädännön perusteella velvollinen maksamaan lähdeveroa IAAF:ltä mahdollisesti saamastaan rahapalkinnosta. KHO jätti päätöksen perusteluissa mainitsematta, että Suomen ja Viron välinen tuloverosopimus sallii tämän tulon verottamisen Suomessa. Tällä ei kuitenkaan itse asiatarvaisuun ole merkitystä.

## 4 JOHTOPÄÄTÖKSET

Heti aluksi on todettava, että KHO:n päätöstä on pidettävä oikeana, kun tarkastelun pohjaksi otetaan asiaa koskeva lainkohta (tuloverolain 10 §:n 4b-kohta) sekä lainkohtaa koskevat esityöt (HE 76/1995). Sen sijaan, jos mietitään menettelyä, jonka mukaan maksettavasta rahapalkinnosta maksettava vero tulee suorittaa, ei tulos ole tyydyttävä. Lähdeveromenettely, joka tulee KHO:n ratkaisussa tarkoitettuun tilanteeseen sovellettavaksi, on lähtökohtaisesti kuitenkin tarkoitettu tilanteeseen, jossa suorituksen maksaja on suomalainen.

Tilanne on hankala yksittäisen urheilijan kannalta, sillä tapauksessa, jossa suorituksen maksaja ei ole suomalainen, ei ole sellaista lähdeverolain tarkoittamaa maksajaa, jolla olisi vastuu veron tilittämisestä Suomen valtiolle. Vastuu veron suorittamisesta jää tällöin urheilijalle itselleen. Jos rahapalkinto tai muu sellainen suoritus maksetaan urheilijalle vasta huomattavasti urheilukilpailujen jälkeen, tilanne hankaloituu entisestään. Verovelvollisuutta ei synny ennen kuin suoritus on maksettu. Tällaisessa tilanteessa urheilija joutuu itse huolehtimaan veroilmoitusmenettelystä, veron oikean määrän laskemisesta sekä veron maksusta asuin- tai oleskeluvaltiostaan käsin.

Toisaalta on todettava, että rajoitetusti verovelvollisen urheilijan saaman rahapalkinnon verotus on hyvin hankalasti Suomen veroviranomaisten valvottavissa, etenkin jos rahapalkinnon maksu tapahtuu

huomattavasti sen jälkeen, kun kyseessä olevan urheilija on käynyt Suomessa. Käytännössä veron maksuunpano ja veron maksamisen valvonta muodostanee Suomen veroviranomaisille mahdolloman tehtävän, etenkin jos rajoitetusti verovelvollisen urheilijan asuinvaltio on sellainen valtio, josta tarkkailutietojen saaminen on käytännössä mahdotonta. Tämä ei ole omiaan ainakaan lisäämään lähdeveron suorittamisen todennäköisyyttä.

Tähän jossain määrin epätyytyttävään asiantilaan ei kuitenkaan liene mahdollista saada muutosta muuten kuin lainsäädäntöteitse. Toisaalta on epätodennäköistä, että tältä osin lainmuutos katsotaan tarpeelliseksi KHO:n päätöksen antamisen jälkeen, vaikka asiaan liittyvien käytännön ongelmien voidaankin viimeistään tässä vaiheessa olettaa tulleen myös lainsäätäjän tietoisuuteen.

Kaiken kaikkiaan KHO:n päätöksestä ilmi käyvä lopputulos ei liene ollut suurikaan yllätys asiaan aiemmin perehtyneille, mutta joka tapauksessa se poisti asiaan liittyvän tulkintaepäselvyyden. On lisäksi todettava, että KHO:n päätöksen voidaan olettaa tuoneen asiantilan myös laajempaan tietouteen. Tosiasia nimittäin lienee se, että Suomessa järjestetään sellaisia urheilukilpailuja ja muita vastaavia tapahtumia, joihin osallistuu ulkomaalaisia urheilijoita ja jotka saavat tästä osallistumisestaan muodossa tai toisessa kompensatiota myös muilta kuin tilaisuuksien suomalaisilta järjestäjiltä ilman, että tällaisen kompensatian verotukseen liittyviä kysymyksiä on lainkaan pohdittu.

Vaikka KHO:n päätös koskikin yksilöurheilijaa, on sama kysymys relevantti käytännössä minkä tahansa urheilulajin harrastajan kannalta. Hallituksen esityksestä 76/1995 nimittäin käy ilmi, että tuloverolain 10 §:n 4b-kohdan urheilijan käsite on tarkoitettu hyvin laajaksi ja noudattaa tuloverosopimuksissa tarkoitettua urheilijan määritelmää<sup>17</sup>. Urheilijalla tarkoitetaan siten urheilua hyvin laajassa merkityksessä. Se kattaa myös sellaiset urheilijat, joiden lajia ei välttämättä yleisesti mielletä samalla tavalla urheiluksi kuin esimerkiksi yleisurheilua. Esimerkkinä tällaisesta lajista voidaan mainita snooker tai vaikkapa shakki.

<sup>17</sup> Tuloverosopimuksien urheilijan määritelmä sisältyy OECD:n ns. mallituloverosopimuksen kommentaariin. Koska Suomen tuloverosopimukset pohjautuvat käytännössä OECD:n malliverosopimukseen, voidaan malliverosopimuksen kommentaaria käyttää myös Suomen tekemien tuloverosopimusten sisällön tulkinnassa. Näin erityisesti siinä tapauksessa, että Suomen sisäisen lainsäädännön valmisteluaineistossa viitataan suoraan OECD:n malliverosopimuksen kommentaariin.

Toisaalta merkitystä ei ole sillä, saako urheilija palkkionsa henkilökohtaisesta toiminnastaan esimerkiksi kansainväliseltä lajiliitolta, niin kuin tilanne oli nyt kyseessä olevassa tapauksessa. Sama verokohtelu koskee myös esimerkiksi näytösotteluun Suomeen saapuvan ulkomaalaisen jalkapallojoukkueen pelaajaa, joka nauttii pelaamisestaan oman seuransa maksamaa kuukausi- tai muuta sellaista palkkaa. Oman lisäongelmansa tuo se, miten voidaan erotella tällaisesta kuukausipalkasta se osuus, joka kohdistuu nimenomaan pelaamiseen Suomessa. Jos kysymys sen sijaan olisi pelikohtaisesta palkkiosta, ei tulkintaongelmaa olisi.

Lopuksi voidaan todeta, että KHO:n päätös antoi tietoa, joka kuten tieto monesti, tuottaa ensisijaisesti tuskaa. Lähdeveron ilmoittamiseen ja maksuun liittyvien ongelmien vuoksi sellainen ulkomaalainen urheilija, joka haluaa suorittaa asianmukaisesti kaikki velvoitteensa kussakin valtiossa, jossa hän urheilee, joutuu hankalan tilanteen eteen joutuessaan miettimään, miten hän näistä velvoitteistaan suoriutuu käytyään urheilemassa Suomessa.<sup>18</sup> Velvoitteiden selvittäminen ja täyttäminen ovat omiaan synnyttämään kustannuksia, jotka eivät välttämättä ole vähäisiä yksittäisen urheilijan kohdalla tai suhteessa maksuun pantavan veron määrään.

Vastaavasti urheilukilpailun tai muun vastaavan tilaisuuden suomalainen järjestäjä joutuu ongelman eteen miettiessään, mikä tämän järjestäjän velvollisuus on suhteessa lähdeveron suorittamiseen ja siihen liittyvien velvoitteiden täyttämiseen. Suomalaisella järjestäjällä ei ole lakiin perustuvaa velvoitetta huolehtia rajoitetusti verovelvollisen urheilijan saamasta rahapalkinnosta maksettavan lähdeveron pidättämisestä tai tilittämisestä valtiolle, jos rahapalkinto maksetaan muualta kuin Suomesta, eikä hän myöskään tästä lähdeverosta ole vastuussa, mutta voidaan miettiä, olisiko tähän moraalinen velvoite.

---

<sup>18</sup> Asia on käännettävissä myös toisinpäin, eli suomalainen urheilija joka osallistuu ulkomailta järjestettävään urheilutapahtumaan ja saa tähän liittyen rahapalkinnon, esimerkiksi lajiliitoltaan bonuksena hyvästä menestyksestä, joutuu pohtimaan, miten huomioida saadun palkinnon mahdollinen veronalaisuus siinä valtiossa, jossa urheilutapahtuma järjestettiin.

---

# ONKO URHEILUN DOPINGVALVONTA YHDISTYSTOIMINTAA VAI JULKINEN HALLINTOTEHTÄVÄ?

Juha Viertola

## 1. YLEISTÄ URHEILUN DOPINGIN SÄÄNTELYSTÄ

Urheilussa kiellettyjen dopingaineiden ja -menetelmien käytön estämiseksi on mahdollista käyttää erilaisia keinoja. Sääntelyn vaihtoehtoja voidaan kuvata seuraavalla ryhmittelyllä:

1. lainsäädäntöön ja viranomaisvalvontaan perustuvat dopingaineiden ja -menetelmien käyttöön kohdistuvat toimet;
2. lainsäädäntöön ja viranomaisvalvontaan perustuvat dopingaineiden ja -menetelmien saatavuuteen (esimerkiksi valmistus, maahantuonti, myynti, jakelu) kohdistuvat toimet;
3. urheilun itsesääntelyyn perustuvat ennaltaehkäisy- ja valvontatoimet; ja
4. lainsäädännön ja viranomaisvalvonnan sekä urheilun itsesääntelyn yhdistelmään perustuvat toimet.<sup>1</sup>

Edellä oleva ryhmittelyn lisäksi urheilujärjestöjen ja valtioiden välinen kansainvälinen yhteistyö on vaikuttamassa urheilun dopingai-

---

<sup>1</sup> Ks. Mäkipää, Eila: Dopingin oikeudellisesta sääntelystä. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 75. Helsinki 1985.

neiden ja -menetelmien käytön ja saatavuuden sääntelyyn. Nämä toimet voivat perustua urheilujärjestöjen keskinäisiin tai valtioiden ja urheilujärjestöjen välisiin kansainvälisiin yksityisoikeudellisiin sopimuksiin tai valtioiden välisiin kansainväliseen oikeuteen perustuviin sopimuksiin.

## 2. VALTIOIDEN ROOLISTA URHEILUN DOPINGIN SÄÄNTELYSSÄ<sup>2</sup>

Valtioiden roolia urheilun dopingin sääntelyssä voidaan arvioida kansainvälisellä tasolla edellä esitetyn ryhmittelyn mukaisesti.

Valtiot ovat aktiivisesti mukana sekä dopingvalvonnassa että antidopingtoimintaan liittyvien muiden toimintojen järjestämisessä. Työnjako ja toimivaltarajat määräytyvät eri maissa pitkälti sen mukaan miten urheilu ja liikunta on yleisesti järjestetty (urheilujärjestöjen organisointi) kussakin maassa ja miten valtion rooli urheilussa ja liikunnassa mielletään yhteiskunnallisessa päätöksenteossa.

Euroopan maissa on nähtävissä kaksi selkeää eri linjaa urheilun dopingin sääntelyssä: osassa valtioita urheilun dopingia ja dopingainneiden ja -menetelmien käyttöä säännellään tiukasti lainsäädännöllä ja dopingvalvonta perustuu kiinteästi lainsäädäntöön (esimerkiksi Ranska ja Italia). Osassa valtioita lainsäädännöllä ei erityisesti säännellä urheilun dopingia. Tällöin kuitenkin urheilussa kiellettyjen dopingaineiden saatavuuden rajoittaminen usein sisältyy yleiseen lainsäädäntöön.

## 3. SUOMEN LAINSÄÄDÄNTÖ JA KÄYTÄNTÖ

### Dopingin sääntely urheilussa

Urheilussa dopingilla tarkoitetaan urheilijan suorituskyvyn parantamista elimistölle vierain keinoin, kuten lääkkeitä käyttämällä. Doping voi parantaa urheilusuoritusta, mutta se voi myös aiheuttaa vakavia vahinkoja urheilijan terveydelle. Dopingin käyttö on urheilun hengen vas-

---

<sup>2</sup> Ks. laajemmin Viertola, Juha: Valtioiden välisestä yhteistyöstä urheilun antidopingtyössä. Urheilu ja oikeus 2004. Jyväskylä 2004.

taista. Dopingvalvonnan tarkoituksena on estää terveydelle vaarallisten ja suorituskykyä parantavien aineiden ja menetelmien käyttö, turvata urheilijoiden oikeus reiluun ja puhtaaseen kilpailuun, puolustaa urheilun oikeudenmukaisuutta ja luotettavuutta sekä kunnioittaa urheilun ja myös lääketieteen etiikkaa.

Urheilun dopingvalvonta perustuu Suomessa lainsäädännön ja viranomaisvalvonnan sekä urheilun itsesääntelyn yhdistelmään, jossa urheilun itsesääntely kohdistuu pääasiassa dopingaineiden ja -menetelmien käytön estämiseen ja lainsäädännön ja viranomaisvalvonnan toimet dopingaineiden saatavuuteen. Kansainvälinen yhteistyö ja kansainvälisen oikeuden soveltaminen vaikuttavat suomalaisen järjestelyyn, sillä Suomen valtio on ratifoinut valtioiden välisen Euroopan neuvoston dopingin vastaisen yleissopimuksen. Lisäksi parhaillaan opetusministeriössä on viimeisteltävänä Hallituksen esitys Eduskunnalle kansainvälisen dopingin vastaisen yleissopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta (ns. Unescon antidopingsopimus). Suomalaiset urheilun keskeiset järjestöt sekä Suomen Antidopingtoimikunta ADT ry ovat sitoutuneet noudattamaan Maailman antidopingtoimisto WADA:n (World Anti-Doping Agency) laatimaa Maailman antidopingsäännöstöä (The World Anti-Doping Code; WADC).

Opetusministeriö koordinoi kansainvälistä urheilun dopingin vastaista yhteistyötä ja ohjaa suomalaisia urheilujärjestöjä toimimaan aktiivisesti dopingin estämiseksi. Valtio pyrkii ehkäisemään dopingaineiden laitonta saatavuutta lainsäädännöllä sekä viranomaisten valvonnalla. Valtion toimenpiteitä ei kuitenkaan ole lainsäädännöllä erityisesti kohdennettu urheiluun ja urheilussa kiellettyihin dopingaineisiin ja -menetelmiin, vaan toimenpiteet perustuvat yleiseen lainsäädäntöön, joka vaikuttaa myös dopingin estämiseen.

Urheilussa kielletyiksi luokiteltujen aineiden saatavuutta rajoitetaan rikos-, lääke- ja huumausainelainsäädännöllä. Suomalaisen lainsäädännön perusteella ei ole mahdollista rangaista dopingin käytöstä lukuun ottamatta huumausaineiksi luokiteltujen urheilussa kiellettyjen aineiden käyttöä.

Opetusministeriö toteuttaa valvonta- ja ohjaustehtävänsä jakaessaan valtakunnallisten liikuntajärjestöjen valtionavustuksia sekä valtion valmennus- ja harjoitteluapurahoja. Hyväksyessään liikuntalain (1054/1998) nojalla avustettavat järjestöt opetusministeriö arvioi myös

sen, miten järjestö ottaa toiminnassaan huomioon urheilun eettiset periaatteet. Näihin eettisiin periaatteisiin sisältyy vaatimus dopingin vastaisesta toiminnasta.

Opetusministeriö on vuodesta 2002 alkaen valtakunnallisten liikuntajärjestöjen valtionavustusten myöntämisen yhteydessä todennut, että valtionavustusten käytössä noudatetaan valtionavustuslain (668/2001) lisäksi Suomen antidopingsäännöstöä. Järjestöiltä edellytetään myös yhdistyslain (503/1989) 35 §:n mukaisesti huolellisuutta yhdistyksen asioiden hoidossa esimerkiksi yhdistyksen talouden, dopingvalvonnan, dopingin vastaisen koulutuksen ja valistustoiminnan osalta. Urheilijoiden verottomia valmennus- ja harjoitteluapurahoja myöntäessään opetusministeriö on vuodesta 2001 alkaen edellyttänyt, että valmennus- ja harjoitteluapurahan saaja tekee asianomaisen lajiliiton sekä Suomen Olympiakomitea ry:n tai Suomen Paralympiakomitea ry:n kanssa valmentautumissopimuksen, jossa urheilija sitoutuu noudattamaan Suomen antidopingsäännöstöä. Urheilijan syyllistyttyä dopingrikkomukseen opetusministeriö on keskeyttänyt ja tarvittaessa myöhemmin määrännyt palautettavaksi valmennus- ja harjoitteluapurahan.

Suomessa dopingin käytön kieltö urheilussa ja muut urheilun dopingrikkomukset sekä niistä määrättävät seuraamukset perustuvat urheilun sisäisiin kansainvälisiin ja kansallisiin säännöstöihin. Suomen antidopingsäännöstö perustuu Maailman antidopingsäännöstöön, WADC:een.

Suomessa urheilun dopingvalvonnasta ja antidopingtoiminnan koordinoinnista vastaa Suomen Antidopingtoimikunta ADT ry, joka on oikeudelliselta muodoltaan rekisteröity aatteellinen yhdistys. Yhdistyksen jäseninä ovat Suomen valtio edustajanaan opetusministeriö, Suomen Liikunta ja Urheilu ry (SLU), Suomen Olympiakomitea ry, Suomen Paralympiakomitea ry ja Suomen Urheilulääkäriyhdistys ry. WADA ja kansainväliset lajiliitot vastaavat omalta osaltaan dopingvalvonnasta ja antidopingtoiminnasta sekä testaavat suomalaisia urheilijoita ja Suomessa urheilevia. Olympiakisojen dopingtesteistä vastaa Kansainvälinen Olympiakomitea ja paralympiakisojen Kansainvälinen Paralympiakomitea. Muiden kansainvälisten kilpailuiden dopingtestauksesta vastaa kilpailuiden järjestelyorganisaatio tai kansainvälinen lajiliitto. Dopingtestinäytteet analysoidaan WADAn akkreditoimissa ja valvomissa laboratorioissa.



Dopingaine on oikeudellisena käsitteenä epätäsmällinen ja sen sisältö riippuu käyttöyhteydestä. Dopingaineilla tarkoitetaan yleensä aineita, joiden tarkoituksena on parantaa fyysistä suorituskykyä tai kasvattaa lihasmassaa taikka lisätä näitä molempia. Urheilussa kielletyt dopingaineet on lainsäädännön perusteella luokiteltavissa pääasiassa lääkeaineiksi tai huumausaineiksi. Urheilussa kielletyt dopingaineet määritellään WADAn vuosittain vahvistamassa ja julkaisemassa urheilussa kiellettyjen aineiden ja menetelmien luettelossa. Urheilun dopingvalvonnassa noudatetaan Suomen antidopingsäännösten perusteella WADAn kulloinkin voimassa olevaa kiellettyjen aineiden ja menetelmien luetteloa. Lisäksi luettelo saatetaan voimaan tasavallan presidentin päätöksellä Euroopan neuvoston antidopingsopimuksen liitteenä. Luettelossa kielletyiksi aineiksi on määrätty lääkeaineita, joiden väärinkäyttö voi olla vakava riski terveydelle, kuten eräät huumausaineet ja reseptilääkkeet. Toisaalta urheilussa kielletyiksi aineiksi on määritelty myös kohtalaisen vaarattomia aineita.

Dopingaineiden käyttö on kilpaurheilussa kielletty. Kiellon rikkomisesta määrätään seuraamus kansainvälisen ja kansallisten lajiliittojen sääntöjen sekä Suomen antidopingsäännösten mukaan. Seuraamuksia ovat kilpailutuloksen mitätöinti, urheilutapahtuman tulosten hylkääminen, urheilun toimintakielto ja kirjallinen varoitus. Pääsääntöisesti dopingaineiden käyttöön liittyvästä dopingrikkomuksesta määrätään ensimmäisellä kerralla kahden vuoden urheilun toimintakielto. Dopingaineiden käyttöä valvovat urheilujärjestöt sekä ADT. Suomen antidopingsäännösten mukaan dopingvalvonnan piiriin kuuluvat henkilöt, jotka osallistuvat kansainväliseen tai kansalliseen kilpaurheiluun. Tällaisia henkilöitä ovat muun muassa kilpailulisenssin lunastaneet tai urheiluseuroihin ja kansallisten lajiliittojen jäsenjärjestöihin kuuluvat henkilöt.

Urheilun sisäisellä oikeusturvajärjestelmällä on varmistettu muutoksenhakumahdollisuus dopingrikkomuksesta annettuun seuraamukseen. Muutoksenhakuelimenä toimii Suomessa Urheilun oikeusturvalautakunta ja kansainvälisellä tasolla Kansainvälinen urheilun välimiesoikeus CAS (Court of Arbitration for Sport).

## Rikoslaki

Dopingrikokset on sisällytetty rikoslakiin (39/1889) syyskuun 1. päivänä 2002 voimaan tulleella rikoslain muutoksella. Tällöin rikoslain 44 luvun 6-8 §:ssä kriminalisoitiin laiton dopingaineiden valmistus, maahantuonti ja levittäminen sekä hallussapito levittämistarkoituksessa. Dopingaineiden käyttöä ei rikoslain muutoksen yhteydessä kriminalisoitu. Dopingrikoksina rangaistaviksi säädetty teot ovat aikaisemmin olleet rangaistavia salakuljetuksena, laittomaan tuontitavaraan ryhtymisenä tai lääkerikoksena. Dopingrikoksesta tuomitaan rikoslain mukaan myös se, joka pitää hallussaan dopingainetta tarkoituksenaan todennäköisesti levittää sitä laittomasti. Muutoin hallussapito ei ole rikoslain perusteella rangaistavaa.

Rikoslain 44 luvun 16 §:n mukaan dopingaineena pidetään synteettisiä anabolisia steroideja ja niiden johdannaisia, testosteronia ja sen johdannaisia, kasvuhormonia ja kemiallisia aineita, jotka lisäävät testosteronin, sen johdannaisten tai kasvuhormonin tuotantoa ihmiskehossa. Rikoslain 44 luvun 16 §:n 1 momentissa tarkoitetuista dopingaineista annetussa valtioneuvoston asetuksessa (705/2002) säädetään, mitä aineita on pidettävä rikoslaissa tarkoitettuina dopingaineina. Asetuksen luettelo dopingaineista on huomattavasti suppeampi kuin urheilussa kiellettyjen lääkeaineiden luettelo, koska rikoslain dopingrikoksia koskevien säännösten tarkoituksena on suojata dopingaineiden väärinkäyttöön liittyviltä terveydellisiltä riskeiltä. Rikoslaissa on lueteltu ainoastaan sellaiset aineet, joihin liittyy todettu lääketieteellinen riski.

Urheilussa kiellettyihin dopingaineisiin liittyvissä tapauksissa saattaa sovellettavaksi tulla myös rikoslain 46 luvun 4 §:n salakuljetusta, 44 luvun 5 §:n lääkerikoksia ja 46 luvun 6 §:n laittomaan tuontitavaraan ryhtymistä koskevat säännökset.

## Huumausainelaki

Huumausainelaisissa (1289/1993) säädetään huumausaineiden ja niiden valmistuksessa käytettävien aineiden valvonnasta. Huumausaineiden valvonta perustuu kansainvälisiin sopimuksiin. Huumausaineella tarkoitetaan lain 2 §:ssä samoja aineita ja valmisteita kuin mitä tarkoitetaan vuoden 1961 huumausaineyleissopimuksessa (SopS 43/1965) ja

psykotroppeja aineita koskevassa vuoden 1971 yleissopimuksessa (SopS 60/1976). Sopimusten luettelot on saatettu Suomessa voimaan huumausaineista ja huumausaineen valmistuksessa käytettävistä aineista annetulla sosiaali- ja terveysministeriön päätöksellä (1709/1993).

Huumausainelain mukaan huumausaineen tuotanto, valmistus, maahantuonti, maastavienti, jakelu, kauppa, hallussapito ja käyttö on kielletty muihin kuin lääkinnällisiin, tieteellisiin taikka huumausainerikosten ehkäisemistä tai tutkintaa edistäviin tarkoituksiin. Lisäksi on kielletty oopiumiunikon, kokapensaana ja hampun viljely käytettäväksi huumausaineena tai sen raaka-aineena. Huumausainerikoksista säädetään rikoslain 50 luvussa, jossa on kriminalisoitu huumausaineen laitton käyttö, hallussapito, valmistus, viljely, maahantuonti, maastavienti, kuljettaminen ja levittäminen sekä huumausainerikoksen rahoittaminen.

Eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys huumausainelainsäädännön muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 65/2006 vp). Esityksessä otetaan huomioon Euroopan unionin (EU) jäsenyydestä johtuvat uudet huumausaineita ja huumausaineiden lähtöaineita koskevat velvoitteet, jotka johtuvat neuvoston keväällä 2005 tekemästä päätöksestä sekä huumausaineiden lähtöaineita koskevasta kahdesta asetuksesta ja näiden täytäntöönpanoasetuksesta.

## **Läkelainsäädäntö**

Läkelain (395/1987) 3 §:n mukaan lääkkeitä ovat valmistetut ja aineet, joiden tarkoituksena on sisäisesti tai ulkoisesti käytettynä parantaa, lievittää tai ehkäistä sairautta tai sen oireita. Lääkkeeksi katsotaan myös ihmisen tai eläimen terveydentilan tai sairauden syyn selvittämiseksi taikka elintoimintojen palauttamiseksi, korjaamiseksi tai muuttamiseksi tarkoitetut valmistetut ja aineet. Lääkettä saa myydä ainoastaan Lääkelaitoksen luvalla. Läkelain nojalla annetussa Lääkelaitoksen päätöksessä lääkeluettelosta (1024/2003) määritellään lääkkeiksi katsottavat aineet, rohdokset ja muut niihin lääkkeellisessä mielessä rinnastettavat, lääkkeellisesti käytettävät aineet ja rohdokset sekä eräät vitamiini- ja kivennäisainevalmistetut. Läkelailta säännellään lääkkeiden valmistusta, maahantuontia, myyntilupaa ja rekisteröintiä.

Helmikuun alusta 2006 läkelain 19 § muutettiin siten, että ulkomail-

la toimivalla lääkäriellä on Suomeen tullessaan oikeus tuoda mukanaan ja käyttää lääkevalmisteita, jos maahan saapuminen ja lääkevalmisteiden tarve perustuu Suomeen tilapäisesti saapuvan, kansainväliseen urheilun arvokilpailuun tai sellaiseen rinnastettavaan muuhun tapahtumaan osallistuvan henkilön tai henkilöryhmän lääkinnälliseen tarpeeseen. Tämä oikeus maahantuontiin ei kuitenkaan koske rikoslain 44 luvun 16 §:ssä tarkoitettuja dopingaineita. Vastaavasti säädetään Suomessa toimivan lääkärin oikeudesta laillisesti tuoda takaisin maahan mukanaan olleita lääkkeitä, jotka hän on varannut mukaansa jonkin toisen henkilön tai ryhmän lääkintää varten.

#### 4. URHEILUN DOPINGVALVONTA JA YHDISTYSTOIMINTA

Urheilun dopingvalvontaan liittyvä oikeudellinen sääntely on vakiintuneesti katsottu kuuluvan urheilun itsesääntelyn (yhdistysautonomia) ja yhdistysoikeuden piiriin. Suomessa urheilun dopingvalvonnasta ja antidopingtoiminnan koordinoinnista vastaa Suomen Antidopingtoimikunta ADT ry, joka on oikeudelliselta muodoltaan rekisteröity aatteellinen yhdistys. ADT:n asema perustuu opetusministeriön valtionavustusehtoihin ja urheilujärjestöjen säännöstöihin sekä yksittäisten urheilijoiden kanssa tehtäviin sopimuksiin.

Yhteisölle ja yhdistykselle ei ole erityistä laissa säädettyä määritelmää. Yhdistyslaissa ei myöskään ole määritelmää, mitä tarkoitetaan yhdistyksellä.<sup>3</sup>

Yhdistysoikeudessa määritellään, että yhdistys on jäsentensä sopimukseen perustuva, yhteistä tarkoitusta toteuttava, pysyväksi tarkoitettu ja useampien henkilöiden muodostama yhteisö (yhteenliittymä).<sup>4</sup>

Yhdistysoikeudessa yhdistykset on yhdistyslain näkökulmasta ja-

---

<sup>3</sup> KM 1984:1 (Yhdistyslakikomitea), s. 142 - 144.

<sup>4</sup> Merikoski, Veli: Hallinto-oikeudellinen tutkimus yhdistymisvapaudesta. Helsinki 1935, s. 9; Merikoski, Veli - Kurkela, Pentti: Yhdistyslainsäädäntö selityksineen. Toinen painos, laatinut Pentti Kurkela. WSOY. Porvoo 1955, s. 1; Halila, Heikki: Toimivaltajako yhdistyksissä. Helsinki 1993, s. 24; vrt. Ståhlberg määritteli yhdistyksen useampien henkilöiden yhteisten luvallisten tarkoitusten toteuttamista varten perustetuksi pysyväksi tai pidempiaikaiseksi yhteenliittymäksi; Ståhlberg, K.J.: Yhdistymisvapaus Suomessa. JFT 1912, s. 9.

oteltu aatteellisiin ja taloudellisiin yhdistyksiin.<sup>5</sup> Merikoski jakoi aatteelliset yhdistyksen myös vapaisiin yhdistyksiin ja julkisoikeudellisiin yhdistyksiin sen mukaan, onko niihin kuuluminen pakollista vai vapaaehtoista.<sup>6</sup> Yhdistysoikeudessa yhdistykset vakiintuneesti jaotellaan seuraavalla nelijaolla:

- yksityisoikeudelliset aatteelliset yhdistykset;
- julkisoikeudelliset aatteelliset yhdistykset;
- yksityisoikeudelliset taloudelliset yhdistykset; ja
- julkisoikeudelliset taloudelliset yhdistykset.<sup>7</sup>

Yhdistystoiminnalle ei myöskään ole vakiintunutta määritelmää. Yhdistyslain 1 §:n perusteella voidaan esittää, että yhdistystoiminta on jonkin aatteellisen tarkoituksen toteuttamista. Yhdistys ei voi ilman lailla tai sen nojalla annettua valtuutusta ottaa itselleen tuomioistuimille tai hallintoviranomaisille kuuluvia julkisen vallan tehtäviä. Yhdistyksille on kuitenkin siirtynyt tai siirretty tehtäviä, joita julkinen valta on hoitanut. Toisaalta joidenkin yhdistysten yhteistyö viranomaisten kanssa voi olla niin läheistä, että niitä on mielletty osaksi viranomaisorganisaatiota. Myös julkisen vallan hoidettavaksi on siirtynyt erilaisia tehtäviä, joita aiemmin ovat hoitaneet yhdistykset.<sup>8</sup>

## 5. URHEILUN DOPINGVALVONNASTA JA JULKISEN HALLINTOTEHTÄVÄN KÄSITTEESTÄ

Julkisella tehtävällä on lainsäädännössä tarkoitettu määriteltyä ja tietyn yhteisön, toimielimen tai yksikön hoidettavaksi annettua tehtävää. Julkinen tehtävä on käsitteenä laajempi kuin julkisen vallan käyttäminen.<sup>9</sup> Oikeuskirjallisuudessa on myös esitty, että julkinen tehtävä on yläkäsite, jonka alakäsitteitä ovat julkinen hallintotehtävä (johon sisältyy mahdollinen julkisen vallan käyttö) ja palvelutehtävät.<sup>10</sup>

<sup>5</sup> Esim. Merikoski – Kurkela 1955, 16 - 23 ja KM 1984:1, s. 145 - 151; vrt. Ståhlberg 1912, s. 10 - 11.

<sup>6</sup> Merikoski 1935, s. 99.

<sup>7</sup> Halila – Tarasti 1996, s. 19.

<sup>8</sup> Halila 1993, s. 38 – 39.

<sup>9</sup> Ks. HE 196/2002, s. 7 - 8.

<sup>10</sup> Husa, Jaakko – Pohjolainen; Teuvo: Julkisen vallan oikeudelliset perusteet. Johdatus julkisoikeuteen. Helsinki 2002, s. 65 - 66.

Lainsäädännössä julkisen tehtävän käsitettä ei ole yksiselitteisesti tai yhdenmukaisesti määritelty, vaan julkisen tehtävän käsitettä ja sisältöä on tarkasteltava säädöskohtaisesti. Julkisen tehtävän käsite ja sisältö poikkeavat säädöskohtaisesti. Lainsäädännöllä järjestettyjen yhteisöjen ja yhdistysten julkiset tehtävät on lainsäädännössä määritelty yhteiskohtaisesti, ja lainsäädännössä toisinaan julkisella tehtävällä tarkoitetaan perustuslain tarkoittamaa julkista hallintotehtävää ja toisinaan taasen jotakin muuta.

Suomen perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen julkisen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle.<sup>11</sup>

Julkisella hallintotehtävällä tarkoitetaan melko laajaa hallinnollisten tehtävien kokonaisuutta, johon kuuluu lakien toimeenpanoon sekä yksityisten henkilöiden ja yhteisöjen oikeuksia, etuja ja velvollisuuksia koskevaan päätöksentekoon liittyviä tehtäviä. Lainsäädäntö- ja tuomiovallan käyttöä ei pidetä julkisena hallintotehtävänä. Julkisella hallintotehtävällä voidaan tarkoittaa toimintaa, johon liittyy yleisen edun toteuttamista tai muutoin julkisten palvelujen järjestämiselle luonteellomaisia piirteitä. Julkinen hallintotehtävä perustuu lailla tai lain nojalla annettuun julkiseen toimeksiantoon, ja siihen liittyy usein oikeus käyttää julkista valtaa.<sup>12</sup>

Oikeusministeriön asettaman perustuslain seurantaryhmän mukaan julkisen hallintotehtävän sisältö ja sen antamiseen liittyvät tulkintarajat alkanevat olla vakiintuneita, vaikka perustuslakivaliokunta on puuttunut tähän liittyvien lakiesitysten puutteisiin erityisesti oikeusturvaan ja hyvään hallintoon liittyvien säännöksien osalta.<sup>13</sup>

Oikeustieteessä vakiintuneen käsityksen mukaan julkista valtaa käytetään annettaessa yksipuolisesti lain nojalla toista velvoittava määräys

---

<sup>11</sup> Ks. perustuslakivaliokunnan rajanvetoa julkisen vallan käytön antamisesta muille kuin viranomaisille esimerkiksi PeVL 44/1998 ja PeVL 28/2001.

<sup>12</sup> Ks. esim. HE 1/1998, s. 179, HE 72/2002 ja HE 196/2002.

<sup>13</sup> Selvitys perustuslakiuudistuksen toimeenpanosta. Perustuslain seurantatyöryhmän mietintö. Oikeusministeriö, Työryhmämietintö 2002:7, s. 84 - 85; ks. eri tulkinnoista hallintolain soveltamisen osalta Huuhtanen, Raija: Kirja-arvostelu. Lakimies 3/2004, s. 546 - 548 ja Niemivuo, Matti – Keravuori, Marietta: Hallintolaki. Porvoo 2003, s. 109.

tai päätettäessä yksipuolisesti toisen edusta, oikeudesta tai velvollisuudesta. Hallinnollinen valvonta perustuu myös julkiseen valtaan.<sup>14</sup>

Perustuslakivaliokunta on katsonut julkisiin hallintotehtäviin liittyvien lakiesitysten yhteydessä, että tavallisen lainsäätämisyjärjestyksen käyttämisen edellytykseksi oikeusturvan ja hyvän hallinnon noudattaminen tulee turvata säännöksillä vähintään hallintomenettelystä (ja esteellisyydestä), viranomaisten toiminnan julkisuudesta sekä viranomaisessa käytettävästä kielestä annettujen yleisten säännösten soveltamisesta julkisia hallintotehtäviä tarkoittavaan toimintaan.<sup>15</sup> Perustuslakivaliokunta on myös esittänyt harkittavaksi arpajaislakiin ja rahapeliyhteisöihin liittyen, että julkisia hallintotehtäviä hoitavien yhteisöjen järjestysmuotoa ja hallintoa koskevista keskeisistä säännöksistä säädettäisiin laintasoisesti.<sup>16</sup>

## 6. YHDISTYSTOIMINTAA VAI JULKINEN HALLINTOTEHTÄVÄ?

Urheilun dopingvalvontaan liittyvät kansainväliseen oikeuteen perustuvat valtiosopimukset, kansainvälisen yksityisoikeuden piiriin kuuluva kysymys WADA:n ja kansainvälisten urheilujärjestöjen asemasta, Suomessa voimassa oleva lainsäädäntö sekä urheilun itsesääntely (yhdistysoikeus). Tältä näkökulmalta voidaan esittää kysymys siitä, onko urheilun dopingvalvonta Suomen oikeusjärjestyksen mukaan urheilun itsesääntelyn piiriin lukeutuva toiminto vai onko urheilun dopingvalvontaa pidettävä Suomen perustuslain 124 §:ssä tarkoitettuna julkisena hallintotehtävänä, joka on annettu muulle kuin viranomaiselle (eli siis ADT:lle). Edellä esitettyä kysymystä on tarkasteltava tutkimalla julkisen hallintotehtävän käsitteen sisältöä ja julkisen hallintotehtävän suhdetta perustuslain yhdistymisvapauden suojan piirissä yhdistysmuotoisesti harjoitettavaan toimintaan. Kysymys on ajankohtainen myös yleisemmältä kannalta, sillä oikeustieteen piirissä käydään keskustelua julkisoikeuden ja yksityisoikeuden rajanvedosta. Yhdistystoiminnan

<sup>14</sup> Ks. esimerkiksi HE 196/2002 ja Mäenpää. Olli: Hallintolaki ja hyvän hallinnon takeet. Helsinki 2003, s. 66.

<sup>15</sup> PeVL 23/2000, PeVL 2/2001; ks. PeVL 19/2002 ja PeVL 14/1999.

<sup>16</sup> PeVL 23/2000.

osalta tätä keskustelua käydään sekä urheilussa ja liikunnassa että sen ulkopuolella aatteellisen, yleishyödyllisen yhdistystoiminnan luonteesta ja suhteesta yritystoimintaan ja julkisen vallan (erityisesti kuntien) toimintaan.



---

# URHEILUOIKEUDEN JULKAISUSARJA

Heikki Halila

Lukuvuonna 1997-1998 toteutettiin Suomessa ensimmäinen urheilu-oikeuden syventävien opintojen projekti, joka oli kahdessa mielessä historiallinen. Ensiksikin se oli ensimmäinen projekti, joka toteutettiin yhdessä kahden tiedekunnan, Helsingin ja Turun oikeustieteellisten tiedekuntien, kesken. Toiseksi se kuului kohderahoituksella toimivan opetusministeriön tukiohjelman piiriin. Opetusministeriöön oli perustettu urheilu-oikeuden kehittämishanke, jota resurssimalla perustettiin sittemmin myös urheilu-oikeuden professorin virka Helsingin yliopistoon. Tämän kehittämishankkeen myötä voitiin ryhtyä julkaisemaan urheilu-oikeuden opinnäytetöitä opetusministeriön tuella. Ensimmäiset julkaisut olivat tuon syventävien opintojen projektin tutkielmia.

Urheilu-oikeuden julkaisusarjassa on voitu julkaistu tähän mennessä 37 opinnäytettä. Niistä kaksi (Kinnunen ja Matikainen) on lisensiaattitutkimuksia, yksi seminaaritöiden raportti (Saarnilehto, toim.) ja muut 34 tutkielmia. Tutkielmia on julkaistu kaikista kolmesta tiedekunnasta. Ne ovat ilmestyneet kolmessa eri sarjassa, joista ajallisesti ensimmäinen oli myös muita julkaisuja sisältänyt opetusministeriön kulttuuri-, liikunta ja nuorisopolitiikan osaston julkaisusarja (vuodet 1998-2002) ja toinen opetusministeriön julkaisujen sarja vuonna 2003, jossa siinäkin julkaistiin myös muita teoksia. Vuoden 2003 lopulta julkaisut ovat ilmestyneet Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisuihin kuuluvassa urheilu-oikeuden sarjassa. Myös viimeksi

mainitussa sarjassa on ilmestynyt kaikkien tiedekuntien opiskelijoiden opinnäytetöitä.

Julkaisusarjoissa ei ole julkaistu kaikkia urheilu oikeuden tutkielmia. Julkaistujen töiden taso on tietenkin vaihteleva. Joukossa on paljon tasoltaan erinomaisia tutkielmia ja toiselta puolen sellaisia, joissa on voitu käsitellä alaa kiinnostavalla ajankohtaisilla kysymyksillä, vaikkeivät tutkimustulokset ole olleet erityisen itsenäisiä tai omaperäisiä. Julkaisuja on toimitettu opetusministeriöön, tiedekuntiin ja SLU:hun säilytettäväksi ja edelleen jaettaviksi.

Koska julkaisusarjassa on julkaistu varsin paljon opinnäytetöitä, on aiheellista julkistaa töiden luettelo. Se osoittaa omalta osaltaan, miten monitahoisiin kysymyksiin urheilun oikeus nykyisin ulottuu.

### **Julkaisujen luettelo on seuraava:**

Artimo, Tero: Urheilutapahtumien televisiointi EY:n kilpailuoikeudessa (1998)

Eskuri, Jari: Urheilijaa suojaavat perusoikeudet (2005)

Fagerlund, Elina: Urheilujärjestön konkurssi (2004)

Hagman, Jarmo: Urheilu oikeus harrasteurheilijan näkökulmasta (2004)

Hakala, Reetta: Urheilijan vastuu dopingista (2004)

Helo, Henri: Työehtosopimukset joukkueurheilussa (2000)

Hämäläinen, Jukka: yleisötilaisuuden järjestäjän vastuu katsojille aiheutuneesta vahingosta (2001)

Jokela, Noora: Urheilusponsorin intressien turvaaminen sopimuskumppanin konkurssissa (2000)

Järvensalo, Katja: Joukkueurheilijan oikeusasema urheiluseuran sponsorisopimuksissa (1999)

Kajander, Elias: Joukkueurheilun ulkomaalaiskiintiöt (2006)

Kantomaa, Jari: Urheilun mainonta (2003)

Kauppinen, Tomi: Joukkueurheilijan dopingrikkomuksesta aiheutuvas-  
ta vahingonkorvausvelvollisuudesta seuralle (2004)

---

Kinnunen, Essi: Rangaistava toisen vahingoittaminen urheilussa (1999)

Koivunen, Mika: Jääkiekon SM-liigan pelaajasopimus kolmannen hy-  
väksi solmittuna sopimuksena (1999)

Kokkonen, Kari: Yksilöurheilija ja lajiliiton määräävä markkina-asema  
(1998)

Kunnas, Kirsi: Suljettu sarja jääkiekossa (1999)

Lilius, Marja: Lajiliiton mahdollisuudet vaikuttaa urheiluseuran organi-  
saatiomuodon valintaan (2003)

Makkonen, Samuli: Urheiluväkivalta ja vahingonkorvaus (2001)

Malmström, Atte: Arvokilpailujen järjestämisoikeus ja jääkiekon maa-  
ilmanmestaruuskilpailujen järjestämissopimus (2004)

Manninen, Markus: Missä urheiluriidoissa urheilija pääsee Suomessa  
yleiseen tuomioistuimeen? (2003)

Matikainen, Nikoi: Sopupelit, fair play ja vedonlyöntipetos (2006)

Nisula, Mikko: Perusoikeudet suomalaisessa doping-prosessissa (2003)

Osanen, Ilkka: Sopimusriskit urheilun arvokilpailujen järjestämssopi-  
muksissa (2006)

Palenius, Esa: Työaikalain vaikutuksesta joukkueurheiluun (1998)

Partanen, Ville: Joukkueurheilun kasvattajakorvausjärjestelmät EY:n ja Suomen oikeuden mukaan (2004)

Pulkkinen, Tuukka: Työehtosopimus jalkapalloliigaan – erityisesti sitovuussuhteista (2006)

Ratinen, Tuomo: Sarjapaikkasopimukset joukkueurheilussa Suomen kilpailuoikeuden näkökulmasta (1999)

Ruuska, Risto: Urheilukilpailujen järjestäjän vastuu katsojalle aiheutuneesta vahingosta (2001)

Saarnilehto, Ari (toim.), Joukkueurheilijan tapaturma- ja eläketurvasta (1998)

Sarhimaa, Jukka: Joukkueurheilun yhtiöitymisestä – syitä, serurauksia ja ongelmia (2000)

Sarvikivi, Jussi: Vedonlyöjän rikosoikeudellisen vastuun ongelmakohdat urheiluedonlyönnissä (2006)

Schön, Esa: Työntekijöiden vapaan liikkuvuuden periaate ja joukkueurheilu (2002)

Sivunen, Jouni: Urheilu ja yrityssaneeraus – Urheiluseuran mahdollisuus saneerausmenettelyyn (2006)

Suvanto, Juha: Pelaaja-agentit joukkueurheilussa – toiminta, tehtävät ja sääntely (2002)

Tjurin, Niklas: Jääkiekon SM-liigaerotuomarin oikeudellinen asema (2001)

Turku, Perttu: Yksilöurheilijan työoikeudellinen asema talliurheilussa (2003)

Turpela, Nina-Maria: Vedonlyöntipetos ja sopupelit (2000)

# URHEILUOIKEUDEN YHDISTYKSEN TOIMINTAKERTOMUS 2005

Urheiluoikeuden yhdistyksen toiminta jatkui toimintavuonna totutun vilkkaana.

## **Yhdistyksen hallinto**

Yhdistyksen hallitus kokoontui vuoden 2005 aikana neljä kertaa. Hallituksen muodostivat

Hannu Rautiainen	puheenjohtaja
Kari-Pekka Tiitinen	varapuheenjohtaja
Pekka Ilmivalta	jäsen
Hannu Kalkas	jäsen
Mika Palmgren	jäsen
Kristiina Rintala-Jaalivaara	jäsen
Hilkka Salmenkylä	jäsen
Olli Rauste	sihteeri

## **Jäsentilaisuudet**

Yhdistyksen toiminnan rungon muodostivat toimintavuonna perinteiseen tapaan jäsenkunnalle tarkoitetut keskustelutilaisuudet. Näitä tilaisuuksia järjestettiin vuoden 2005 aikana neljä kertaa.

Vuoden ensimmäinen jäsentilaisuus järjestettiin 17.1.2005 aiheesta ”Urheilun oikeusturvalautakunnan uusin ratkaisukäytäntö”. Veikkaus Oy:n kokoustiloissa järjestetyn tilaisuuden alustajana toimi urheilun oikeusturvalautakunnan puheenjohtaja, oikeusneuvos Pertti Välimäki.

Yhdistyksen vuosikokouksen yhteydessä 8.3.2005 järjestettiin keskustelutilaisuus aiheesta "Urheiluseuran velkasaneeraus". Tilaisuuden alustajina toimivat konkurssiasiamies Eero Lyytikäinen sekä Lahden Pelicansin tapauksessa neuvonantajana toiminut Hannu Rautiainen. Tilaisuuden isäntänä toimi Elinkeinoelämän Keskusliitto EK.

Syksyn toiminta käynnistyi 29.9.2005 järjestetyllä jäsentilaisuudella aiheesta "Sarjapaikan saamiseen, siirtämiseen ja menettämiseen liittyvät oikeudelliset kysymykset". Suomen Palloliiton tiloissa järjestetyssä tilaisuudessa toimi alustajana Palloliiton kilpailupäällikkö Petri Heikkinen.

Toimintavuoden viimeinen jäsentilaisuus oli yhdistyksen perinteinen pikkujoulu 29.11.2005 Veikkaus Oy:n kokoustiloissa. Tilaisuuden alustajana toimi entinen päävalmentaja Kari-Pekka Kyrö aiheenaan "Huippu-urheilun logiikka".

### **Urheilu juridiikan päivä**

Yhdistys oli myös perinteiseen tapaan mukana järjestämässä urheilu juridiikan päivää 16.3.2005 SLU-talolla Helsingissä. Tilaisuuden muina järjestäjinä toimivat Suomen Liikunta ja Urheilu ry sekä Helsingin yliopisto.

### **Kansainvälinen toiminta**

Yhdistyksen kansainvälinen toiminta jatkui toimintavuonna opintomatalla Monacoon ja Nizzaan. Matkan ohjelmaan kuului muun muassa tutustuminen kansainvälisen yleisurheiluliiton IAAF:n lakiasiain toimintoihin sekä urheilijoiden asioita hoitavan kansainvälisen manageritoimiston toimintaan. Matkalle osallistui 15 yhdistyksen jäsentä.

### **Pohjoismainen seminaari 2006**

Toimintavuoden aikana jatkettiin valmisteluita seuraavan urheilu oikeuden pohjoismaisen seminaarin järjestämiseksi Helsingissä 20.-21.10.2006. Urheilu oikeuden professori Heikki Halilan johtama seminaarin järjestelytoimikunta kokoontui toimintavuoden aikana ja valmisteli seminaarille alustavan ohjelman sekä talousarvion. Myös seminaarin käytännön järjestelyt aloitettiin suorittamalla seminaarin järjestämisen edellyttämät tilavaraukset.

## **Urheilu ja Oikeus -lehti**

Yhdistyksen julkaisemasta Urheilu ja oikeus -lehdestä julkaistiin toimintavuoden aikana uusi numero. Samalla lehden formaatti muuttui A5-kokoon. Uudessa formaatissa lehti ilmestyi marraskuussa jäsenkunnan luettavaksi 128-sivuisena lukupakettina.

Lehden päätoimittajana toimi professori Heikki Halila.

---

Urheilu ja oikeus -lehti jaettiin yhdistyksen jäsenkunnan ohella myös Suomen Liikunta ja Urheilu ry:n avainseurarenkaan jäsenille, oikeustieteellistä koulutusta antaville yliopistoille, ylimmille tuomioistuimille, keskeisimmille tiedotusvälineille sekä muille yhdistyksen sidosryhmille.

### **Internet-kotisivu**

Yhdistyksen oman internet-kotisivun ylläpitoa jatkettiin entiseen tapaan. Kotisivulla tiedotettiin yhdistyksen toiminnasta sekä julkaistiin urheilun oikeusturvalautakunnan antamat päätökset.

### **Jäsenkunta**

Yhdistyksen jäsenmäärä jatkoi vuonna 2005 edelleen kasvuaan.

Yhdistykseen liittyi vuoden aikana yhdeksän uutta jäsentä. Kaksi jäsentä ilmoitti eroavansa yhdistyksestä. Vuoden 2005 alkaessa yhdistykseen kuului 134 jäsentä ja vuoden päättyessä 141 jäsentä.

### **Taloudellinen asema**

Yhdistyksen taloudellinen tilanne säilyi vuoden 2005 aikana vakaana. Yhdistyksen toiminnallinen kulujäämä oli toimintavuonna noin 19.000 euroa. Jäsenmaksutulojen sekä opetusministeriön toimintavuodelle myöntämän 13.500 euron suuruisen valtionavustuksen turvin yhdistys pystyi kuitenkin ylläpitämään toimintaansa aiemmilta vuosilta tutussa laajuudessa.

Tilikauden päättyessä yhdistyksellä oli rahavaroja 16.257 euroa.

Helsingissä 7.2.2006

Urheiluoikeuden yhdistys ry:n hallitus

Hannu Rautiainen	Kari-Pekka Tiitinen	Pekka Ilmivalta
Hannu Kalkas	Mika Palmgren	Kristiina Rintala- Jaalivaara
Hilkka Salmenkylä	Olli Rauste (sihteeri)	



---

## KIRJOITTAJAESITTELY

---

*Halila, Heikki*, urheilu oikeuden professori, Helsingin yliopisto

*Kajander, Elias*, OTK, EY-avustaja, liikenneministeriö

*Puntila, Olli*, VT, puheenjohtaja, Suomen antidopingtoimikunta ADT ry

*Rauste, Olli*, VT, Suomen Osuuskauppojen Keskuskunta SOK

*Sarvikivi, Jussi*, OTK, Asianajotoimisto Fredman & Månsson Oy

*Talari, Pekka*, asianajaja, Asianajotoimisto Krogerus Oy

*Viertola, Juha*, OTL, pääsihteeri, Suomen antidopingtoimikunta ADT ry

---

# URHEILU JA OIKEUS -LEHDEN ARTIKKELIT 1998-2006

## **Antti Aine**

- ks. Tuomas Ojanen (2005)

## **Rainer Anttila**

- Liikunta- ja urheilujärjestöjen näkökulma sopimukseen (2001)

## **Kerstin Ekman**

- Piirteitä SLU:n edunvalvonnasta (2004)

## **Hagman, Jarmo**

- Harrasteurheilijan näkökulma urheilun oikeudellistumiseen (2005)

## **Heikki Halila**

- Urheiluoikeuden yhdistys 1994-1997 (1998)
- Joukkueurheilun yhtiöityminen (1999)
- Arvokilpailujen myöntämistämisoikeutta koskeva päätöksenteko urheilun lajiliitossa (2000)
- Kysymys valittajaa koskevan päätöksen sääntöjenvastaisuudesta urheilun oikeusturvalautakunnan toimivallan kannalta (2001)
- Urheilun oikeusturvalautakunnan tila ja tulevaisuus (2002)
- Pääkirjoitus (2003)
- Piirteitä dopingista aiheutuvan kurinpitoseuraamuksen sisällöstä ja seuraamuksesta armahtamisesta (2003)
- Urheilun etiikka ja sen oikeudellistuminen (2004)
- Urheiluoikeuden yhdistys 1994-2004 (2004)
- Urheilun oikeus tutkimuskohteena Suomessa (2005)

- Eurooppalaista urheiluoikeutta (2006)
- Urheiluoikeuden julkaisusarja (2006)

### **Mika Hemmo**

- Yksityistapaturmavakuutus ja urheiluvahingot (2004)

---

### **Ari Huhtamäki**

- Uusi vaihtoehto urheiluriitojen ratkaisutavaksi - pakollinen välimiesmenettely (2002)

### **Pekka Ilmivalta**

- Viisi vuotta Bosmanista - kansalliset siirtokorvaukset yhä käytössä (2000)
- Joukkueurheilijat perustivat yhteisen kattojärjestön (2002)
- Yhdistyksen hallituksen jäsenen vastuu urheilijoiden eläketurvan lainmyönnistä (2002)

### **Risto Jalanko**

- Urheilun oikeusturvalautakunta (1998)
- Urheilun oikeusturvalautakunnan jutut 1998-1999 (1999)
- Urheilun oikeusturvalautakunnan ratkaisuja vuodelta 2004 II (2005)

### **Noora Jokela**

- Urheilusponsorin intressien turvaaminen sopimuskumppanin julkisuuskuvan muuttuessa (2001)

### **Markus Juhola**

- Jalkapalloilijan elämänuran tukijana (2002)

### **Elias Kajander**

- Joukkueurheilun ulkomaalaiskiintiöistä Euroopan unionissa (2006)

### **Hannu Kalkas**

- Tapaus Sini Pöyry - urheilija-apuraha

### **Kari Ketven**

- Ammattiurheilijoiden ja muiden työntekijöiden tapaturmaturvan laajuudesta (2002)

### **Essi Kinnunen**

- Mitä etuliite urheilu merkitsee oikeudessa? (2004)
- Ks. Tuomas Ojanen (2005)

### **Seppo Koskinen**

- Pelaajasopimuksen purkamisesta (2005)

### **Miikka Kunnari**

- Ks. Seppo Koskinen (2005)

### **Juha Laitinen**

- Sponsorisopimusten arvonlisäverotus (2001)

### **Peter Leaver**

- The new Contract between the Clubs and the Players (2000)

### **Esko Linnakangas**

- Urheilutoiminnan yhtiöittämisen veroedut ja -haitat (2001)
- Urheiluverotuksen ajankohtaiset ongelmat - urheiluopetus ja palkintoautot (2003)
- Urheiluverotuksen kehityksestä ja nykyisestä sääntelystä (2004)

### **Krister Malmsten**

- Distrikförbundens juridiska status (2004)

### **Markus Manninen**

- Suomen antidopingsäännösten muutoksenhakunormit (2004)

### **Niko Matikainen**

- Vedonlyöntipetos (2004)

### **Tuomas Mylly**

- Ks. Tuomas Ojanen (2005)

### **Heikki Mäkinen**

- Jääkiekkoagenttien valvonta ja agenttijärjestelmän kehittäminen kilpailuoikeudellisesta näkökulmasta (2004)

### **Ari-Matti Nuutila**

- Urheiluvahingot rikosoikeuden kartalla (1999)

### **Tuomas Ojanen - Antti Aine - Essi Kinnunen - Tuomas Mylly**

- Urheilu Euroopan perustuslakisopimuksessa (2005)

---

### **Jaakko Paavela**

- Urheilun televisiointisopimukset (2004)

### **Christer Pallin**

- Svensk idrotts organisation och dess uppbyggnad (2004)

### **Mika Palmgren**

- Urheilu ja työoikeudelliset lait (1998)
- Päätoimittajan sanat (1999)
- Urheiluoikeuden lehden pääkirjoitus 2000 (2000)
- Pääkirjoitus (2001)
- Pääkirjoitus (2002)
- Urheilun tapaturmaturvaa koskeva laki - avoimia kysymyksiä (2004)

### **Olli Puntila**

- Eräistä dopingrikkomusten käsittelyyn liittyvistä kysymyksistä (2006)

### **Olli Rauste**

- Tapaus Deliége (1998)
- Urheilua koskevia oikeustapauksia (1998)
- Urheilua koskevia oikeustapauksia (2000)
- Välimiehenä Salt Lake Cityn talviolympialaisissa (2002)
- Urheilua koskevia oikeustapauksia (2003)
- Urheilun oikeussuojajärjestelmän kehitysvaiheista (2004)
- Salassapitovelvollisuudesta dopingprosessissa (2006)

### **Risto Riitesuo**

- Vielä kerran tapaus Tompurista (2004)

### **Ari Saarnilehto**

- Sponsorisopimukseen liittyvä korvausvastuu - kuka korvaa kenelle? (2001)

- Ristiriitaisten dopingsääntöjen ongelmista (2003)
- Korvausvastuu urheilijan aiheuttamasta vahingosta (2004)

### **Jussi Sarvikivi**

- Vedonlyönnin rikosoikeudellisen vastuun ongelmakohdat urheiluvendonlyönnissä (2006)

### **Esa Schön**

- Joukkueurheilijoiden vapaasta liikkuvuudesta (2002)
- Määräaikaisen pelaajasopimuksen edellytykset työsopimuslain mukaan (2003)

### **Kimmo Suominen**

- Urheilijoiden eläke- ja tapaturmalain soveltamisalasta (2002)

### **Erkki-Juhani Taipale**

- Urheilun oikeusturvalautakunnan ensimmäiseltä taipaleelta (2004)

### **Pekka Talari**

- Ulkomaalaisen urheilijan lähdevero Suomessa järjestetyistä urheilukilpailuista saadusta rahapalkinnosta (2006)

### **Timo Tammilehto**

- Ks. Seppo Koskinen (2005)

### **Jussi Tapani**

- Dopingaineiden käytön salaaminen- petosrikosoikeudellinen ongelma? (2004)

### **Lauri Tarasti**

- Urheilijan vastuu dopingista (1998)
- Urheiluoikeus liikuntatiedettä vai oma oikeuden alansa (2000)
- Lahden dopingjupakan juridiikka (2001)
- Maailman antidopingsäännöstö WADC ja sen soveltaminen (2004)

### **Kari-Pekka Tiitinen**

- Työehtosopimus SM-liigoihin?

### **Pekka Timonen**

- Voiko urheiluseura omistaa pelaajan? (2000)
- Urheilun oikeudellistumisesta urheiluoikeuteen oikeudenalueena (2004)

### **Nina Maria Turpela**

- Sopupelaaminen urheilussa aiheuttaa lopputulosten käyttökelvottomuuden vedonlyönnissä (2000)

### **Juha Viertola**

- Valtioiden välisestä yhteistyöstä urheilun antidopingtyössä (2004)
- Urheilijan yksityiselämän suojasta dopingvalvonnassa (2005)
- Onko urheilun dopingvalvonta yhdistystoimintaa vai julkinen hallintotehtävä (2006)

### **Pertti Välimäki**

- Urheilun oikeusturvalautakunnan ratkaisuja vuodelta 2004 (2005)

